

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Tyrocinium Artis Oratoriæ Sacræ Et Profanæ

Moine, Joseph

Solodori, 1714

Liber VI. De Exercitio Artis oratoriæ, sive de variis modis orationes,
præsertim sacras, ex hactenus traditis præceptis componendi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68834)

LIBER VI.

De Exercitio artis oratoriæ, sive de variis modis orationes, præsertim sacras, ex hæctenus traditis præceptis componendi.

CAPUT I.

De requisitis ante scriptionem orationis.

I. Vid pro dilatatione & ornatu ante scriptionem orationis providendum? Resp. Jam prævisa atque constituta de-

Sylva rerum, bet esse copia materiæ, quam alii *Sylvam rerum* appellant. Itaque inventa Propositione & Partitione, Argumentatione primaria (si sequi placet modum L. I. c. 9. expositum) Argumentis & earum argumentatione, Amplificatione rerum, Affectibus, & aliis partibus orationis, restat cura, quomodo & unde hæ ipsæ partes possint exornari & dilatari. Quem in finem parata debet esse *Sylva rerum*.

In quo consistat,

II. In quo consistit hæc *Sylva rerum*? Resp. I. In copia variorum conceptuum, ut vocant,

cant, tum pro ipsa Propositione, tum pro reliquis partibus orationis. 2. In variis testimoniis sacrarum & profanarum scripturarum, Apophtegmatibus, Similitudinibus, Exemplis, Eruditionibus. Non dico, quòd tota oratio debeat esse mera talium rerum farrago; sed curandum, ut ad ejus ornatum ex his aliqua seligantur, quæ suis locis moderatè & prudenter inspersa rem dilatent & excolant.

III. Unde paratur hæc Sylva rerum? Resp. unde patetur.
 Ex diligenti lectione, & earum rerum sedula annotatione, quæ in futurum pro concionibus profuturæ videbuntur. Modum ex quavis materia utiliter annotandi docet P. Hierem. Drexelius in sua Aurifodina. Quod si quis tamen vel ex neglectu, vel defectu quocunque alio, non habet, unde possit ex propria penu suas orationes condire, non is desperet: non deest, ex quo defectus iste possit expleri, modò non desit, ex quo sibi possit utiles quosdam libros comparare. Habentur hodie plurimi, quorum Indices locupletissimi, & nominatim à multis additi Indices concionatorii, possint inopiæ notatorum succedere. Istorum aliqui servient pro Conceptibus, seu excogitandis Propositionibus, Argumentis, Amplificationibus; alii Eruditiones continent; alii Historias probatas suppeditant; alii Doctrinas morales pro dilatanda Propositione & Argumētis

tis

246 LIB. VI. DE EXERCITIO
tis offerunt; alii denique omnia ista com-
plectuntur. Videndum tamen, quinam ex
istis assumantur; quidam enim Oratorem in-
struunt, ut possit comparere coram audito-
ribus magis cultis, ingeniosis, & doctis, quo-
rum lucubrationes præposterè pro rudiore
populo adirentur. Alii contrà pro hoc me-
lius, quàm pro illis, usurpantur. Paucos
quosdam ex plurimis nominabo incipienti-
bus.

Auctores ali-
qui.

IV. Quinam Auctores idonei sunt pro Con-
ceptibus & Propositionibus? Resp. Ferè om-
nes illi, qui Commentarios in S. Scripturam
ediderunt, & ii, qui suis libris Indices con-
cionatorios adjunxerunt. Nominatim: Ce-
lada in Judith, Esther, & Tobiam Tomi 3.
Ludovici Alvarez Joseph Rachelis fil. illu-
stratus: Balinghem Scriptura sacra in locos
communes morum & exemplorum novo or-
dine distributa. P. Laur. Foreri Vita Christi.
Bibliotheque des Predicateurs. Barradius
Comment. in Historiam Evangel. Tomi 4.
Corn. à Lapide in S. Scripturam. Mansi Bib-
liotheca moralis Tomi 4. Theophilus Ray-
naudus Tomi 19. Le Blanc in Psalmos To-
mi 6. Lohner Biblioth. Manual. Olivæ
Stromata. Nierembergii pleraque opera.
Math. Faber Conciones. Engelgrave, &c.

V. Quinam pro informandis totis Concio-
nibus? Resp. Paciuchelli Lectiones morales
in Jonam Tomi 3., in Epist. ad Rom. De
Christo

Christo Patiente. De B. V. De Patientia. Hunc solum tandem qui habet, de Argumentis, Doctrina morali, Conceptibus, Locis S. Scripturæ, & SS. Patrum, &c. sibi abunde prospectum credat. Kybler de Admirabilibus Mundi. Cauffini Aula sancta. Labata Thesaurus moralis auctus à Stanihursto. Segneri Opera. Arias Thesaurus bonorum, quæ in Christo habemus. D'Outreman Pædagogus christianus. Polyantheæ Beyerlinck & Langii. Bretteville Essais de Sermons Tomi 9. in 8. Opera Ascetica majora, ut Jacobi Alvarez & Alph. Rodriquez de Perfectione. Drexelii opera. Santjure de Cognit. & Am. J. C. & alii similes. Item nonnullæ meditationes pro singulis diebus totius anni, ut : Nepveu, Le Maître, Hayneufue, Spinola, Lud. de Ponte, Segneri Manna animæ, &c.

VI. Quinam alii concionatori necessarii vel utiles? Resp. Sacra Biblia & Concordantiæ Bibliorum. Balinghem Flores Bibliorum. Del Rio Proverbia sacra. Pro concionibus, super Controversiis Fidei solitis institui, Becani Manuale, vel alii. Imò qui novit tractare Libros Theologicos, in iis non rarò uberem materiam inveniet, ut in Summa S. Thomæ & aliis, quos habere familiares proderit, ut argumenta solidè sint fundata in principiis Theologicis. Utilem ad hoc synopsis totius Theologiæ edidit P. Jac.

Jac. Platelius. Historiæ peti possunt ex Spondani Epitome, Morero, Dauroltii Cathec. histor. Rosignolio. Eruditiones ex Polythantheis, Nierembergii histor. Natural. Majoli dieb. Canicul. Masenii speculo imaginum verit. occult. Causini Symbolis, Pierri Hieroglyphicis, Emm. Thesauri Idea argutæ dictionis & Philosophia Morali, &c. Istos recensui, non quòd soli mentionem mereantur, sed quia primi occurrebant aliquos indicaturo. Sunt præterea alii, qui conciones vulgârunt. Horum, uti turpe est integras orationes mutuari, &, velut à se factas, proferre, ita partes aliquas modicas suæ concioni applicare nemo improbat. Quis etiam carpet, si ex Libro Meditationum meditatio aliqua redigatur in concionem? Ex concionibus aliquæ plene sunt variis doctrinis moralibus, conceptibus, exemplis, eruditionibus. Aliqui tam copiosam materiam congestam habent in unica concione, ut ea unica pro tribus aut pluribus sufficiat, cujusmodi sunt Conciones Math. Fabri, Pauli Segneri, Henr. Engelgrave, Petri Bessæi, &c. Cur non liceat ex his aliquam partem excerpere, & de suis plura addendo in concionem dilatare? Nihilominus auctoribus non est tam serviliter inhærendum in concipiendis Propositionibus & Argumentis, ut non nisi mendicato ex ipsorum bonis vivamus. Habet nostrum

strum quoque ingenium, quod de suo possit tribuere. Quare Propositiones ex Indice concionatorio nunquam nudè in nostram orationem transferendæ sunt, sed visa alterius cogitatione alia similis invenienda. Pro cæteris partibus orationis augendis & ornandis defectui notatorum subvenire poterit in fine Librorum positus *Index Rerum & Verborum*. In hoc lustrando non consulatur solum illud verbum, quod proximè tangit materiam nostræ orationis, sed quærantur insuper idem significantia & contraria, vel propiùs ad eandem rem accedentia. Ita si desiderentur aliqua v. g. de Humilitate, investigetur insuper in eodem Indice in verbis: Demissio, Modestia animi, Contemptus sui, Superbia, Arrogantia, Ambitio, Honor, Humilis. Si de Jejunio, quærat e-
tiam: Temperantia, Abstinencia, Intemperantia, Gula. Idem faciendum in Concordantiis Bibliorum, quando pro aliquo argumento testimonia S. Scripturæ expetuntur. Verùm pro dilatatione sequentia notentur.

CAPUT II.

De majore & minore bono.

- I. **Q**uid simpliciter est bonum? Resp. Quid sit bonum De hoc fusiùs agit Aristoteles L. I. num. Rhet. c. 6, ubi definit, bonum esse id, quod propter

propter se est expetendum, & cujus gratiâ solemus aliud expetere, tanquam medium, ad illud obtinendum; & quod omnia expeterent, si rationem haberent. Sic etiam equus, nisi ratione careret, tanquam suum bonum magis expeteret libertatem, quam ut admitteret frænum & equitem. Et L. I. Ethic. dicit ex veterum sensu, bonum esse id, quod omnes appetunt. Potest verò aliquid, quod non est bonum in se, esse alicui bonum privatim, ut jejunium, castigatio corporis, &c. Neque omne bonum est, quod tale cuicumque videtur, sed quod prudens, si rem penitus perspectam habet, bonum esse judicat.

Majus vel minus.

II. Quod bonum majus vel minus est? Resp. Res quævis creata major vel minor vocatur in comparatione alterius, h. e. major respectu minoris, minor respectu majoris. Sic mons quilibet est absolutè magnus, minor tamen collatus cum majore monte. Ovis major est respectu muris, minor respectu equi. Ex quo patet, posse aliquid esse majus minoris, & minus majoris comparatione. Jam verò ad præsentem meum scopum dico, illud bonum esse majus, quod alteri, in se simpliciter etiam bono, præstat: seu, quod in se habet tantum boni, quantum res illa altera, & præterea adhuc aliquem excessum.

Regulæ co-

III. Quæ sunt regulæ cognoscendi, an ali-

nam vitæ suæ non parcat, minùs parceret pecuniæ. 4. In bonis & malis majora sunt, quæ rariùs ab hominibus fiunt. 5. Quod excedit rem magnam, quæ aliam rem magnam excedit, etiam illam alteram rem magnam excedit. V.G. Magna est dignitas Episcopalis. Hanc excedit dignitas Cardinalitia. Igitur dignitas Papalis, quæ Cardinalitiam superat, etiam Episcopali antecellit. 6. Causa efficiens majoris boni, est & ipsa majus bonum respectu alterius. Sic majus bonum est bene agere, quàm bene dicere: majus igitur bonum est Philosophia moralis, quæ docet bene agere, quàm Rhetorica, quæ docet bene dicere. Vice versa quando Effectus est majus bonum, etiam ipsius Causa Efficiens erit majus bonum. Sic actus Fortitudinis majus bonum est, quàm actus Temperantiæ, Liberalitatis, &c. Igitur etiam Fortitudo majus bonum est, quàm Temperantia, Liberalitas, &c. 7. Majus est, quod propter se expetitur, quàm quod propter aliud. Ita major est Scientia, quæ propter se expetitur, virtute bellica, quæ propter gloriam expetitur. Major fama, quæ propter se, quàm opes, quæ propter usum appetuntur. Ob eandem causam majus bonum est, quod habet rationem finis, cum hic propter se expetatur, alia verò ipsius obtinendi gratiâ. Et hinc scientia melior est studio litterarum. 8. Majus est, quod minoribus

noribus, h. e. facilioribus & paucioribus in-
 diget, quàm alterum. Ita sapientes cæteris
 anteferuntur, quia suâ sapientiâ contenti
 nihil aliud desiderant. Prata & aræ meliora
 sunt bona, quàm vineæ, quia minore sum-
 ptuum & laboris impendio indigent. Idcir-
 co etiam res præstantior est, quæ non eget
 alterius ope, quàm quæ tali indiget; quem-
 admodum virtus Ducis excellentior est virtu-
 te militis, quæ sine virtute Ducis inutilis est.
 9. Principium efficiens, & causa finalis, est
 majus bonum, quàm Effectus. Ideo inven-
 tor alicuius artis præfertur ei, qui jam in-
 ventam excolit. Ob eandem causam Deus
 omnium rerum principium & finis omnibus
 præfertur. Quodsi verò duo sint principia,
 aut duæ causæ finales, res ea major est, quæ
 à majore principio vel causa nascitur. Hinc
 majus est administrare bellum, quàm moliri
 ædificium, quia majus est Ducem esse, quàm
 Architectum. Eodem modo divitiæ & ho-
 nores sunt duæ causæ finales, ob quas ho-
 mines agunt: sed sicut honores divitiis an-
 tecellunt, ita majora sunt, quæ propter
 honores, quàm quæ propter opes fiunt. Rur-
 sus, quod rei majoris principium aut cau-
 sa finalis est, majus censetur esse. Hic locus
 tamen dubius est, cùm principium sit imbe-
 cillum, v. g. suasor, plus verò agat, qui
 consilium exequitur. 10. Rara vulgaribus
 eminent, ut aurum ferro; licet enim hoc sit
 utilius

utilius

utilius, tamen illud est rarius, & ejus possessio pluris æstimatur. Ita Cierc. pro Lege Man. Pompeium ex paucitate virorum fortium laudat. Contrarium censendum de quibusdam aliis rebus, quarum ut magna copia ita frequentior & necessarius usus est. Sic optima aqua, ignis, &c. Similiter difficilia facilibus plerumque majora sunt, ut in actibus virtutum & artibus: interdum verò minora, cum nimis difficilia minora censeantur. 11. Majus bonum est, cujus contrarium & privatio est majus malum; potest enim sæpe ex contrario cognosci majus bonum. Ut, si morbus majus malum est, quam paupertas, etiam bona valetudo majus bonum est, quam divitiæ. Sic etiam Justitia Fortitudini, fama opibus, virtus non virtuti, vitium non vitio præhabetur. Item bene facere pauperi majus est, quam eidem esse bene affectum, ob eandem causam. 12. Majora bona vel mala sunt, quorum opera sunt pulchriora vel turpiora. Ut: Alexander illustriora præstitit, quam Hannibal; Alexander igitur Hannibale major. Vicissim qui major est, ejus etiam opera majora. Major est Humilitas Regis, se deprimentis, quam alterius. Ex eo capite opera Christi sunt infinitæ dignitatis. 13. Quorum excellentia magis æstimatur, majora sunt. Ut si in majore æstimatione & honore est excellens Jurisconsultus, quam excellens Me-

Medicus, Jurisprudencia melior est, quàm Medicina. Melius est, acutè videre, quàm acutè olfacere: Igitur visus est majus bonum quàm Olfactus. 14. Majus est, cujus cupiditas est honestior & laudabilior. Quò autem res major est, eò magis appetitur; igitur rerum honestiorum cupiditas honestior est. Ita honestum est gratificari amico; honestius prodesse patriæ: itaque patria præstat amico. 15. Quorum scientiæ pulchriores & exquisitiores, ipsa quoque sunt pulchriora & exquisitiora; est autem pulchrior scientia objecti pulchrioris; ex quo objecto pulchrior est scientia Theologiæ, quàm Physicæ, ideo melior Theologia Physicâ, melior scientia rei militaris Jurisprudentiâ, sicut disputat Cic. pro Mur. 16. Majus est, quod est tale judicio prudentium, ex quo metiendum esse majus bonum initio hujus capituli dictum est. Sic prudentes judicant, majus esse consulere felicitati publicæ, quàm privatæ; prodesse animo, quàm corpori; honori, quàm divitiis consulere. 17. Et quæ solent inesse melioribus. Inde dotes animi dotibus corporis præponuntur. 18. Majus est, quod vir melior eligeret, ut injuriam accipere, quàm inferre. Sic Fabricius melius esse judicavit, Pyrrho nuntiare, ut sibi à Medico caveret, quàm concedere, ut hostis populi Rom. veneno tollatur. Regulus maluit ad supplicium redire, quàm ho-

sti

256 LIB. VI. DE EXERCITIO
sti datam fidem fallere. 19. In rebus honestis majus est, quod jucundius, h. e. minus molestum eò longiùs durans. Ita voluptas animi voluptati corporis antefertur. 20. Item quod pulchrius & decentius est, sicut Virtus decentior est opibus & formâ. 21. Quod homo sapiens & bonus sibi eligeret, aut amico suaderet. 22. Diuturniora & certiora brevioribus & incertioribus antefertant, Ex quo capite pluris fit honor, quàm opes; ars experientiam, virtus bona cætera præcedit. 23. Majus est, quod omnes boni appetunt, quàm quod non omnes; quod plures, quàm quod pauci. Dicitur: *boni*; nam plures mali magis expetunt divitias, quàm Justitiam, bona corporis, quàm animi. 24. Majus est, quod ipsi adversarii tale judicant, quibus in simili judicio meritò plus tribuitur, quàm amicis: ut, si ipsi scelerati judicent, aliquid esse rectè factum. 25. Majus bonum est, quod omnes habent, qui boni censentur, & quo carere ignominiosum est, ut habere amicum, imbutum esse litteris; oppositum enim aliquo modo ignominiosum est. 26. Quod est laudabilius. Sic Cic. pro Marcello probat, laudabiliorem esse clementiam, quàm virtutem bellicam. 27. Quæ magnitudine excedunt illa, quæ omnibus magna videntur. Magnum videtur vincere gentes, majus vincere seipsum. Cicer. *ibid.* 28. Majus apparet, si, quod summatim dici
po-

potuisset, distribuatur in partes, qui modus Ciceroni familiaris est. Iste & præcedens modus magnopere servit ad amplificandum, præcipuè si in hoc posteriore fiat Congeries aut Commoratio, de quibus dictum L. 3. c. II. n. 3. & 5. 29. Majora habentur, quæ ad felicitatem ac beatitudinem vitæ spectant, cujusmodi sunt potissimum virtutes, &c. 30. Præterea, quæ propter seipsa expetuntur, meliora sunt, quàm quæ propter aliorum existimationem. Sic valetudo propter seipsam, forma propter alios expetitur. Idcirco Humilitas melior est aliis virtutibus, quia per eam non captatur aliorum existimatio, sicut fieri potest per alias. Insuper omne id præstat, quod homines magis optant esse, quàm videri. 31. Quanto plures commoditates aliqua res habet præ altera, tantò major est, si cætera sint paria; nam bona animi bonis corporis semper sunt præferenda. 32. Majus est bonum, quo minùs possumus carere. Sic Visus præstantior est aliis sensibus, & unus oculus lusco carior est, quàm duo rectè & ambobus videnti, quia hic uno amisso habet saltem alterum, ille verò penitus excæcatur. Honor eadem de causa opibus præponderat, quia minùs eo possumus carere.

R

CA-

CAPUT III.

De usu præcedentis doctrinæ in orationibus generis Deliberativi & Exornativi.

Præcedens
doctrina uti-
lis

I. AD quid servit doctrina de Majore & Minore bono modò explicata? Resp. Est ea unus ex primariis fontibus Amplificationis, præsertim in generibus Deliberativo & Exornativo. Certè Aristoteles ipse, dum agit de Amplificatione, remittit lectorem ad ea recolenda, quæ de Majore & Minore bono in I. Libro dixit.

in genere De
liberativo,

II. Quomodo igitur adhibetur in Deliberativo? Resp. Cùm hujus generis partes sint Suasio & Dissuasio; non suadeamus autem, nisi bonum, nec dissuadeamus, nisi malum, oportet imprimis cognoscere, quid sit bonum, & quàm multiplex. Princeps & magis consueta ipsius divisio est in bonum Utile, Honestum, Jucundum, Facile, & Necessarium. Qua ratione hæc bona cognosci possint, prolixè explicat Aristot. L. I. Rhet. c. 6. cujus regulas, ut rursus diffusè hîc recenseam, non admittit parvitas istius libelli, quam mihi proposui. Quoniam verò, ut idem ait initio cap. 7. inter duas res, quarum utramque cognoscimus esse bonam,

de-

deliberamus, utra illarum sit præ alterâ eligenda, atque adeò suadenda; vel utra magis fugienda tanquam majus malum, & ideo dissuadenda, necesse est scire, quodnam inter duo bona vel mala sit majus. Actametsi de malo in priore capite ex instituto non egerim, facilè tamen ex iisdem regulis majus & minus malum potest coniici, cum contrariorum eadem sit ratio & disciplina. At sunt orationes, & fortè plures, in quibus non deliberatur inter duo bona & mala, utrum sit eligendum vel repudiandum, sed proposito simplici bono, vel simplici malo, quæritur, an sit faciendum, vel omittendum? Quid in tali occasione juvat cognitio Majoris vel Minoris boni? Dico nihilominus, adjumento esse posse plures ex iis regulis. Vel enim ostendetur, id, quod suadetur, non tantum esse quocunque modo bonum, sed etiam habere rationem Majoris boni, sive boni eminentis, id est, quod supra vulgarem bonitatem habeat insuper excessum. Vel citra comparationem pleræque ex datis regulis servient ad demonstrandum, rem, quæ suadetur, continere singularem aliquam boni excellentiam, ut patebit easdem attentius consideranti.

III. Quomodo eadem res idonea est amplificationi in genere Exornativo? Resp. ^{vo.}

Laudatur etiam solum bonum, idque duobus

bus modis, vel *Absolutè*, prout aliqua res bona est in seipfa; & tunc dilatatur factum aliquod, aut virtus, aut res alia ab Adjunctis, vel ex aliis capitibus, L. I. præsertim c. 5. recensitis. Vel laudatur persona, factum, virtus, aut alia res *per Comparisonem* sive respectum aut relationem, quam habet ad res alias; & tunc sequentia observentur. In ejusmodi laude comparatio instituitur non cum minore (quæ enim laus superâsse bonitate, v. g. peccatorem, ignavum, &c?) neque cum pari parvo, sed cum magno, quem æquâsse omnium judicio laus non sit exigua. Neque obstant huic modo illa, quæ L. I. c. 5. n. 7. insinuavi, si decora illius, cum quo instituitur comparatio, breviter memorentur, ejus verò, qui laudatur, dilatentur. Ista verò comparatio optimè fit, si assumatur bonum aliquod, communi hominum æstimatione eximium, sive prout illud in alio enituit, sive prout in aliqua idea proponitur, juxta ibidem dicta, & ostendatur, etiam illud bonum in eo, qui laudatur, fuisse, & insuper excessum. Sive, habuisse illum bonum simpliciter tale, quale in illo altero admiramur, & præterea aliud majus bonum. Ex quo non ægrè apparet, quàm elegantes amplificationes sint prodituræ, quàmque copiosæ, & quàm utiliter cognoscantur, quæ de Majorè & Minore bono suprâ proposita sunt. Moneo tamen, istum modum
in

in laudibus non debere perpetuum esse, cum alioquin, sicut in cæteris rebus, identidem antiqua methodus allata fastidium pareret. Verum plura, quæ de genere Exornativo explananda supersunt, quæque in hunc librum differenda videbantur, mox subjungo.

CAPUT IV.

De genere Panegyrico, & variis eiusdem speciebus.

I. Estne discrimen inter Genus Exornativum, Demonstrativum, Laudativum, Panegyricum, Epidicticum? Resp. Nominis, non rei. Quamvis orationes huius generis etiam vituperium contineant, tamen à meliore sui parte, ut ait Cic. in Partit. n. 69. & ab eo, quod magis ordinariè fit, *Exornativa* vocantur. Eædem dicuntur *Panegyrica* à græco vocabulo, quod conventum populi significat; cum olim in tali habitæ sint orationes in laudem deorum & heroum. Ab alia rursus græca voce appellantur *Epidictica*, quod idem sonat ac *Demonstrativa*, quia dum aliquid laudatur, vel vituperatur, quid honestum, quid turpe sit, demonstratur. Quare genus Panegyricum latè sumitur pro omni oratione in laudem alicujus instituta.

Species gene-
ris Panegyri-
ci.

II. Quæ sunt species Panegyrici ? Resp. Pro diversitate occasionum , in quibus tales orationes habentur, varia etiam nomina sortiuntur. Oratio *Genethliaca* vocatur illa, quæ in Natali Principum dicitur. *Lustrica*, quæ suscipitur, quo die talis infans baptizatur, eique nomen imponitur. *Epinicium* est gratulatio de Victoria, vel alio quovis felici majoris momenti eventu. *Lamentatoria*, quæ fit in casibus adversis. *Epithalamium* in Nuptiis Principum. *Eucharistica*, quando gratiæ aguntur. *Funeris* est laus alicuius defuncti. Habentur etiam aliæ *In Principum Inauguratione*, quando scilicet Reges ununtur, vel Princeps, Gubernator, aut Magistratus creatur. Aliæ denique *ad Principem recipiendum*, vel Magistratus urbem ingressos, qui talibus orationibus salutantur. Modò quædam breviter de singulis his speciebus.

Oratio Gene-
thliaca,

III. Quomodo construitur oratio *Genethliaca* ? Resp. *Exordium* sumitur ab Adjunctis personæ, loci, temporis. Vel à votis publicis, precibus & sacrificiis, pro impetranda prole institutis. Vel gratulamur parentibus, patriæ, &c. Malè ominamur hostibus. Vel petitur ab exclamatione gratulatoria. *Confirmatio* potest habere tres partes, enumerando adjuncta, 1. *Quæ Nativitatem præcesserunt*, v. g. preces & vota publica, aut prodigia, oracula, somnia, &c, si quæ ante Nativitatem contigerunt. 2. *Comitan-*

tia

via Nativitatem. Ut si parentes diu sine prole fuerunt. Dicitur quoque potest de iisdem, & ipsorum Majoribus. Quæ proles sit, an primogenita? Quæ formæ & indolis indicia præbeat? Quis fuerit plausus ac lætitia patriæ ex hac nativitate audita? Quid adversarii possint sibi ominari? *Locus & Tempus.* Denique extraordinaria, quæ fortè circa ipsam Nativitatem acciderunt. 3. *Nativitatem secuta vel secutura.* Quo rursus loco, nisi jam recensita fuerint, afferri possunt publica lætitiæ signa, tum in regno, tum apud externos edita, aut contrà hostium consternatio ex metu eorum, quæ meritò sibi præfagire possunt in futurum. Conjecturæ, quid ex hoc Principe nato patria sibi in posterum possit polliceri, quæ desumi possunt ex indole & factis Parentum & Majorum, aliisque adjunctis temporis & rerum, quæ in tali regno geruntur. *Epilogus* ut plurimum continet vota & faustas preces pro incolunitate, felicitate, & longa vita nuper nati, ac parentum ipsius. Vel possumus his & patriæ gratulari.

IV. Quomodo fit oratio *Lustrica*? Resp. *Lustrica.* *Exordium* ab Adjunctis loci, temporis, personæ, parentum; ex aliqua eruditione de ritu imponendi nomina; de nominum significatione ominosa, & similibus. *Confirmatio* ex Ethymologia nominis, à causa illud imponendi; à virtutibus, quas illud significat,
aut

aut quas ille habuit, à quo petitur, aut quibus illustres fuerunt Majores, vel alii ejusdem nominis, inde conjecturam faciendo, illique bene ominando, cui simile nomen impositum est. Potest etiam inferi laus Parentum, Familiæ, Cognatorum, &c. *Epilogus* concluditur votis, gratulationibus, &c.

Epinicium.

v. Quomodo *Epinicium* formatur? Resp. *Exordium* petitur à causis publicæ lætitiæ, earum æquitatem demonstrando, quod facit Cic. in 3. Catil. ob mutationem fortunæ, vel alias quascunque circumstantias. *Confirmatio* consistit in explicatione boni obtenti, itidem ex causis & adjunctis, antecedentibus, consecuturis, enumeratione partium difficultatis, & commodorum, ex obtento bono enascentium, per Hypotyposes, descriptiones, digressiones, comparationes prioris fortunæ cum præsentis, &c. Fieri potest honorifica mentio illustriorum facinorum, quæ præcipui quidam Duces, aut etiam milites, patrârunt. *Epilogus* ad arbitrium oratoris habet vel gratiarum actionem Deo præstandam, vel istius felicitatis auctoribus; aut vota pro illius diurnitate; aut gratulationes.

Lamentatoria.

vi. Quomodo construitur oratio *Lamentatoria*? Resp. Sicut *Epinicio* est opposita, ita ratione materiæ seu subjecti diversi opposito quoque modo tractatur.

Epithalamium.

vii. Quæ est forma *Epithalamiorum*? Resp.

Ex-

Exordium præferat in verbis & gestu demonstrationem insolitæ lætitiæ, ex celebri- tate diei ortæ. Vel habeat significationem difficultatis argumenti ob nobilitatem do- tēsque præclaras sponforum, vel aliam quamvis causam. Vel Orator causas expo- nat, à quibus ad dicendum sit motus. Vel enumerentur commoda ex hoc connubio consecutura. *Confirmatio* complectitur lau- dem Sponforum ex principiis illis, quæ L. I. c. 5. dedi, singulariter etiam ex eorum nobilitate, factis Majorum aut cognatorum. Præfagit ipsorum felicitatem & comoda pa- triæ ex Liberis nascituris & eorum factis, quorum conjectura, spes, & præfagium ex gestis Parentum deduci potest, quos imita- buntur. Locum hîc inveniunt eruditiones ex veterum ritibus nuptialibus. Describun- tur apparatus, ludi, lætitia publica populi, &c. Mentio fit insigniorum hospitem, so- lennitati præsentium. Adduci possunt san- ctitas & emolumenta connubii in genere, & istius in particulari, ob morum similitu- dinem in utroque conjuge, & felicitatem patriæ inde orituram. *Epilogus* constat gra- tulatione & votis pro faustitate conju- gii, &c.

VIII. Qualiter conficitur *Eucharistica*? *Eucharistica.*
 Resp. In tali oratione magnopere curan- dum, ne de simulatione vel adulatione possit esse suspecta, cujus suspicionis decli- nandæ

nandæ modus videri potest in Panegyrico PliniiSecundi, quem Trajano Imp. dixit, & in aliis. *Exordium* ducitur aliquando à persona Oratoris, & causis, quibus ad dicendum adductus sit, illas apertè fatendo. Aliàs à virtute, quæ in dato beneficio maxime elucet. Vel ab excusatione diutius dilatæ gratiarum actionis. Vel à persona benefactoris. Vel à beneficii modo, tempore, magnitudine, cui satis laudando imparem se Orator profitetur. Hæc autem, quò simplicius proferentur, eò minus erunt suspecta. *Confirmatio* consistit in laude benefactoris; in explicatione & modesta exaggeratione beneficii accepti, ab Adjunctis, & Causis, quis, quid, cui, quo affectu & benevolentia, quomodo, quando, &c. dederit. In *Epilogo* promittitur animus semper memor, & mutua studia.

Funeris. IX. Quis est modus orationis *Funeris*?
 Resp. *Exordium* sit plenum demonstratione luctûs, additâ breviter illius causâ. Quandoq; continet querelas de morte & ejus causis, aut de rerum humanarum inconstantia. Quidam ordiuntur ab apparatu funebri præsentem: alii ab aliqua eruditione, ex veterum ritibus funereis assumpta: fieri etiam potest à persona defuncti vel Oratoris, defuncto conjuncti, vel obstricti. *Confirmatio* complectitur laudem virtutum, nobilitatis, conditionis, gestorum à defuncto, dum adhuc

huc vivebat : deinde mortis modum, & quæ circa vel post eam contigerunt, ut luctus communis, concursus ad exequias, &c. Recolantur dicta L. 1. c. 5. Deinceps afferantur causæ solatii pro superstitibus, v. g. ex justa spe felicitatis æternæ, &c. Deniq; documentum aliquod pro moribus instruendis potest suggeri ex moriendi necessitate, ex defuncti virtutum exemplis, &c. *Epilogus* bene precabitur defuncto, perennem ejusdem memoriam promittet, ad defuncti imitationem exhortabitur, &c. Aliàs licebit orationem concludere Epitaphio. In hujusmodi orationibus nonnulli defuncto Templum honoris, Mausolæum, Castrum doloris, & consimilia apparârunt. Denique opportuna sæpius erit laus illustrium cognatorum vel aliorum, funeri præsentium, Familiæ, &c. In his orationibus nil afferendum, quod posset gaudium excitare. Cic. Phil. 13. breviter laudat Legionem Martiam, quæ in prælio Mutinensi cecidit, consolatur propinquos, &c.

x. Qualis est oratio *in Principium Inauguratione* ? Resp. Hæc oratio pro magnitudine pompæ debet & ipsa esse splendida, ornata, magna, artificiosa, & luminibus ingenii exulta. *Exordium* sumitur à persona, meritis, dignitate electi in Principem vel Magistratum, à communi lætitia, à loco, ab apparatu, à cæremoniis, &c. *Confirmatio* habet

In Principium
inauguratione.
ne.

bet

bet laudem personæ Regis, Principis, Præfulis, vel Magistratûs illius, dicendo, v. g. quòd sit imago Dei, quemadmodum Moyse olim dictus est Deus Pharaonis; Joseph Salvator mundi, &c. Comparabitur cum illustribus aliis Principibus, vel hujus regni, vel aliis, cum quibus habet aliquam similitudinem morum aut gestorum; in quo tamen, quantâ prudentiâ sit opus, nemo non videt. Adducentur rationes inaugurationis, spes & emolumenta subditorum ex tali Principe, explicationes Insignium dignitatis & Magistratûs, ut in Regum, Episcoporum, Abbatum inauguratione. Exponenda dignitas & potestas talis Principis, pompa inaugurationis, &c. *Epilogus* gratulatur Principi & patriæ. Vota facit pro incolumitate, longo felicique regimine. Ad hanc classem spectant etiam orationes, quæ in Academiis pro inauguratione Doctorum fiunt; quamvis alicubi non tales orationes instituantur, sed aliæ Quæstiones assumantur, in aliqua oratione discutiendæ.

In eorundem
receptione.

XI. Qualis oratio servit *ad recipiendos Principes*? Resp. Istæ Orationes sint breves, comptæ dictione, & ingeniosis conceptibus exornatæ. Nec est idem universalis modus in singulis, sed variantur pro diversitate dignitatis aut conditionis personæ, loci, temporis, causæ adventûs. Communia tamen ferè illis sunt sequentia. *Exordium* ducitur à publi-

publica lætitia, exspectatione populi, & votis videndi Principem. Ab Adjunctis loci, temporis, & personarum, quas accedit. *Confirmatio* refert enucleatiùs causas adventùs, gratulationes ob felicem accessum, spem boni ex illo secuturi. Commendat virtutem, quæ ex tali adventu elucet, Principis in eundem locum studia, mutuum amorem subditorum. Describitur apparatus in eo excipiendo, plausus & festivæ acclamationes. Afferuntur idoneæ similitudines, comparationes, symbola, quibus Princeps commendetur. Fit Apostrophe ad urbem, cives, Tempa, &c. Si sit Legatus Regis, qui advenit, Regis quoque ipsius studium in hunc locum celebratur. *Epilogus*, repetitâ gaudii communis brevi mentione, animos, opes, obsequia offert, studia pollicetur, vota pro felici negotiorum successu concipit. Qui plures hujus generis orationes, variis occasionibus habendas, optat, diversorum exempla, cum farragine eruditionum, ad easdem spectantium, reperiet in *Oratore Ex-temporaneo P. Mich. Radau.*

CAPUT V.

De artificio componendi sermonis panegyrici.

1. **E**X quibus capitibus laudi virtutis or- Laus virtutis.
natus

natus conciliatur, & dilatatio additur?
 Resp. Sæpius jam allegato L. I. c. 5. dixi,
 potissimam & ferè unicam materiam laudis
 esse virtutem, & quæ cum hac conjuncta
 sunt. Monui eodem loco, virtutes in laude
 alicujus non esse adducendas solùm per spe-
 cies, dicendo v. g. fuisse Fortem, Patien-
 tem, &c; sed producendos etiam exquisi-
 tiores quosdam actus virtutis hujusmodi.
 De his jam procedit ista quæstio, quomodo
 in oratione cum ornatu possint dilatari? Ad
 quam respondeo, si 1. ostendatur ejus ex-
 cellentia. 2. Necessitas. 3. Effecta. 4. Si
 comparetur cum aliis ejusdem aut alterius
 virtutibus aliis, vel similibus, ob quas æsti-
 mabantur, demonstrando, hanc, quæ lau-
 datur, esse Majus Bonum. 5. Nonnunquam
 contrarium ipsam faciet magis elucere. 6.
 Causæ. 7. Similitudines. 8. Effata Sancto-
 rum, & aliorum sapientum. 9. Historiæ
 breves. Quæ Figuris compta virtutem ipsam,
 ex se pulchram, monstrabunt ornatorem.
 Ita tamen isti flores curentur, ut semper po-
 tior ratio rerum habeatur. Quo pacto verò
 virtutes, res, & personæ singulares sint
 laudandæ, explicare esset longissimum, nec
 hujus compendii. Videri ea possunt in Ty-
 roc. Eloq. L. 3. P. 2. c. 1. Palat. Eloqu. E-
 xer. 8. Lect. 1. 2. 3. 4. & 6. Cand. Rhet. Dis-
 fert. de Panegyrico Sect. I.

Stylus gene-
 ris Panegyri-
 ci

II. Quis est *Stylus* huic generi proprius?
 Resp.

Resp. Cùm hoc genus orationum teste Tul-
lio de Orat. n. 96. sit *Insigne & florens, pictum
& expoliturum, in quo omnes verborum, omnes sen-
tentiæ illigantur lepores*, quia ad delecta-
tionem auditorum factum est, dictio debet
esse minimè sicca & sterilis. Ejus modum fa-
cilius quidem est ex lectione Auctorum, qui
Panegyricos scripserunt, quàm ex centum
præceptis condiscere, afferam tamen quæ-
dam principia universalia. Sit igitur 1. Sty-
lus Panegyrici illustris verborum & senten-
tiarum Figuris insignioribus, putà Antithe-
si, Hypotyposi, Distributione, Ethopæia,
Prosopopæia, Apostrophe, Sustentatione,
&c. Ita nihilominus Figuræ adsint, ut stu-
dio, alia velut facie ipsis inducta, tegantur,
ne puerilis redundantia appareat. Varias I-
deas suppeditat Cand. Rhet. Dissert. de Pa-
negyr. P. 2. c. 2. 2. Periodi ne sint nimis
longæ, nec frequentiores. 3. Dictio sit in-
structa sententiis & ingenii arguti lumini-
bus. 4. Accuratus nitor in verbis & orato-
rio numero curetur. 5. Verba sint rebus ac-
comodata, & ita clara, ut tamen ex vi in-
geniosa significandi plus in se contineant,
quàm præferant; vellicent ingenium au-
ditoris, & suavitate sua cum admixta acri-
monia oblectent. 6. Varietas, si in ullo alio
genere, in isto maximè requiritur, ne anti-
qua, dum redeunt, fastidium pariant. 7.
Plurimum ornant Definitiones conglobatæ,
Ename-

Ename-

Enumerationes partium, Similitudines, Effecta, Contraria, Sententiæ graves & acutæ, fluentesque Periodorum exitus.

Ejusdem
Exordium.

III. Quale debet esse *Exordium*? Resp. Floridum, & omni ornatu oratorio expolitum. Ei verò occasionem præbet locus, tempus, Divus aut alius, quem laudare constituimus, auditores ipsi, solennitas, dictum aliquod sapientis, & alia, quæ suo loco dixi, huc applicanda: uti etiam, quæ de Propositione & Divisione jam acta sunt superius, & quibus paulò post quædam addentur.

Narratio &
Confirmatio.

IV. Quomodo constituta solet esse *Narratio & Confirmatio*? Resp. In Panegyricis, in quibus non adhibetur Argumentatio & Partitio, Confirmatio ferè consistit in narratione gestorum illius, qui laudatur, eo ordine, quem sibi quisque præscripserit: v. g. Laudari potest ex iis, quæ ante vitam, in vita, & ejusdem certis ætatibus aut statibus, & quæ post vitam acta sunt. In illis verò, quæ fiunt cum Argumentatione & Partitione, Narrationem brevem, si ea videatur necessaria, sequitur Partitio in certa capita, quæ deinceps orationis partes & ordinem constituent. Ita si laus v. g. S. Caroli Borromæi reducatur ad Ideam boni Præfulis, argumentatio potest esse talis: *Bonus Præsul est, qui habet decora illa, quæ in eo requirit S. Paulus 1. ad Timoth. 3. v. 1. & ad Tit. 6. 1. v. 7.*

(ex

(ex quibus seligi & statui possunt capita Partitionis) *S. Carolus ista habuit.* Hæc Assumptio confirmatur exemplis, ex vita adductis. *Igitur fuit bonus Præsul ad normam ab Apostolo præscriptam.* Alius modus est ille per tempus ante vitam, in vita, & post vitam. Item, quæ in pueritia, adolescentia, juvenili, virili, senili ætate egit. Rursus, si conqueramur, nimiam copiam laudis electionem facere dubiam, de quibus potissimum dicere conveniat; adigi nos igitur, cum omnia dici non possint, ad unum alterumve tantum decus delibandum, ex quibus conjectura fiat de cæteris, quæ supprimuntur. Eliguntur deinde duæ vel tres virtutes singulares explicandæ, quæ ipsæ tamen occasionem dabunt etiam de aliis mentionem faciendi. Ita in sermone de Passione Domini, si quis loquatur de injuriis ipsi irrogatis, dicere posset, se de reliquis nihil dicturum, solum duas illas gravissimas consideraturum, quarum alterâ latroni Barrabæ fuit posthabitus, cui vel conferri innocentissimum atrox fuit, atrocissima per hanc publicam populi acclamationem postponi, quasi esset deterior; alterâ in medio duorum latronum, infamissimo ejus ætatis supplicio, fuit in cruce suspensus. Istæ dein comparari possunt cum aliis gravibus injuriis, quas innocens, &c. sustinuit.

v. Quis modus dilatandi Confirmationem?

Resp. Discrepat hac in parte istud genus à Confirmatione.

S

Dilatatio
De- nis.

Deliberativo & Judiciali : neq; enim in hoc Propositio plerumq; argumentis stabilitur, sed factis, ex vita petitis, quorum veritas cum certa esse ponatur, non tam de Probatione, quàm dilatazione laborandum est. Dilatantur autem vel per distributionem totius in partes, vel per explicationem Adjunctorum, vel per ea, quæ n. 2. hujus cap. dicta sunt, vel per Figuras. Insuper celebrius fit aliquod factum, 1. Si quis primus aut solus rem quampiam fecit, solus aliquo honore aut alia re dignus est habitus. 2. Si non fuit primus aut solus, socios tamen paucos habuit, aut non eos, qui multum conferre potuerint; aut certè ita in illa re laboravit, ut ejus effectus velut soli mereatur adscribi, sicut Indorum conversio S. Francisco Xaverio. 3. Aut si rem primus invenit, vel ab alio rudi modo inventam sic perfecit, ut princeps talis rei jure habeatur. 4. Si inter socios plurimum excelluit. 5. Si aggressus est rem valde arduam, sine magnis adjumentis & subsidiis, sine spe gloriæ, in hac vita obtinendæ, sine solatiis, &c. 6. Si res fuit rara, bono publico singulariter utilis, aut necessaria. 7. Aliàs, si speciales honores alicui sunt habiti. 8. Si rem difficilem &c. non semel tantum, sed sæpius pertravit. 9. Si suo exemplo plurimos discipulos aut sequaces post se traxit. 10. Si cælum ipsius labores suis favoribus præ aliis pro-

probare visum est; vel eos sapientes reliquis prætulerunt; vel ipsi adversarii laudârunt.

VI. Qualis est *Epilogus* in Panegyrico? Resp. *Epilogus.*

Habet etiam hoc genus suos Affectus concitandos, à potiori tamen leniores, ut Amorem, Æmulationem, &c. In vituperio autem Indignationem, Iram, Pudorem, Odium, &c. Cæterùm varius est in hoc genere modus Epilogorum, quemadmodum videre est apud Auctores: 1. enim aliqui ad vota & preces ad Superos convertuntur. Sic Plinius in Panegyri. Trajani vota facit pro ejusdem felicitate. 2. Aliàs gratiæ aguntur Deo, Patriæ, auditoribus, &c. 3. Latinus Pacatus in Paneg. Theodosii se excusat, quòd minùs eleganter pro dignitate Imperatorem laudaverit. 4. Idem sibi gratulatur, quòd tantum Principem viderit, ejusque laudes proferendi facultatem nactus sit. 5. Sumitur à pollicitatione officii perpetui & amoris. 6. Causam reddit, cur rem unam potiùs, quàm alias laude dignas, sibi sumpserit. 7. Fieri potest petitio pro se vel pro aliis, v. g. ut Divus, quem laudavimus, præsentem protegat, in clientes recipiat, &c. 8. Possunt moveri Affectus, de quibus initio hujus numeri. In Funebribus Doloris, in Genethliacis Spei, &c. Enumeratio verò & Amplificatio rerum ordinariè non fit in hoc genere.

Panegyricus
sacer.

276

LIB. VI. DE EXERCITIO

VII. Estne modus solidus & facilis componendi Panegyricum sacrum? Resp. Talis videtur esse sequens, quem ferè habet Breteville Eloquence de la chaire L. 2. c. 9. Initio Exordii explicetur Evangelium proprium ei Sancto, quem laudare paramus, addendo rationem, cur hoc ipsi applicetur, maximè verò, cur eidem tribuatur illa pars, quæ more consueto velut thema orationi præmittitur. Ne verò in singulis concionibus festorum idem hic modus ingeratur identidem, cavendum. Id quod vitabitur, si 2. post diligentem considerationem earum actionum & virtutum, quæ sunt proprius veluti character istius Sancti, extrahatur ex quibusdam circumstantiis particularibus, quæ hanc notam isti Sancto propriam faciunt, ut videlicet ea res non ita in aliis deprehendatur, Propositio & Partitio orationis, atque in ordine an hanc thema, ex sacris Litteris desumptum, explicetur, & per talem explicationem via ad inferendam Propositionem sternatur. Modum facile inveniendi characterem istiusmodi, cuius Divi proprium, docet libellus gallicè scriptus à D. Durand, inscriptus: *Caractères des Saints*. 3. Pro hujus deinde Partitionis amplificatione & exornatione quærantur ex vita illius Divi actiones & virtutes illustriores, quæ ad propositum spectant. Inter omnes tamen illæ sumantur potissimùm expoliendæ, quarum

rum imitatio est facilior, omissis aliis, vel obiter solum expositis, quæ Sancto alicui ex rariore, & admirando potius quam ad imitationem proponendo, Dei dono obtigerunt. Illas eleganti orationis modo per narrationem figuratam & eloquentem introducat, ea semper ratione, ut postquamvis insigniorem actionem fiat applicatio ad instruendos mores auditorum, præclara quædam documenta eruendo. Quod fieri potest, vel ipsos arguendo, comparatis ipsorum moribus malè ordinatis cum sanctimonia illius, qui laudatur; vel eosdem ad imitationem stimulando; vel confutando frivolas, quibus utuntur, excusationes contra exercitium perfectionis christianæ & evangelicæ, dum ipsis ostenditur, fieri posse, quod fecit homo sicut ipsi, debilis & delicatus quales sunt ipsi, &c. 4. Huic applicationi documentorum potest adjungi exhortatio vehementis, qua ipsis inculcatur, fore, ut hic Sanctus, qui hodie ipsos suo patrocínio protegit, olim sit ipsorum iudex, contrariis suis exemplis vitam nimis mollem condemnaturus; &c. Hic modus immiscendi enarratis Cælitum virtutibus istiusmodi doctrinas, moribus instituendis idoneas, & cohortationes eidem scopo accommodatas, videtur haud dubiè esse genuina idea sacri Panegyrici, qui simul sit solidè facundus, simul utilis audientibus. Par est ratio orationum funebrium,

brium,

278 LIB. VI. DE EXERCITIO
brium , in quibus alienæ salutis studiosus
Orator occasionem uberem reperit commen-
dandi studium virtutis , fugam vitiorum,
contemptum rerum terrenarum , præpara-
tionem ad mortem & judicium , servitium
& amorem Dei, &c.

CAPUT VI.

*De copia & inopia materiæ
in Panegyricis.*

Defectus ma-
teriæ in Pane-
gyricis.

I. **U**Nde suppleri potest defectus materiæ
in amplificatione Panegyrici ? Resp.
In his orationibus non rarò contingit, ut
Orator pro laude alicuius materiæ, aliun-
de jam paratam, non inveniatur, de quo de-
fectu mentionem aliquam feci L. I. c. 15. n.
5. Adeoque necesse erit, ut propè totam ex
suo ingenio depromat. Quod quidem faci-
le est felicioribus ingeniis, imò facilius,
quàm si materiâ abundarent; at minùs fœ-
cundis non item. His ut subsidium aliquod
afferam, dico, angustum argumentum am-
pliari posse 1. Per Locum communem, de
quo egi cap. nunc cit. 2. Licebit aliquando
conqueri de injuria temporum, per quam
gesta talis Sancti, forsan olim tabulis con-
signata, interciderunt, aut de incuria Ma-
jorum, qui digna posterorum memoriâ non
annotârunt, ac tum dicere quidem cõmunia
Mar-

Martyribus, Pontificibus, Virginibus, &c. cujusmodi orationum exempla complura reperiuntur apud varios Auctores, & in concionatoriis Indicibus, semper tamen contracta ad locum, in quo habetur oratio, ad tempus, ad præsentem auditores, &c. ne, quod vitiosum est, ista oratio possit attribui cuivis alteri simili Sancto. In illa applicatione planè opus est auxilio ingenii.

3. In nonnullis Sanctis Notatio nominis suggerit non inelegantes cogitationes & Partitiones. Ut si dicatur *S. Bonaventura* vel suo nomine piis cultoribus in hac & in altera vita promittere *Bona ventura*. *S. Irenæus*. seu *Pacificus* pacem facit in animis; in loco, ubi ipsius sacrae Reliquiæ quiescunt; inter Deum & homines per constantem intercessionem. Similium conceptuum fontes sunt innumera alia nomina. Ut: *Dorothea*, Donum Dei. *Andreas*, Fortis. *Chrysostronus*, Os aureum. *Gregorius*, Vigilans. *Nilus Abbas*, à flumine Ægyptum fœcundante. *Sebastianus*, Augustus. *Stephanus*, Corona. *Laurentius*, *Vincencius*, *Victor*, &c. 4. Si quando saltem aliquid de tali Sancto constat, potest conjectura fieri de aliis, cum hoc cognito connecti solitis, aut quæ ex eo legitima consecutione inferuntur, salvo tamen eo, quod monui L. I. c. 5. n. 3. Ut si constat, aliquem fuisse Martyrem; fuit igitur fervens charitate erga Deum, Fortis, Patiens. Ex quibus meritò

arguitur, quòd jam in antecessum carnem suam crucifixerit cum vitiis & concupiscentiis. Si fuit Apostolus, conveniunt ipsi, quæ de omnibus Apostolis in Evangelio perhibentur, ut Paupertas voluntaria in consortio Christi, virtus miraculorum, desiderium patiendi cum Christo, ejusdem amor, &c. Ideoque idea seu character Sancti, quem laudare instituimus, formari potest ex tali virtute, de ipso cognita, & ex ejus excellentia, necessitate, &c. amplificatio fieri; identidem tamen recurrendo ad ipsum Sanctum, cum permolestum sit auditori expectanti laudes alicujus Divi, si audiat longo tempore Oratorem in aliis occupari. 5. Si qua beneficia aut prodigia facta sunt ad ejus sepulchrum, dici potest de virtute SS. Reliquiarum, v. g. Utilius esse urbibus, si instructæ sint Reliquiis Divorum, quàm præstantissimis Medicis. Tutiores esse cives à sepulchris Sanctorum, quàm à mœnibus. 6. Cum virtus consistat media inter duo extrema vitiosa, quorum alterum peccat per excessum, alterum per defectum (quemadmodum v. g. Fortitudo est media inter audaciam & timorem, Liberalitas inter prodigalitatem & avaritiam) si quando dubium sit, an aliquis Sanctus quidpiam ex virtute fecerit, jure optimo virtuti tribuitur; faciliùs tamen id, in quo videri posset defectus, quàm id, quod accedit ad excessum.

sum. Sic fuga adscribetur Prudentiæ, non timori, quemadmodum S. Athanasius suam sic ipsemet excusavit. 7. Aliquoties pars laudis accipi potest à natione, à patria, à tempore duriorum persecutionum, in quo aliquis vixit, aut passus est; à parentibus, si notum est, quòd etiam ipsi fuerint pii, indeque conjectura fieri de bona educatione, & quæ ex hac consequi fierique consueverunt. Plura lectio & usus docebunt.

II. Contrà, si materia sit justo copiosior, quomodo in ea versari oportet? Resp. Discrimen hîc faciendum. Si dicatur coram auditoribus, quibus acta alicujus Sancti factis nota sunt, unum vel alterum rarius factum seligendum est, quibus Partitio definiatur, & tractandum eo modo, quem dixi cap. præc. n. 4. Si verò vita istius Sancti plerisque parùm cognita sit, non ipsis satisfiet, si velut ex ungue leonem, i. e., ex uno vel altero facto reliqua ipsius ornamenta conemur ostendere, conjecturâ cæterorum auditoribus permisâ. Quoniam verò intra unam horam omnia velle tangere, quæ integrum librum exigent, parùm prudentis est; nec ratio bene ordinatæ orationis & oratoriæ amplificationis permittit etiam *plurima* vel *potiora* facta diffusius enumerare, cuiuslibet planum est, selectum esse faciendum, ut & magna existimatio de tali Sancto novis auditoribus ingeneretur, & suus elo-

Copia in iisdem nimia,

eloquentiæ locus simul relinquatur. Itaque sicut ubi materia non penitus nulla, sed aliqua saltem, adest, virtutes non debent amplificari per species, sed per actus varios latius recensitos; ita vice versa, ubi materia redundat, non facta singularia, sed virtutes per capita seu species amplificandæ sunt, nec facta adducenda, nisi exquisitiora, eaque non prolixè, ne aliis tempus subtrahatur. Sic dicetur v. g. de S. Franc. Xaverio: *Obsuperint Venetia ipsius charitatem in pauperes, cum in Nosocomio, &c. Lusitania studium orationis ardentissimum admirata sit, quando, &c. Laudet ille mercator singularem prudentiam in animarum zelo, cujus à latere abstraxit, &c. Ego verò potius deprecabor, &c.* Qua laudandi methodo illud simul efficitur, ut multa, quæ reipsa sunt aliis minora, in illa congerie cum magnis singula æqualis magnitudinis videantur.

III. Atque hæc sunt, quæ de præceptis oratoriis eâ, qua licuit, brevitate proponenda existimabam. Quorum usus, ut facilius evadat, præcipuè verò, ut modus amplificandi per Argumentationes melius capiatur ab iis, qui hætenus eum non ita perspectum habuerunt, diversa orationum & Argumentationum paradigmata in sequentibus capitibus subiicio. In his non expectentur integræ suisque numeris absolutæ orationes, quas perficere nec animus est, nec necessarium ad finem huic libello propositum.

tum. Potiùs igitur orationis initia, ideam,
& prima velut lineamenta demonstro, qui-
bus inspectis incipientes faciliùs assequan-
tur methodum in scribendis orationibus ser-
vandam. Quocirca solùm primarias partes,
sine addito ornatu obiter tantùm indico.
Qui plures modos variandi orationes deside-
rat, adeat libellum *P. Casimiri Wyuk Koialovvicz*
S. J. Lithuani Antuerpiæ editum An. 1668.
sub hoc titulo: *Modi LX. sacra orationis variè*
formanda. Si cui fortè non placeat modus ille
orationes Argumentationibus comprehen-
dendi, cùm reliqua nihilominus præcepta pro
quibuscunque orationibus serviant, primo
loco Paradigma orationis, sine argumenta-
tione factæ, subjungo.

C A P U T VII.

Paradigma I. orationis, quales
vulgò fiunt sine argumentatione.

In illa verba ex Evangelio Dominicæ VI.
post Pentecost. *Deficient in via.* Marc. 8. v. 3.

Argumentum Orationis: *Anima sapius nu-*
trienda in solitudine, ne in via ad calum deficiat.

I. **P**rima designatio hujus orationis, de qua
dictum est L. 2. c. 1. n. 7. *Exordii ma-*
teria: Christus per multiplicationem panum
in solitudine docet, debere nos animam no-
stram

stram, sicut ipse corpora se sequentium, pascere in solitudine, ne deficiat in via. Solitudo animæ est secessus à turbis & negotiis ad tempus. *Propositio*. Et hanc solitudinem debemus frequentare, ut in ea pascamus animam, nisi velimus deficere in via ad cœlum. *Partitio*. 1. Hoc est necessarium. 2. Modus est facilis. 3. Tempus nobis ad hoc non deest. *Confirmatio* habet tria argumenta, adeoque & tres partes, quæ sumuntur ex Partitione modò facta, & amplificantur sicut postea ostendam. *Epilogus*. Adhortatio ad istud medium salutis frequenter arripiendum. En hîc paucis verbis materiam orationis conceptam, quæ sic dilatatur.

II. *Exordium*. Prodigium septem panum, à Christo ita multiplicatorum, ut, &c. contigit in quadam solitudine, fuitque non tam effectus divinæ Omnipotentiae, Providentiae, & Bonitatis, quàm Sapientiae nos instruētis, ut eandem curam animæ nostræ impendamus, quam ipse corporibus se sequentium exhibuit, ut videlicet eam in solitudine pascamus, ne in via ad cœlum deficiat. In solitudine, quam sibi optasse videtur. *Job c. 3. 14. Requiescerem cum Regibus & Consulibus terra, qui adificant sibi solitudines*. Lyranus hîc intelligit per Reges eos, qui motibus inordinatis carnis & animi imperant; per Consules, à consulendo dictos, qui sibi & aliis bene consulunt; per solitudinem recessum à

tur-

turbis negotiorum, ut solis nobis vacemus. Itaq; ut clarius edisseram, si nolimus deficere in via cœli, sed concupiscentiis nostris imperare, quæ ab aditu cœli impediunt, atque idcirco nobis bene consulere, docemur frequenter nobis ædificare solitudines, in quibus animam curemus; h. e. seponere tantisper negotia, ut salutem negotiorum summo, unicè vacemus, eumque in finem sacris quibusdam meditationibus animam pascamus. Displicet hæc oratio. Plerique dicunt, non vacare sibi tempus ad talem secessum otiosum; nec, si vacaret, scire se, quomodo in eo se deberent occupare. *Propositio.* Contrà ego aio, talem secessum esse summè necessarium, cum sine hoc anima deficiat in via ad cælum. *Partitio.* Et ne quis deinceps arbitretur, legitimam esse hanc excusationem, imprimis explicabo, secessum hunc non esse otiosum, aut certè otium summè necessarium. Tum si facilem modum utiliter se occupandi ostendero, nemo dicet, non scire se modum in hoc sacro exercitio se detinendi. Tempus denique sufficiens etiam occupatissimis monstrabo.

III. Confirmatio. I. *Pars Divisionis.* Novimus, plures in Mundo malos esse, quàm bonos. Ii quoque ipsi, qui boni habentur, ita boni sunt, ut planè suis bonis plura mala, vel minùs perfecta opera habeant admixta. Quid ita? Natura nostra corrupta ad
ma-

malum prona est, *Gen. 8. 21.* Bonum, juxta Philosophos, ex integra causa, malum ex quolibet defectu, &c. Virtus ardua est, & in medio duorum extremorum sita, quæ vitiosa sunt. Unica via ducit ad virtutem, plures ad vitiosa extrema. Versamur igitur in medio nationis prave & perversa. *Phil 2. 15.* Videmus plura mala & imperfecta, quàm bona. Natura nostra æquè corrupta & ad malum prona est, ac aliorum: Facilius vitium facile, ad quod tot semitæ ducunt, sectatur, quàm virtutem arduam; nec in aliquo gradu vitii consistit, sed suapte contendit ulterius, donec in profundum peccatorum delapsa pereat. Quis itaque de se præsumat, se in medio malorum diu fore bonum, &c. nisi exquisitam curam salutis suæ stabilien-
 dæ adhibeat, animum roboret, &c? Sæpe nos graviter lapsos esse, aut certè de tali lapsu periclitatos, deprehendimus; & tamen damnum dissimulamus. Similes mercatori, in rem suam non satè intento, qui ex particularibus suis Rationibus animadvertens, non levia se dispendia fecisse, defectui occurrere non curat: hic in universalibus advertet, se non esse solvendo. Sic nos in Judicio divino, &c. Sicut igitur navus mercator, mox ubi damnum conspicit, studiosè examinat, unde id oriatur, quomodo possit succurrere, &c: Ita, nisi idem faciamus, coram cælesti Patrefamilias, totius vitæ
 ratio-

rationes exacturo, minus habentes inveniemur, &c. Horologia rotata frequente cura indigent; nam Index movetur à rotis, rotæ à ponderibus, quæ mole sua deorsum tendunt: nisi hæc pondera sæpe attollantur, horologium stabit, index horas malè designabit. Opera nostra sunt index, qui prodit, quid in motibus animi, velut rotis quibusdam, agatur. Habemus appensa pondera, semper deorsum trahentia, carnem, dæmonem, occasiones, &c. Nisi ista pondera per curam inspectionis ac directionis perpetuæ ad Deum sursum trahamus, index boni, opera videlicet nostra, stabit; imò quæ non vitia NN. paulo post indicabit! Quid consilii? Ædificemus nobis solitudines; dimittamus paulisper negotia, initis rationibus inspiciamus, in quibus, & quas ob causas defecerimus; dicta pondera per sanctas meditationes ad Deum & cælestia tollamus. Nisi hoc fecerimus, considerata naturæ nostræ constitutione, &c. sensim usque ad infernum deficiemus, &c. Hoc initio defecerunt *in via*, quotquot usque ad ima vitiorum descenderunt, quòd nunquam animam speciali ejusmodi vigilantia curârunt. Contrà majores Sancti tali inspectione animæ & cura ad insigniorem perfectionem evaserunt, uti constat de S. Carolo Borromæo, S. Francisco Salesio, S. Ignatio, &c. *His plura addere facile est.*

IV. 2. *Pars Divisionis.* Satis hæc ostendunt necessitatem ædificandi sibi solitudines, & animam in iisdem curandi. Sed ais, nescire te modum, quo in tali solitudine possis teipsum occupare; quid debeas agere, quomodo tempus utiliter infumere? Quæro ego vicissim: Quid fecisses aliàs eo tempore, quod ad exercitium, salutem animæ tam necessarium, suadeo seponere? Egissem, inquires, cum familiaribus. Bene habet: Id age tecum ipso, quod tam libenter cum notis tuis agitas. De te apud teipsum malè loquere, detrahe tibi ipsi. Inspiciendo cor tuum, dic: Ecce cor superbum, iracundum, &c. Scrutare, quod vitium sit primarium, ex quo cætera velut ex fonte promanant. Inquire, quibus ex causis, in quibus occasionibus deficere soleas. Et sicut de vitiis aliorum loquendo nôsti definire, quid, quo modo agere, quibus mediis se corrigere deberent; Ita *Medice cura teipsum. Luc. 4, 23.* tibi ipsi modum præscribe vitæ corrigendæ, media excogita, &c. Ut verò firmiora sint, quæ formabis, emendationis decreta, assume aliquam meditationem de quadam veritate nostræ Fidei, quam maximè cor moturam arbitraris. An etiam istas ignoras? Quid magis obvium? Quid Christiano debet esse familiarius notum quàm Mors, Judicium, Infernus, Cælum, Vita Christi, &c. quæ ita contempla-

re,

re, ut cogitationem identidem ad animæ tuæ statum reflectas, & agenda in posterum statuas, prævisis occasionibus particularibus, in quibus te vincere debeas. Cur non ipsum malum animæ tuæ statum in meditationis istiusmodi materiam assumis? Non potest huic exercitio fructus deesse, in re summi momenti, qualis est negotium salutis. Et tamen quid facilius? &c. Difficilis videtur inexperto: Periclitare, &c.

v. 3. *Pars Divisionis.* Quoties verò iste secessus esset instituendus? Quò sæpius, eò melius. Quidsi saltem singulis mensibus semel? Reclamas; temporis defectum obiicis. Tempus non habes? Ita est; totum negotia officii sibi vendicant. Si hoc verum est, profectò tali receptu præ aliis indiges; signum enim est, totum te rebus terrenis ita occupari, ut vix tempus habeas de tua salute cogitandi. Res est, miserane magis, an auditu horrida? Christianus dicit, se non habere vel horam singulis mensibus, quam possit tribuere sibi soli, negotio æternitatis, & Deo, propter cuius solius servitium conditus est! Vivimusne in Mundo, ut simus in eodem felices, divites, honorati, docti, caustidici, œconomi, &c; an verò potiùs, ut Deum glorificemus, & salutem consequamur? *Porro unum est necessarium. Luc. 10. 42,* videlicet servitium Dei, & inde pendens negotium nostræ salutis: reliqua omnia & inutilia &

T

cre-

crepundiæ sunt. Non præscribitur huic solitudini certum tempus; & nullum penitus huic occupationi suppetere credam? Nulline dies Festi in mense occurrunt, quibus à negotiis ferè vacatur? Plurísne in iis est lucrum ex lusu, quàm lucrum æternitatis? quies corporis, quàm animæ? Visitamus amicos ægrotos: non carpo. Sed ægrotum domesticum, animam propriam, non destituamus, quo nemo nobis debet esse charior, nemo magis languet, nemo majore cura indiget. Curamus negotia, unde vitæ sustentandæ necessaria acquirimus. Cur non negotium unicum & primarium, propter quod conditi sumus, ut certam nobis reddamus vitam æternam? Si hæc ipsa negotia nos impedivissent à refectione corporis, nos minimè excusaremus defectu temporis, ne proxima occasione tempus manducandi quæreremus; & per ea nos à nutrienda anima excusamus? *Nónne anima plus est quàm esca?* *Matth. 6. 25.* Plurísne facimus corpus, quàm animam? Estne minor hujus, quàm illius, necessitas? Si ægrotarem corpore, si dies nobis apud Judicem dicta esset, quævis negotia seponeremus. Gravissimè ægrotat anima tot vitiis, &c. dies Judicii divini, in quo de integra æternitate decidetur, imminet; & tempus aliis negotiis subtrahere non possumus? Quid oberit aliorum jactura, si salutis negotium succedat? Quid aliud proderit,

derit, si istud malè geramus? Huic Sancti totam vitam impenderunt (& quomodo?) neque tamen se satis egisse existimârunt: nobis nimium sit, eidem aliquot horas dare? Sanctus Sanctorum Christus, salutis suæ certus, triginta annis soli Deo vacavit; triennium verò illud Prædicationis, quod aliis impendit, tametsi occupatio sanctissima fuerit, quoties solitario recessu interruptit? Et nos de salute incerti nunquam velimus profana negotia interpolare sacro aliquo, Deum & animam nostram unicè concernente? Quàm parvi pretii est salus, si tam modico impendio est indigna! Nimiùm egerunt Sancti, si nos nihil agendo possumus salvari, &c. Scit dæmon hujus solitudinis utilitatem: idcirco quærit ipsam tot negotiis impedire, &c.

VI. *Epilogus.* Sequamur consilium S. Eucherii Episc. Lugdun. Epist. ad Valerian. *Abrumpatur illa interminabilis secularium negotiorum catena; primas apud nos curas, quæ prima habentur, obtineant, summâsq; sibi solitudinis partes salus, quæ summa est, vindicet. Hac nos occupet, jam non prima, sed sola.* Qui tam rarò negotium animæ dicto modo tractant, non diu erunt sine magnis defectibus. Qui rarò ita nutriunt animam in solitudine, &c. *Deficient in via ad cælum.* Et quò defectus iste spectabit? an ut tantùm hæreant in via? an potius, ut in-

feliciter pereant, cum non detur medium inter salutem & perditionem, &c?

VII. His addatur ornatus, & quibusdam in locis major dilatatio, & erit oratio facili negotio absoluta. Dixi porrò in titulo hujus capituli, orationes tales fieri sine argumentatione: re ipsa tamen sæpius continent Epicherema, seu argumentationem contractam & occultam, quam aliqui Syllogismum virtualem appellant, qui scilicet facile ex hac brevi sententia fieri posset, additis huic medio aliis partibus, aut certè argumentatio alia, præsertim verò Enthymema.

CAPUT VIII.

Paradigma II. orationis factæ per argumentationes; atq; imprimis per Syllogismum, totius orationis fundamentum, ac tum per particulares argumentorum argumentationes.

In illud ex Evangelio Dominicæ II. post Pentecosten: *Nemo vitorum illorum, qui vocati sunt, gustabit canam meam. Luc. 14. 24.*

Argumentum orationis: *Communio indigna omnium peccatorum atrocissimum.*

I. Pri-

I. **P**rima designatio hujus orationis nititur Syllogismo, velut fundamento, cuius Major, seu Propositio, Exordium; Minor, seu Assumptio, Confirmationem; Conclusio, seu Complexio, Epilogum efficit, juxta dicta L. 1. c. 9. n. 5. & 6. *Illud peccatum est omnium atrocissimum, quod Primò, ipsum Deum invadit speciali modo malitiæ; Secundò, ab eodem severissimè punitur; Tertio, difficillimè remittitur. Peccatum indigna Communionis est tale. Igitur omnium peccatorum atrocissimum.* Major, ut patet, continet partitionem orationis & argumenta, quæ idcirco sumitur pro Exordio, quòd certior sit, nec tanta probatione opus habeat. Minor verò controversa est, quæ tribus indicatis argumentis probatur in Confirmatione. Singula verò dilatantur his aliis argumentationibus. Primum. *Specialis ratio malitiæ est in illo crimine, quod ipsam Dei personam presentem, eamq; actu summè beneficam, injurioso contemptu afficit. Hoc facit indigna Communio. Igitur in ipsa est specialis ratio malitiæ.* Secundum. *Cùm Deus sit sapientissimus & justissimus, illam mensuram pœnae quodvis peccatum meretur, quam Deus ipsi infligit. Indigna Communioni gravissimam infligit. Igitur gravissimam meretur; adeòq; atrocissimum est.* Tertium. *Peccatum, quod Deus, parcere pronus, difficillimè remittit, est gravissimum. Peccatum indignæ Communionis Deus difficillimè remittit. Itaq; est gravissimum. Affectus huic orationi præ-*

præ-

294 LIB. VI. DE EXERCITIO
præfixus esse potest Timor aut Odium hu-
jus peccati. Ista jam sic possunt fufius di-
latari, cujus dilatationis folùm initia quæ-
dam ostendo.

II. *Exordium.* Quemadmodum Deum ni-
hil magis honorat, quàm piè religioſèque
ſufcepta Communio, utpote per quam inno-
vatur memoria illius Deo glorioſiſſimi & gra-
tiſſimi Sacrificii, quod Chriſtus olim in Cru-
ce obtulit, &c. Quemadmodum etiam no-
bis nihil utiliſſimum eſt, cùm Chriſtus amator
noſter eo fine nobiſcum in hoc Sacramento
manere voluerit, ut nobiſcum intimè unia-
tur, ſuas gratias in nos ubertim effundat,
&c; ita viciffim Deum nihil magis offendit,
nihil nobis pernicioſius eſt, quàm commu-
nio indignè percepta. Dum *indignè* dico,
non intelligo defectum ſufficientis dignita-
tis: nam quis ſatis eſt dignus, &c? Sed ſi
quis illam in ſtatu peccati gravis recipiat,
vel certè ſine reverentia, &c. De hac intel-
ligendus quoque eſt S. Thomas *Opuſc.* 58. c. 18.
dum ait: *Chriſtianiſ maximum eſt peccatum, &
cauſa plagarum, quòd corpus Salvatoris indignè ſu-
ſcipiunt.* *Propoſitio.* Alia quædam ſcelera non-
nemini atrociora, vel æquè atrociora, videbun-
tur; nos verò iſtud omnia gravitate ſupera-
re videbimus, *Partitio.* eò quòd, primò ipſum
Deum ſpeciali quodam malitiæ modo inva-
dat; ſecundò, ab eodem graviffimè punia-
tur; & tertio crimen ſit ſine remedio, adeò-
que

que difficillimè remittatur. Quæ causæ sunt, ut eos, si qui fortè adessent, qui soleant indispositi accedere, hortet verbis & nomine Christi: *Nemo illorum gustabit canam meam.*

III. *Confirmatio.* Argumentationis I. argumenti *Major.* Tametsi ea quorumvis peccatorum conditio est, ut, dum peccator voluntariè Dei Legem transgreditur, hac transgressione Deum ipsum Legislatorem contemnat; inest tamen quibusdam specialis malitia, quia contemptus in peccando specialibus quibusdã adjunctis fit acerbior læso. Quis enim non videt, graviolem longè contemptum & injuriam esse, si scelestus Legislatorem præsentem, spectantem, prohibentem, minitantem supplicia, muneribus ad obediendum invitantem, spernat, injuriosè habeat, in cœnum coniiciat, conculcet, & si possit, omnino perimat? Poteritne tali facinori par pœna inveniri? &c. *Minor.* Quid verò aliud agit indignè comunicans? Non offendit Deum quomodocunque, sed invadit præsentem, &c; in cor peccatis fœtens, velut in cloacam, abiicit; sanguinem testamenti conculcat; Deum, quantum in ipso est, occidit, &c. *Rursum crucifigentes sibimetipsis filium Dei, & ostentui habentes. Heb. 6. 6.* Videntur alia scelera in comparatione hujus excusationem quasi permittere: licèt enim Deus Legislator ubique sit præsens, tamen peccator non ita in reliquis præsentem cogitat,

gitat, neque peccatum in plerisque aliis transgressionibus divinæ Legis ita constitutum est, ut Deum habeat pro objecto injuriæ, & quidem specialis. Est is quidem injuriæ objectum in blasphemia, desperatione, &c; sed quàm longè atrocior modo in Cōmunionē indigna! In aliis peccatis Deus læditur obscure intellectui repræsentatus, at sensibus, quibus potissimum in hac vita ducimur, absens. In iisdem peccator ipsum invadit tanquam sibi contrarium, aut nimis molesta præcipientē, &c. Sed in hoc corporis sensibus aliquo modo præsentem, & ita præsentem, ut per hoc ipsum Mysteriū Fide cognoscatur fungi munere Salvatoris, maximi benefactoris, tenerrimi nostri amatoris. Certè non poterat nobis magis testificari suum amorem, quàm se per hoc Sacramentum in cibum præbendo; quod nisi ex infinita dilectione instituisset, talem injuriam pati non posset. Et hæc dilectio assumatur in materiam odii? Summum beneficium in occasionem contumeliæ? Ideone manere hac ratione nobiscum voluit, ut haberemus copiam inferendarum ipsi plurium injuriarum? Ut tantò execrabiliore ingratitude possimus ipsum violare vel eo tempore, quo ad nos venit, ut secum nobis omnia bona largiatur? &c. Membra illa, pro nobis olim cruci affixa, denuo ad salutem offert: nos illa peccando velut de novo crucifigimus? Illa

illa per summum contemptum in cænum peccatorum abiicimus? *Conclusio.* Quid potest horribilius excogitari? quæ tetrior injuria concipi? Justa contra illam indignatione succensus Paulus verbis gravissimis tanti facinoris enormitatem exaggerat. *Quicumq;*, ait, *manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini.* 1. Cor. II. 27. q. d. reus erit Christi velut iterum crucifixi, &c. Et infra: *Qui manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini. Indignè, &c.* contra sacrilegos convivas Mensæ Domini; *Non dijudicans corpus Domini*, ab alio vilicibo scilicet, propter eos dicitur, qui vel sine reverentia, vel sine debita dispositione comunicant. *Judicium sibi, &c.* id est, quocumque ex duobus his modis indignè quis accedat, non tam Christum & ejus cælestia dona, quàm suum Judicem, pœnas sibi factæ injuriæ exacturum, intra se recipit. *Contumeliam*, dum audimus contumelias & contemptus Salvatoris, cum adhuc in terris degeret. Num minor est causa horroris, dum jam gloriosus majore cum ingratitude contemnitur & læditur, sub speciebus panis per Fidem cognitus, quàm fuerit olim offensus à Judæis, ipsum non cognoscentibus? &c.

IV. Argumentationis 2. argumenti *Major.*
 Quodsi tamen ex his dictæ injuriæ gravitas
 alicui

alicui nondum satis pateret, alia insuper trutinâ, eâque infallibili, eandem ponderemus, Dei videlicet æstimatione. Hic cum sit sapientissimus, nec in cognitione rerum falli possit, ea gravitas inest huic peccato, quam ipse iudicat inesse. Cumque simul iustissimus sit, ut nec excedere possit in puniendo, neq; nimis leniter plectendo velut connivere delictis, eam pœnam peccatum meretur, quam eidem irrogat; atque ita ex hac pœna illius gravitatem metiri licebit. *Minor.* Quanam igitur pœna dignam iudicat indignam Comunionem? Qua dignam censere possit ac debeat, ipsi iudicemus. Si unicus minus reverens aspectus Arcæ fœderis, quæ tamen non nisi figura erat istius Mysterii, merebatur, ut quinquagies milleni & septuaginta Bethsamitæ morte plecterentur. *1. Reg. 6. 19.* Si Oza eandem solum tangendo promeritus est subita morte corruere. *2. Reg. 6. 7.* quo supplicio digni erunt, qui Christum, vivam Arcam testamenti, non solum irreverenter aspiciunt aut tangunt, sed &c? Itaque indignè accedentes puniuntur in corpore & in anima, in hac & in altera vita. In corpore per morbos & præmaturas mortes, affirmante Apostolo *1. c. v. 30. Idei inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. SS.* Cyprianus & Chrysostomus calamitates publicas sui temporis eidem malo attribunt. Nec desunt, qui putent, Europam hæresi puni-

punitam, & ex hac sequentibus bellis, fame, peste, &c. ob irreverentiam, contemptum, & sacrilegos usus hujus sacramenti, qui ea ætate vigeant. Est adhuc hodie armatus Deus contra similes piaculi reos. Væ audaci, &c! Verùm pœnæ animæ multò sunt terribiliores, cujusmodi sunt excæcatio intellectûs, ut tales sacrilegi cœcorum instar in infernum ruant; indèque nata cordis obduratio, & ex hac impœnitentia finalis, ut vocant, certaque damnatio. Neque hæc sine exemplis arguo. Testem te appello, infelix Juda: an non per hos gradus ad infernum descendisti? Fecit Salvator te præsentem grandia miracula: non es illuminatus. Ferventissimam habuit orationem, demisit se usque ad lotionem sordidissimorum tuorum pedum, conscium se tuorum consiliorum prodidit, minatus est, amicum in hortu vocavit: omnia frustra; non es motus. Cæcus, obduratus, impœnitens laqueo te suspendisti ad orcum præcipitandus. Quam aliam ob causam, nisi quia indignè Corpus Dominicum manducasti? *Conclusio.* Audite hæc reliqui Judæ fratres! Sic indigna Cœmuniõ plectitur. An pœnæ non satis sunt graves? An nimix, quas infinita Sapiencia & Justitia admetitur? Si gravissimæ sunt, justæ tamen, an malum, cui destinantur, non jure vocatur atrocissimum? &c.

v. Argumentationis 3. argumenti *Major.*
Sed

Sed scilicet pœnitentiam agere decernimus de Cœmunionem malè peracta. Quidsi dicerem, hanc pœnitentiam nunquam secuturam? eam fieri non posse? Deum, alioquin ad ignoscendum propensissimum, in hoc peccato remittendo esse difficillimum? Et tamen hæc quoque inter alias est ipsius animadversio gravissima, quæ criminis enormitatem, si quid aliud, maximè demonstrat. *Minor.* Suffragatur certè hujus assertionis veritati experientia, qua constat ex multorum ruinis, rarissimè ad frugem redire, qui hoc Sacramentum indignè frequentant. Eandem confirmat Doctor gentium: *Voluntariè peccantibus nobis* (præcipuè per Cœmunionem indignam) *jam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quedam expectatio judicii, & ignis emulatio, qua consumptura est adversarios. Irritam quis faciens Legem Moysi sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur: quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcavit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit? Heb. 10. 26.* (Explicari potest hic locus ad præsens argumentum) Solus JESUS Christus, hæc adorabilis hostia, pro nobis quotidie oblata, potest placare iram divinam; solus ipsius Sanguis nostra crimina eluere. At si huic victimæ contumeliam facimus, si ex hoc sacrificio pro peccatis facimus sacrilegium, si Sanguinem Christi conculcamus, si hic pro eo, ut nos Deo reconciliet,

ciliet, vindictam clamet, &c. ubi deinceps habebimus remedium? si noster advocatus fiat adversarius, quis alius intercedet? &c. Permisit Heli per filios fieri profanationem sacrificiorum legalium, quæ itidem istius sacrificii mera figura erant. Quid Deus? *Idcirco juravi domui Heli, quòd non expietur iniquitas domus ejus victimis & muneribus usq; in æternum.* 1. Reg. 3. 14. Minusne idem læditur, aut lenius puniet profanationem & injuriam vero sacrificio, quàm umbræ factam? Minus sentiet indignè tractari Filium, quàm pecora? *Conclusio.* Quodsi ipsi dolet, Filio suo contumeliam inferri, minus haud dubiè idcirco placabitur, &c. Et erit ullum crimen atrocius, quàm cui spes placationis adempta est? &c.

VI. *Epilogus.* Quæ non eò dicta sunt, ut quidam suæ dignitati nimium diffidentes abstineant à laudabili consuetudine sæpius comunicandi; sed ut sui officii memores sint illi, qui vel non dubitant comunicare gravis noxæ sibi conscii, peracta quidem Confessione peccatorum, sed absque sufficiente dolore & proposito; vel qui accedunt sine præparatione, reverentia, &c. sicut ad mensam comunem. Hi seriò demum cogitent, quàm tetro crimine Deum ipsum invadant, quantas pœnas mereantur, quàm ægrè veniam talis injuriæ sint percepturi. Ad quæ pericula longiùs arcenda præcipit

Pau-

Paulus: *Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat* 1. Cor. II. 28. Probet seipsum, conscientiam expurgando, &c. Probet animum, disponendo variis virtutum actibus (hic modus aliquis breviter potest indicari) Quisquis verò istud non agit, vetitum sibi nōrit accessum ad Cœnam Domini, illis Christi verbis: *Nemo virorum, &c.* Aut si nihilominus adire non dubitet, certus sit, hunc cibum Angelorum sibi fore causam perditionis.

Aliud argumentum.

VII. Aliàs quando *Major* magis dubia est, hæc Confirmationem efficiet, *Minor* verò Exordium, ut in sequente argumento pro eodem die, in eadem verba: *Nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit cœnam meam.* Argumentum: *Defectu Fidei & Charitatis non proficimus ex tot sacris Communionibus.* Argumentatio primaria: *Si ad hoc Mysterium Fidei afferremus Fidem, studiosius nos pararemus; Si Charitatem, appareret fructus. Sed nec studiosè nos paramus, nec apparet fructus. Igitur non afferimus Fidem & Charitatem.* Prima pars Divisionis amplificatur his argumentationibus, ex quibus facile perspiciuntur etiam argumenta. I. Credimus indignam futuram fuisse B.V. in qua Christus habitaret, si ante Incarnationem fuisset peccatis maculata: Ergo dum nos ad Christum recipiendum non paramus peccata expurgando, non afferimus illam fidem actualem, quòd eundem Deum recepturi

pturi simus, quem B. V. utero gestavit, alias eum non auderemus imundi recipere. 2. Si Christum sciremus corporea specie venturum in domum nostram, idque verè crederemus, eam honoris causâ mundissimè purgaremus. Igitur cum cor non mundemus, non habemus actualem fidem, quòd ad cor nostrum veniat. 3. Peregrini Jerosolymitani maximâ reverentiâ colunt loca Christi vestigiis sacrata, quia credunt, eum illa sacrâsse. Itaq; si crederemus cor nostrum Christi præsentiâ in prioribus Communionibus fuisse sacratum, majore reverentiâ illud à sordibus immaculatum custodiremus, & ad futuras Communiones hoc ipso medio disponderemus, &c. Secundæ partis argumentationes: 1. Sentiunt Theologi cum S. Dionysio, effectum hujus Sacramenti esse nostram sanctificationem per plenitudinem gratiæ; nec imèritò. Gratia autem respondet Charitati. Ergo ubi gratiæ augmentum ex vitæ sanctitate non apparet, Caritas defuit. 2. Quod Passio Domini fecit in Mundo, hoc Sacramentum Eucharistiæ facit in homine. S. Thom. Sed Passio Christi sustulit peccata Mundi, repressit tyrannidem diaboli, expulit vitia, &c. Ergo idem deberet operari in homine hoc Sacramentum. Sed *Charitas operit multitudinem peccatorum. 1. Petr. 4.* Ergo cum in nobis peccata non tollantur, deest

deest charitas. Dilatationis modus est idem, qui in præcedente oratione.

Rursus aliud. VIII. Alius modus est in sequente argumento, in quo Probatio Assumptioni, seu Minori, addita priorem partem Divisionis, Assumptio autem posteriorem efficit. Ego sum Pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me mea. Joan. 10. v. 14. Argumentum: Qui non amat Dominum nostrum Jesum Christum habet in se notam reprobationis. Ratiocinatio primaria: Non est ex ovibus Christi, quisquis Christum pastorem non cognoscit. Non cognoscit Christum pastorem, quisquis ipsum non amat; neque enim potest cognosci, quin ametur. Igitur non est ex ovibus Christi, quisquis ipsum non amat. Argumentatio 1. partis. Christus verè bonus pastor nihil in se habet, quod non provocet intentum amorem. Ergo non potest verè cognosci, quin ametur. Argumentatio 2. partis. Christus non cognoscit pro ove sua illum hominem, qui ipsum non cognoscit pro Pastore; non cognoscit ipsum pro Pastore, qui non amat; non amat, qui eius mandata non observat, cum ipsemet dicat: si diligitis me, mandata mea servate; aut qui non conatur ipsi similis esse; nam amor similes invenit aut facit. Itaque Christus non agnoscit pro ove sua illum hominem, qui vel ipsius mandata non servat, vel similis ipsi esse non conatur. Qui ex ovibus ipsius non est, reprobus est, &c. Ergo, &c.

CAPUT IX.

Paradigma III. orationis, in cuius Syllogismo Major & Minor indigent probatione.

In illud ex Evangelio Dominicæ IV. Adventûs : *Venit in omnem regionem Jordanis predicans Baptismum Pœnitentiæ. Luc. 3. v. 3.*

Argumentum orationis. Vix ullus peccator agit veram Pœnitentiã.

I. **P**rima designatio hujus orationis. Innititur imprimis tota huic Syllogismo, ceu fundamento : *Ad veram Pœnitentiã requiritur* 1. *ut peccator ad Deum convertatur*, 2. *Ut ei satisfaciatur satisfactiõne proportionata*, 3. *Ut corrigat sua peccata. Hac tria vix ullus peccator agit. Igitur vix ullus peccator agit veram Pœnitentiã.*

Exordium. Omnibus peccatoribus necessaria est Pœnitentiæ virtus, de qua sola hîc sermo est, non verò de Pœnitentiã, prout ea est Sacramentum. *Confirmatio*, faciendã ex Majori argumentationis primariæ, quæ Major Divisionem continet. Hujus singulis membris continuò subjungitur Minor illius Syllogismi generalis, hoc modo. Argumentatio I. partis : *Ad veram Pœnitentiã exigitur, ut peccator ab illicito usu creaturarum se convertat*

U

ad

ad Deum. *Vix ullus ita se convertit. Igitur, &c.* 2. Partis. *Postulat eadem, ut Deo satisfiat pro injuria, per peccatum illatâ, tali satisfactione, qua aliquo modo injuriam æquet. Vix ullus ita satisfacit. Igitur, &c.* 3. Partis. *Ad eandem necesse est, ut peccator vitam corrigat. Vix ullus corrigit. Igitur, &c.* Epilogus. Ex his constat, quòd plerorumque Pœnitentia sit tantùm ficta. Interim manet certissima ipsius necessitas, nisi velimus perire. Adduntur breviter causæ illam non differendi in alteram vitam. Quæ omnia sic amplificantur.

II. *Exordium.* Pervellem hodie verbulum de agenda Pœnitentia, non quæ Sacramentum, sed quæ virtus est hujus nominis, hoc loco proponere, si bonâ Auditorum veniâ mihi liceret. Quid istud argumentum, dicitis forsitan, ad Mundanos? hæc coram Religiosis proferantur, qui Pœnitentiam suo statu profitentur. Itane verò? Solis Religiosis Pœnitentia convenit? Putabam hæcenus, esse rem omnibus in commune peccatoribus necessariam. Certè Ecclesia hoc tempore omnes promiscuè fideles illis verbis Præcursoris hortatur: *Pœnitentiam agite, &c. Matt. 3. v. 2.* Num Christus exceptionem aliquam fecit, quando bis eadem occasione dixit: *Nisi Pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis. Luc. 13. v. 3. & 5.* Quid? quòd scopus prædicationis Christi fuerit exhortatio ad Fidem & Pœnitentiam, utpote qui con-

ciones

ciones suas auspicatus est ab illo : *Pœnitenti-
ni, & credite Evangelio, Marc. 1. 15.* indicans ,
tam necessariam esse peccatoribus Pœniten-
tiam, ut salventur, quàm necessaria est Fi-
des in Christum, ut quis fiat christianus.
Quid multa? De hac necessitate dubium ef-
se nequit, nisi apud illos, qui curam salutis
deposuerunt. Majus dubium est, an Pœni-
tentia, sic necessaria, reipsa etiam agatur?
Propositio. Ausim dicere, vix ullum peccato-
rem agere veram Pœnitentiam. *Partitio.* Ad
hanc enim requiritur, imprimis ut pecca-
tor ab illicito usu rerum creatarum ad
Deum convertatur; deinde ut Deo satisfa-
ciat pro injuria illata, satisfactione aliquo
modo injuriam æquante; demum ut pecca-
ta corrigat. Quæ cum vix ab ullo fieri osten-
dero, paucissimos veram Pœnitentiam age-
re judicabimus, unaque, quid nostrarum
partium sit, discemus.

III. *Confirmatio.* Argumentationis I. Mem-
bri Partitionis *Major.* Pœnitentia in SS. Lit-
teris *Conversio* vocatur: nam sicut peccator
se à Deo peccando avertit, & ad creatura con-
vertit, ita necesse est, ut per Pœnitentiam
se à perverso rerum creatarum usu avertat,
& ad Deum convertat. Quod dum fit, Deus
quoque, prius à peccatore averfus, ad eum
denuo se convertit. *Convertimini ad me, &
convertar ad vos, Zach. 1. 3.* Itaque sicut pec-
cator summum odium Deo antea peccando

exhibuit, ita nunc summum amorem exhibeat; contra verò summum odium creatis rebus, illicite amatis. *Minor.* Quotusquisque verò hoc agit? Contrarium affirmat *Jerem. 8. 6.* *Nullus est, qui agat Pœnitentiam super peccato suo.* Avarus, qui peracta Confessione sibi de vera Pœnitentia adulatur, tantùmne amat nunc Deum, quantum priùs opes injustas deperibat? tantùmne has nunc odit, quantum nuper amavit? Cur igitur cunctatur restituere? Ille impudicus, &c. Ille ebriosus, &c. *Conclusio.* Hæccine vera est Pœnitentia? vera conversio ad Deum? &c. Unusquisq; suos defectus consulat, observetque, an verè animum, ab ipsis aversum, integrè ad Deum converterit; an verò, si ipsis hætenus perverso affectu adhæsit, adhuc adstringatur? &c.

IV. Argumentationis 2. membri *Major.* Esto tamen, ipsum hoc fecisse; nondum sufficit, ut possit se verè pœnitentem appellare. *Iniquitas omnis, parva magnave sit, puniatur necesse est, aut ab ipso homine pœnitente, aut à Deo vindicante,* inquit *S. Aug. in Psal. 58.* Estque hæc ingens Dei Misericordia, quòd homini, seipsum amanti, suas vices commiserit, ut Pœnitentiâ sponte assumptâ pro injuria, per peccatum illatâ, satisfaciât. Si in peccato nihil aliud esset, quàm malitia, assentior, quòd eidem satisfieri posset per amorem & dolorem. Si sola ipsi inesset difformitas cum
 Lege

Lege Dei, sufficeret hanc tollere conformius eidem vitam instituendo. Sed quoniam insuper complectitur offensam & injuriam Deo factam, non satis est dolere, confiteri, seque emendare, sed necessaria est insuper satisfactio pro injuria irrogata, eaque, quoad fieri potest, peccatis æqua proportionem respondens. Quia verò non constat, qualis ista proportio sit, monet iterum S. Aug. Lib. de vera & falsa Pœnit. c. 13. *Omnes fructus Pœnitentia suæ parvos habeat, nunquam credat sufficere; semper doleat, semper coram Domino, ante quem peccavit, erubescat; dolorem cum vita finiat, & ob rationem, modò allatam, etiam satisfactionem non tam brevibus terminis definiat. Nunquid sufficit studiosè peragere Pœnitentiam à Confessario injunctam? Non sufficit. Quàm leves hodie imponuntur ob debilitatem pœnitentium, si componantur cum sceleribus, de quibus se nonnunquam accusant! Illa est tantùm conditio à Christo præscripta ad integritatem Sacramenti, & initium aliquod veræ Pœnitentiæ. Non illa jus divinæ Justitiæ limitat ad plenam satisfactionem, delictis aliquo modo respondentem, non tollit obligationem peccatoris de cætero. Ea si sufficeret, cūr Deus adhuc pœnas in altera vita, etiam de peccatis, in Confessione ritè expiatis, sumeret ad sibi plenè satisfaciendum? Cur Concil. Trid. Sess. 6. c. 14. hortaretur peccatores, ut addant*

Satis-

Satisfactionem per jejunia, eleemosynas, orationes, & alia pia spiritualis vita exercitia? In primitiva Ecclesia pro unico peccato gravi 7. annorum Pœnitentia in cilicio, cinere, &c. injungebatur; & putabimus pro 20. 40. aut pluribus sufficere unum alterumve jejunium, ut pro tot gravissimis injuriis Deo satisfiat? *Minor.* Jam quæro, quis sit, qui à Confessario injunctis plura curet addere, & tanta, ut sit aliqua proportio inter debitum & satisfactionem? &c. Vix ullus. Imò vix ullus hodie est magis delicatus, quàm gravissimi peccatores. Quàm difficulter à sacro Judice recipiunt pœnas, nisi levissimas, si cum peccatis ipsorum conferantur! ut disputant! ut se excusant! ut tergiversantur! ut conqueruntur de austeritate, si quando in hominem incidunt, qui Deo, suæ, & pœnitentis conscientia per injunctas pœnas curat satisfacere! Verum quidem est, non præcipi hoc tempore pœnitentias tam rigidas, ut olim; attamen & illud verum est, præcipere Conc. Trident. ut curent Confessarii imponere peccatis conformes, & hortari fideles, ut ultra impositas, alias sibi ipsis sponte præscribant. *Conclusio.* Quod cum paucissimi faciant, cæterorum planè Pœnitentia debitam mensuram neutiquam implet, &c.

v. Argumentationis 3. Membri *Major.* Communissimus denique, & maximè ob-
vius

vius, Pœnitentiæ fructus atque effectus est correctio vitæ, ut non solum à prioribus sceleribus abstineamus, sed oppositas ipsis virtutes insuper exerceamus. Avarus liberalitatem, &c. Pœnitentes, ait Tertul. de Pœnit. *si tamen estis pœnitentes, mutate vitam: ubi enim emendatio nulla est, pœnitentia necessariò vana.* Et Apostolus: *Sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ & iniquitati ad iniquitatem; ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ in sanctificationem. Rom. 6. 19.* Minor. Sæpius peccata confitemur, & confitendo proponimus vitæ correctionem. Num illa sequitur? Nunquam. Siquis in juventute deditus fuit intemperantiæ, detractiõni, illicitis amoribus, &c. in iisdem hodièdum hæret, cum ipsis morietur. Nimirum non fatiè serria est nostra voluntas, sed tantum simulata, inefficax, dimidiata. Si seriò vellemus agere Pœnitentiam, sequeremur illam regulam S. Greg. Hom. 20. in Evang. *Tanto à se licita debet abscindere, quanto se meminit & illicita perpetrâsse.* Et infra: *Facite fructus dignos Pœnitentiæ. Uniuscujusq; convenitur conscientia, ut tantò majora acquirat bonorum operum lucra per Pœnitentiam, quantò graviora sibi intulit damna per culpam.* Vel ut ait S. Thom. *Quantum studuerit ad peccandum, tantum studeat ad bene agendum.* Videlicet, quando efficaciter aliquod peccatum volumus, quàm indefessi, quàm impertæsi omni molestiæ sumus, donec con-

concupita obtineamus ? Habes hîc avare præscriptam regulam, quomodo bono studere debeas, quo studio beneficia largiri, non minore scilicet, quàm quo sectatus es bona aliena. Metire adolescens impudice, quàm sedulò Deo servire, templa frequentare, sensus cohibere, carnem edomare, &c. debeas; quàm impigrè scilicet nuper serviisti vitio, frequentâsti occasiones peccandi, sensibus omne frænum dimisisti, carni blanditus es, &c. Et nonne par est, ut nunc ampliora facias pro Deo verè pœnitens, quàm pro homine feceras scelestus ? &c: *studere* oportet ad bene agendum, h. e. intensâ curâ, toto conatu incumbere ad correctionem morum, non verò tanti momenti negotium instar semidormientis peragere, de quo Spiritus S. *Vult & non vult piger. Prov. 13. 4. Conclusio.* Propriam quisque conscientiam scrutetur: videat, quod peccatum verè emendârit, quam virtutem contrariam adeptus sit, quo studio se illi acquirendæ impenderit, cognoscetque forsitan in seipso, verissimè à me dictum fuisse, vix ullum peccatorem agere veram Pœnitentiam. *Ne hoc ipsum jam ter aliis verbis inculcatum, denuo in Epilogo iterandum sit, alius fiet pro motu voluntatis, cum hætenus dicta ferè intellectum tantùm concernant, & speculativa sint.*

VI. *Epilogus.* Interim manet indubitata necessitas agenda Pœnitentiæ, minitante nostro

stro Judice: *Nisi Pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* Quod quidem primariò intelligendum de Sacramento Pœnitentiæ ritè peragendo, secundariò verò de virtute Pœnitentiæ, in eo consistente, ut peccator integrè convertatur ad Deum, debito modo pro injuriis, eidem illatis, satisfaciat, & mores emendet. Puniri debent peccata, vel ab ipso peccatore in hac vita, vel à Deo in altera. Sed durum est seipsum castigare? *Fateor. Verùm scito, & vide, quia malum & amarum est, reliquisse te Dominum Deum tuum. Jerem. 2, 9.* Hoc onus, ô peccator, tibi ipsi volens imposuisti: ferendum est in alterutra vita. At quàm stultè in alteram transfertur! *Horrendum est incidere in manus Dei viventis, Heb. 10, 31.* Pondera, quàm horrendè in altera vita peccata castigantur, quàm leniter, in comparatione illius, in hac vita etiam ab austerissimo pœnitente. Et postquam satis id perpenderit, age Dei Misericordiæ gratias, quòd teipsum tibi reliquerit. Insurge amante animo, atque ex dolore offensi optimi Dei teipsum plecte, donec putes, te injuriæ aliquo modo satisfecisse. Huc applica opera pœnitentiæ; hac mente suscipe morbos, molestias, &c.

VII. Alius modus amplificandi orationem, Alterum argumentum. cujus itidem Major & Minor indigent probatione, est in sequente argumento.

Beatus venter, qui te portavit. Luc. II, v. 27.

Ar-

Argumentum orationis : *Pii cultores B. Virginis omnia possunt apud Deum.*

Argumentatio primaria : *B. Virgo omnia potest apud Deum. Pii cultores omnia possunt apud B. Virginem. Igitur pii cultores B. Virginis omnia possunt apud Deum.*

In *Exordio* afferri possunt causæ, cur viscera B. V. dicantur beata. *Propositio* : Pii cultores omnia possunt apud Deum. *Partitionis* Pars I. fit ex probatione Majoris, quæ est hujusmodi : B. Virgo gratiâ plena omnia potest apud Deum. *Argumentatio*. *Primæ admissionis amicus apud Regem liberalissimum omnia potest. B. Virgo est primæ admissionis amica, quia Mater ex merito dilectissima, apud Christum Regem caelestem liberalissimum. Quare omnia apud ipsum potest.* *Partitionis* 2. pars petitur ex probatione Minoris, hoc modo : B. Virgo, quasi per *Antonomasiâ*, jure vocatur Mater *Misericordiæ*. *Argumentatio* : *B. Virgo quasi per Antonomasiâ vocatur Mater Misericordiæ, quia Misericordiam habet veluti per naturam. Quæ Misericordiam habet veluti per naturam, in omnibus est misericors. Ergo B. Virgo in omnibus est misericors.* *Epilogus* formari potest ex conclusione argumentationis primariæ, & in eodem excitantur *Affectus* *Fiduciæ*, *Amoris*, &c. Quorum dilatationem breviter indico.

VIII. *Exordium*. Haud dubiè beata sunt viscera Mariæ Virginis, quæ portaverunt æterni Patris Filium. Quis enim dubitet, quin

quin liberalissimus Redemptor novem mensium habitationem, & ex iisdem suppeditatam sibi SS. Humanitatem abundanter compensârit, qui futuram matrem suam jam in antecessum tot gratiis exornavit, ut ab Angelo dici potuerit *Gratiâ plena. Luc. 1.* Consolationi id sit ejusdem cultoribus. Jam antea erat plena gratiis, & quidquid huic plenitudini postea accessit, in ipsos exundat. Quid inde conficio? *Propositio.* Devotos maximæ Virgini cultores omnia posse apud Deum. Quid ita? *Partitio.* Ipsa gratiâ plena omnia valet apud Deum, quod ex 1. parte propositi sermonis elucebit. Mater Misericordiæ, & gratiis, ut dixi, redundans, eas ita in suos clientes effundit, ut hi omnia possint apud ipsam, & per ipsam apud Deum efficere, quod ex altera dicendorum parte manifestum fiet.

IX. *Confirmatio.* Argumentationis 1. membri Partitionis *Major.* Sunt in aulis Principum nonnulli, qui se suis meritis penitus in cor Principis insinuârunt, & vocantur amici primæ admissionis, h. e. &c. Talis apud Pharaonem erat Joseph, apud Assuerum Aman. Hi omnia possunt apud Principem efficere; per hos petunt, qui gratiam volunt impetrare, &c. *Minor.* Tales sunt etiam in aula cœlestis Regis, tum omnes reliqui Sancti, sed præ omnibus accessum & favorem habet B. Virgo, cui pro suis aliquid

pe-

petenti nihil negatur. Hanc prærogativam adeptæ est præcellentibus suis virtutibus & meritis, dum cooperata est summis illis gratiis, quas Deus ipsi profusissimè contulit, & quæ ipsi, tanquam futuræ Dei Matri, ex mente Theologorum, debebantur. Sed præcipua causa, ob quam nihil ipsi negetur à Deo, est, quòd sit *Mater Dei*. Si enim Salomon dixit: *Pete à me mater mea, nec enim fas est, ut avertam faciem tuam.* 2. Reg. 2. 20. quid Christum cælestem Salomonem erga sanctissimam Matrem suam fecisse, aut facturum credimus, de cujus in ipsam dilectione plus quàm satis constat? Enimvero tantum potest apud Deum, ut ipsius supplicatio imperium quodammodo sit. *Accedis ante illud aureum humana reconciliationis altare, non rogans, sed imperans, Domina, non ancilla,* ait S. Pet. Dam. *serm. 2. de Nativ. Virg.* quasi Mariana oratio pro Majestate orantis sublimetur ad imperii fastigium sub habitu supplicantis, ut adeò aut Domina rogans sit, aut ancilla imperans, habeátque humilitatem rogantis cum securitate imperantis. *Fecit mihi magna, qui potens est,* inquit ipsa de se. Luc. 1. In quæ verba idem S. Dam. *serm. 1. de Nativ. Virg.* *Fecit tibi magna, qui potens est, & data est tibi omnis potestas in calo & in terra, & nihil tibi impossibile est.* Plus dixit Angelus Gabriel: *Dominus tecum.* Tecum, non solùm, sicut cum aliis, sed ut *Dominus absolutus,* imo ut *Filius omnipotens & benignissi-*

nignissimus, qui petenti Matri dignissimæ & dilectissimæ nihil potest negare. *Quia Dominus potentissimus tecum est, ideo & tu potentissima es cum ipso, potentissima es per ipsum, potentissima apud ipsum, ut verè dicere possis: In Jerusalem potestas mea. Eccl. 24. S. Bonavent. in Spec. Virg. c. 5. & 8. Te sic Deus exaltavit, ut omnia secum possibilia esse donaverit. Tu velis, & nequaquam fieri non poterit. S. Anselm. de Laudib. B.V. c. 12.* Hanc suam potentiam satis ostendit in nuptiis Canae, ubi licet tempus patranda miracula Christus nondum advenisse diceret, instante tamen Matre tempus illud anticipavit. *Conclusio.* O ingens potestas B. Virginis apud Deum! Profectò ipsius oratio imperium est, cui à Deo nihil negatur, &c.

x. Argumentationis 2. membri *Major.* Jamvero sicut Deus B. Virginem petentem semper exaudit, ita ipsa clientes sibi devotos. Vocatur hæc à S. Joan. Damasc. *serm. de Assumpt. Fons benedictionum, & bonorum omnium scaturigo.* Nec immeritò. Jam antequam Dei Mater fieret, erat *Gratiâ plena.* Cooperando his gratiis cum proportione singularum plures & sublimiores merebatur. Jam plena, & sic aucta, exundat, ut nostra scilicet indigentia ex tali abundantia etiam repleatur, si ipsa velit excessum suarum gratiarum comunicare. Et hoc nolit illa, quæ velut per Antonomasiam ab Ecclesia *Mater Misericordie* appellatur, cui sit contra naturam
non

non benefacere? Hinc ipsam compellat S. Pet. Dam. *serm. 4.4. Moveat te natura, moveat potentia, quia quanto potentior, tanto misericordior esse debes.* A natura Virginis opem efflagitat? Ita planè. Tantæ est misericordiæ, ut non emanare in nos superabundantes gratias sit contra ipsius naturam. *Minor.* Quænam verò res, occasio, aut persona sit, cui nolit sua dona impertiri, quæ per naturam est misericors, si piè colatur, & sancta petantur, quæ scilicet salutis nostræ non adversentur? Potius quantum gaudet, si habeat, cui possit benefacere? Mulier illa 4. Reg. 4. 2. cum Elisæus prodigium olei multiplicati patra- ret, vasa mutua petiit à vicinis, cum propria oleo capiendo non sufficerent. Vas proprium B. Virginis, anima scilicet ipsius sanctissima, jam ante Conceptionem Verbi, gratiâ plena erat. Interim oleum gratiæ non stetit, sed uberiùs à Deo in ipsam profluxit. Itaque sapienter provida, quod sibi superat, in alienis vasis, in animabus servorum, sibi piè addictorum, gaudet asservare, in quibus excessum suarum gratiarum tam largè continet, ut ipsa, plùs quàm plena, impleat quoque alios. Ideòne minùs in se habet? Nequaquam. Tam ille pretiosus gratiæ liquor, quem in propria anima, ceu vase, recondit, ipsius est, quàm is, quem in vasis alienis, nostris nimirum animabus, custodit, &c. *Conclusio.* O mitissimum clementis-

mentissimæ Virginis inventum, quæ ni-
 miùm locuples in seipsa medium reperit a-
 lios locupletandi, quin sua perdat! Quis
 re sic constituta in ullo deinceps egeat? Quis
 ab ipsa quidquam, & per ipsam à Deo non
 impetret? Nec ad obtinendum opus longa
 petitione. Mater Misericordiæ est; ultro
 propendet ad effundendum. Vas tantummo-
 do pii ac devoti cordis suppone, & gratia
 exuberante mox replebitur. Suppones cul-
 tu, &c. *Sileat Misericordiam tuam, Virgo beata,
 qui te in suis necessitatibus invocatam sibi memine-
 rit defuisse. S. Bern. serm. de Assumpt.*

XI. Epilogus est facilis ex dictis. In eo po-
 test addi exhortatio ad cultum B. Virginis:
 in Confirmatione quoque breviter adduce-
 cere licebit exempla de Potentia, Beneficiis,
 & Misericordia B. Virginis, quibus pleni
 sunt libri.

CAPUT X.

*Paradigma IV. Argumentatio-
 nis primariae per Enthymema facta.*

In illud ex Evangelio Dominicæ I. Ad-
 ventûs: *Tunc videbunt. Luc. 21. v. 27.*

Argumentum orationis. *Peccatores vide-
 bunt in Judicio apertum, quod voluerunt tectum;*
 &

& de eo conclamatum, quod maximè sperabant.

I. *Prima designatio hujus orationis, cujus fundamentum est hoc Enthymema: Peccatores voluerunt sua peccata esse occulta, quæ à Sapiencia Dei omnia palàm detegentur: sperabant eorundem vel pœnitentiam vel impunitatem, de qua videbunt conclamatum. Igitur, &c. Exordium.* Duplex spes facit homines audaces ad peccandum, spes tegendi crimen, & spes impunè delinquendi. Verùm Deus peccatis irritatus hanc geminam spem impiorum confundet. *Propositio & Partitio* ut supra in argumento. *Confirmatio* ex Antecedente, seu priore parte Enthymematis formatur. *Epilogus* ex ejusdem altera parte, quæ à Philosophis Consequens vocatur. *Affectus.* Fuga peccati ob severitatem Judicii divini, & in eodem publicum pudorem peccatoris.

Argumentatio 1. partis: *Nihil reddit homines ad peccandum audaciores, quàm opinio, peccatum crimen mansurum in occulto: Igitur Deus Judex, qui omnia scit, occulta in pœnam omnibus deteget.*

Argumentatio 2. partis: *Impii maximè sperabant in hac vita obtinere veniam scelerum. Sed in Judicio videbunt de venia esse conclamatum. Igitur videbunt de eo esse conclamatum, quod maximè sperabant. Vel sic: 1. Deus est Judex, qui omnia scit: Igitur peccator erit manifestè convictus. 2. Deus est Judex, qui nihil condonat: Igitur peccator erit certò condemnatus.*

Exor-

II. *Exordium.* Duæ sunt spes, quæ homines audaces faciunt ad peccandum, quarum utracunque tollatur, aut omni ratione carent, aut nunquam præsumunt peccare. Sperant peccatum mansurum in occulto. Et ita plurimi peccatores astuti possunt sua crimina tegere in hac vita, ne appareant hominibus tales, quales sunt. Sperant insuper, fore, quantumcunque peccent, ut facili poenitentia peracta effugiant horribiles poenas, quas sciunt peccato destinatas. Sed utraque hæc *Spes hypocrita peribit. Job. 8. 13.* Deus istis peccatis irritatus utramq; hanc spem evertet, & in poenam oppositum palam statuet. Hæc futura cæci nunc non prævident: atq; *Utinam saperent, & intelligerent, ac novissima providerent! Deut. 32. 29.* Veniet tempus, & serò licèt, *Tunc videbunt,* Quando? In iudicio divino. Quid videbunt? *Propositio & Divisio:* Videbunt occultissima sua scelera Deo fuisse aperta, atque ad intolerabilem pudorem toti Mundo aperienda. Videbunt cum incredibili dolore & desperatione elapsum esse speratum illud tempus facilis poenitentiae; vicissim spem omnem veniæ in æternum esse exclusissimam. Hæc modò in antecessum videant, & *Tunc videbunt* meliora.

III. *Confirmatio.* Argumentationis I. partis *Antecedens.* Quis tam perfrictæ impudentiæ, sui que honoris ita incurius est, qui probrosum aliquod crimen patrare aggredere-

X

tur,

tur, si certò præsciret, illud paulo pòst urbi alicui integræ propalandum? Pauci, ut opinor, sunt, etiam ad peccandum alioquin audacissimi, qui non velint latere, quod maximè desiderant malè agere; qui peracta crimina non studiosè tegant, etiamsi securi sint, pœnas nullas imminere. Atque ita ingeniosi quidam hypocritæ totâ vitâ censuram oculorum humanorum evadunt quidem: at, num etiam Dei ubique præsentis, omnia, etiam arcanissimas cogitationes, intimè pervidentis, cognitioni se subtrahunt? Id verò non sperent. Sed parùm curant scilicet patere Deo, modò hominum, quos plùs curant & metuunt, oculos & sermones effugiant. Idcirco peccare pergendo Deum gravissimè ad iram concitant, & ad vindictam commovent. Tandem longanimitate ipsius satìs fatigata, & peccatorum mensurâ impletâ, manent quidem hominibus in hac vita incogniti, verùm ut ad majus supplicium omnibus in altera manifestentur. *Consequens.* Annotata sunt omnia scelera apud Deum omnia scientem, imò in libris propriæ cujusvis hominis conscientiæ. Obliviscimur nunc quorundam, dum una species materialis subsequens antecedentem quasi obtegit ac sepelit. Sed nihil perit. Anima à corpore separata sciet & videbit sua omnia. In Judicio præsertim: *Libri aperti sunt. . . & judicati sunt mortui ex his, qua scripta erant in libris secundum*

cundum opera ipsorum. Apoc. 20. 12. Non est enim occultum, quod non manifestetur, nec absconditum, quod non cognoscatur, & in palam veniat. Luc. 10. 17. In die, cum judicabit Deus occulta hominum. Rom. 2. 16. Quam intolerabilis erit hæc pœna, ab irritato Deo inventa, ad inimicos suos severissime plectendos! Quid animi tibi erit peccator, ubi tua crimina patere omnibus animadvertes? Quid pudor nunc apud te possit, fati nōsti. Quid? si crimen aliquod ex tuis infamius solus aliquis conscius tantum coram his præsentibus palam evulgaret? nunquid mori malle, quam dedecus tale sustinere? Et tamen posses negare; posset alter falsi suspectus esse, quorum nihil in Judicio tuam coram non paucis aliquibus, sed omnibus, ignominiam minuet. Et Deus veracissimus & Deo testis tua conscientia, omnibus tunc aperta, id promulgabunt, quod vel uni homini in sacro Tribunali ita committere erubuisti, ut damnationis æternæ aleam eligere malle. Possunt hîc excusari flagitia, quorum omnem gravitatem cum adjunctis, eadem exaggerantibus, supremus Judex orbi prodet. Itaque tunc nocturni conventus illi, non, sicut vocare soles, honesta recreatio, sed scelestæ commercia audient; sinistri de proximo sermones non cura salutis alienæ, sed injusta denigratio famæ appellabuntur; &c. Non eris tunc tam leviter reus, qualem te in sacro Tribunali tuæ

excusationes faciunt; jam non omittentur ea, quæ peccatum gravius ostenderent, uti scandalum iisdem proximo datum, & quæ sunt ejusmodi, sed addetur: *Ponebas scandalum. Hac fecisti & tacui. Existimasti iniquè, quòd ero tui similis: arguam te, & statuam contra faciem tuam. Intelligite hæc, qui obliviscimini Deum. Psal. 49. 21. &c.* At verò quanta cum rabie frustra indignantis peccatoris hæc aliâque tunc patebunt! *Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet & tabescet; desiderium peccatorum peribit. Psalm. III. 10.* illud videlicet, quo optabat sua tenere occulta. Vita nostra libro clauso similis est, in quo quid scriptum sit, nescitur; una pagina tegit alteram, uno scelere velatur aliud scelus. Sed in *Judicio Libri aperti sunt, &c.*

IV. Argumentationis 2. partis *Major. Tunc videbunt* quoque conclamatum esse de altero, quod sperabant, fore scilicet, ut scelera sint impunita, vel non nisi levissimâ poenâ solvi debeant. O quantos ista spes decepit & perdidit! Imaginamur nobis ob facilitatem poenitentiae, licere tantò audaciùs delinquere; opus tantùm esse accusatione sui, & verbis dolorem præferentibus, ac tum recitatione quarundam precum, in poenam impositarum. Interea dolor ille non procedens ex corde verè contrito, non serius nec propter Deum offensum conceptus, non, ut oportet, conjunctus cum firmissimo emendationis proposito

posito, est irritus, & confessio re ipsa sacrilegium; peccata manent in anima, quæ dum sibi tam facilè satisfacit tali specie pœnitentiæ, in iisdem moritur & perit. Hæc videbunt impii in altera vita, & agent pœnitentiam, sed irritam: *Pœnitentiam agentes, & pro angustia spiritûs gementes. Sap. 5. 3* Fatebuntur sua scelera, sed frustra: *Ergo erravimus. Ib.* In hac sola vita pœnitentia est utilis, &c. *Non demoreris in errore impiorum; ante mortem confitere; à mortuo quasi nihil perit confessio. Eccl. 17. 25.*

Minor. Hæc modò peccatores non considerant, sed spe facilis veniæ peccata peccatis cumulant, qua se deceptos serò sentient. *Tunc videbunt*, in altera nempe vita, spem nullam sibi superesse; nullum institutum in illa medium ad abolenda peccata gravia, sicut in ista vita; nullam ibi esse gratiam & remissionem, sed meram Justitiam. Ibi Sanguis Christi non ampliùs habet vim dealbandi animas reorum. Mater Misericordiæ non ultra erit Refugium peccatorum. Sancti Patroni non jam intercedent; imò *Tunc stabunt Justi in magna constantia adversus eos. Sap. 5. 1.* Verbo, nulla pro ipsis erit misericordia, mera rigidissimâque apparebit Justitia. &c. *Tunc videbunt* igitur, quòd sint perditæ in æternum sine remedio. *Tunc videbunt*, quòd hoc, illo, illis peccatis incurrerint odium Dei æternum, necessarium, infinitum. *Conclusio.* Est hoc odium æternum: Itaque *Tunc vide-*

vide-

videbunt, quòd in æternum sit conclamatum, quòd nullum momentum sit futurum, in quo non sint infaustissimos ipsius effectus sensuri. Est odium necessarium: Igitur *Tunc videbunt*, quòd illud æquè parùm possit desinere, quàm parùm Deus potest desinere esse Deus. Est denique odium infinitum: Adeòque *Tunc videbunt*, quòd inde orta vindicta per infinitæ acerbitalis tormenta sit exferenda. *Tunc videbunt*, id ad maximam suam ignominiam toti Mundo patescere, quod maximè tectum volebant, & spem omnem veniæ obtinendæ esse desperatam ac perditam.

v. *Epilogus*. Credimusne terribiles has veritates? Si non credimus, serò nimis eas ex suis effectibus credemus. Si credimus, & peccare nihilominus audemus, planè omnino ratione destituimur. Utinam nunc frequenter oculis mentis intueremur intolerabilem illum pudorem, qui coram oculis totius Universi exspectat scelera occultè perpetrata, quantopere in occasione peccandi nos ille coërceret! Utinam perpenderemus desperationem ob non peractam pœnitentiam sinceram, quàm avidè nunc illam arriperemus, etsi duplò durior esset! quàm firmiter statueremus, nunquam deinceps peccare! quàm longè occasiones excluderemus, &c, ne morte præventi videamus actum esse de spe veniæ! &c. Ratum est; jam nunc oculos aperiám, &c. Hodie adhuc cum

in-

intenso dolore Confessario exponam, quæ hæcenus fateri erubui. Hodie ordiar præterita delicta castigare, nec deinceps castigatione simili digna committere, &c. Vale pestilens societas, &c. Illa occasio procul imposterum sit à me, &c. Ædes illæ perniciosæ non ampliùs me hospitem & hostem Dei videbunt, &c. Qui nunc fideliter ita decernunt, & decreta exequuntur, *Tunc videbunt* Judicem placatum, rectas suas iniquitates, remissa scelera, &c.

CAPUT XI.

*Paradigma V. Amplificationis
per Inductionem, & per
Exemplum.*

Per Inductionem. Festo S. Francisci Xaverii in illud: *Similem illum fecit in gloria* Argumen-
tum per In-
ductionem.
Sanctorum. Eccl. 45. v. 2.

Argumentum orationis. S. Franc. Xaverius est aliquo modo omnis Sanctus.

I. Prima designatio hujus orationis, cujus primaria argumentatio est hæc Inductio: S. Franc. Xav. est Angelus, Præcursor Domini, Patriarcha, Propheta, apostolus, Martyr, Confessor, Virgo: Ergo est aliquo modo omnis Sanctus, seu habet à Deo simile quid in gloria omnium Sanctorum.

II. Exordium peti potest à depulsione invidiæ,

328 LIB. VI. DE EXERCITIO
vidiæ, quòd laudando hic Sanctus æquipa-
retur gloriæ aliorum Sanctorum, & afferri
causa, cur hujus laus ipsorum gloriæ nihil
deroget, &c. *Propositio & Divisio* indicata est
in prima parte allegatæ Inductionis.

III. *Confirmatio* constat expositione singu-
larum partium Divisionis, quæ cum mul-
tæ sint, prolixam dilatationem non admit-
tunt. Aliquam singularum explicationem
breviter hîc addo. Fuit 1. *Angelus*, sive ha-
buit aliquid in gloria Angelis simile, quo-
rum summus honor est, quòd sint Dei Mi-
nistri, & in rebus magnis Legati, quemad-
modum nomen ipsorum indicat, Custodes
item hominum & Provinciarum, &c. Po-
tèstque S. Xaverio eleganter applicari illud
Isaiæ 18. 2. *Qui mittit in mare Legatos, & in va-
sis papyri super aquas. Ite Angeli veloces ad gentem
convulsam & dilaceratam, ad populum terribilem,
post quem non est alius, ad gentem expectantem &
conculcatam, cujus diripuerunt flumina terram e-
jus.* In hac porrò parte, uti & in sequenti-
bus, opportunè adducenda sunt selectiora
exempla ex ipsius vita, rei tali convenientia,
2. *Præcursor Domini.* *Prædicatores enim suos Domi-
nus sequitur; quia prædicatio prævenit, & tunc
ad mentis nostræ habitaculum Dominus venit, quan-
do verba exhortationis præcurrunt, atq; per hoc ve-
ritas in mente suscipitur.* Hinc namq; eisdem præ-
dicateribus Isaias dicit: *Parate viam Domini, re-
ctas facite semitas Dei nostri.* S. Greg. Homil. 17, in
Evang.

Evang. Quæ ultima verba Isaiæ Ecclesia Præ-
 cursori Domini tribuit. 3. *Patriarcha.* Fuit e-
 nim sicut Abraham *Pater multarum Gentium.*
 Recenseri potest, quàm multarum. Harum
 Pater fuit tantò melior, quantò præstat esse
 verè Patrem animarum, quàm corporum,
 &c. 4. *Propheta.* In hac parte offertur occa-
 sio de ipsius spiritu prophetico loquendi.
 5. *Apostolus* Indiarum, quem titulum Eccle-
 sia ipsi tribuit. Possunt hîc recenseri labores
 ipsius apostolici, & ex vita ipsius ostendi,
 quomodo dicere de se potuerit, quod *S. Pau-*
lus 2. Corinth. II. à v. 23. Ministri Christi sunt, &c.
usq; ad v. 30. 6. *Martyr,* non solùm ardentissi-
 mo desiderio, sed quia planè fuit *In mortibus*
frequenter. Ibid. Tum etiam propter difficilli-
 mos labores & carnis mortificationem ha-
 buit perpetuum Martyrium. *Genus Martyrii*
est spiritu facta carnis mortificare, illo nimirum, quo
membra caduntur ferro, horrore quidem mitius, sed
diuturnitate molestius. S. Bern. serm. 30. in Cant.
&c. 7. *Confessor.* Res est extra dubium. Inter
 alia dici potest, quòd de die fuerit Apo-
 stolus, de nocte Anachoreta, cùm majorem e-
 jus partem orationi impenderit. Circa quam
 partem plura dicenda suppeditant ipsius a-
 cta. Servire etiam quædam possunt ex *Le-*
ctionib. III. Nocturni de Coñun. Conf. non
Pontif. Sint lumbi. 8. *Virgo.* Referri hîc potest,
 quod Auctor vitæ de ipsius integritate etiam
 inter pericula recenset. Somnium illud, in
 quo

quo

quo obscenæ imagini usque ad sanguinem restitit. Media, quæ ad servandam virginitatem adhibuit, putà edomationem insonantis corporis, &c.

IV. *Epilogus* fit ex conclusione dictæ Inductionis, aut ex iis, quæ exposui, cum supra de modo faciendi Epilogos agerem. Si cui ista divisio in 8. partes modum excedere videatur, quædam possunt leviùs tangi, quasi à prætereunte. Dilatationem majorem non adjungo, cum ex his non sit difficilis.

Argumen-
tum aliud per
Exemplum.

Paradigma Amplificationis per *Exemplum* est in sequente oratione pro eodem Festo in illa verba: *Vir ille magnus inter omnes Orientales. Jobi 1. v. 3.*

Argumentum orationis: *S. Franciscum Xav. facta in Oriente majorem reddiderunt Orientalibus in S. Scriptura laudatissimis.*

V. *Prima Designatio hujus orationis.* Tota fundatur hac primaria Argumentatione per *Exemplum*: *Inter Orientales in SS. Litteris laudatissimi fuerunt Abraham & Job, quos S. Xaverius factis in Oriente superavit. Igitur major fuit Orientalibus in S. Scriptura laudatissimis. Exordium.* Magnus quidem fuit Xaverius jam in Europa, sed factis in Orientali India magnitudinem suam ita auxit, ut *Propositio* celebratissimos in SS. Litteris ex Orientalibus superârît, *Divisio* Abrahamum scilicet ac Jobum. *Confirmatio* & utriusque partis *Argumentatio per Exemplum* consistit in comparatione factorum cum

cum factis. *Epilogus* sumitur ex Conclusionem Argumentationis primariæ. Hoc modo.

VI. *Exordium* S. Indiarum Apostolus Xaverius, cujus hodie, &c. jam quidem magnus fuit in Europa. Magnus Natalibus, utpote ex Regum Navarræorum stirpe oriundus; Magnus Philosophiæ & Theologiæ scientiis, quarum illam juvenis Parisiis cum laude prælegit, ex hac verò Lauream adeptus est; magnus laboribus apostolicis per Italiam, Galliam, Lusitaniam obitis; magnus virtutibus, quæ S. Ignatio pares visæ sunt tam difficili missioni ad barbaros Indos sustinendæ. Hanc tamen laudem magnitudinis incomparabili incremento auxit decennialibus in Orientali India laboribus, quibus ad eam prærogativam gloriæ pervenit, ut potiore jure ipsi conveniat initio adductum Jobi elogium: *Vir ille magnus inter omnes Orientales*. Vel, ut Pagninus legit: *Major inter omnes Orientales*, vel ut Hebr. & Chald. *Præ omnibus, super omnes*. Quinam verò hi magni Orientales? Num Reges & populi Orientales, quos convertit? An viri illi apostolici, Barzæi, Criminales, Sylveriæ, & alii, quos instruxit & direxit? Tametsi istud ad non vulgarem ipsius laudem asserere possem, tamen in sola S. Scriptura me detineo. Atque ut propositum meum aperiam, affirmo: *Propositio*. Xaverium suis in Oriente laboribus majorem effectum, quàm illos

illos

illos, quibus magnus Hussitarum princeps Jobus præfertur à S. Spiritu, imò quàm Jobum ipsum. Ex quo, ut videbimus, singularis S. Francisci gloria elucebit. *Partitio per præteritionem ad duo capita contrahitur.* Nimirum ex habitantibus ad orientalem plagam plures magni in SS. Litteris recensentur, uti Nemrod, Abraham, Isaac, Jacob, Loth, David, Salomon, Tres Magi stellâ evocati ad Christum natum, & alii, quos omnes producere, & quomodo à S. Xaverio magnitudine superati sint, monstrare, nimis longum foret. Itaque Jobum, à SS. Pagine prælatum omnibus, & ex cæteris, quibus præfertur, solum Abrahamum, velut reliquorum facilè principem, considerandum sumo. Quos si superâsse Xaverium demonstravero, facilè de reliquis conjectura fieri, & statui poterit, quòd Magnus Indiarum Apostolus fuerit *Vir ille magnus præ omnibus Orientalibus.*

VII. *Confirmatio.* Pars I. Partitionis. Age, ab Abrahamo ordiamur, &c. *Magnus planè vir Abraham, & multarum virtutum clarus insignibus, majòrque ambitioso mendacio simplex veritatis fides. S. Ambr. L. I. de Abrah. c. 2.* Fuit autem magnus coram Deo, quæ sola magnitudo meretur æstimari, I. Obedientiâ in rebus difficilibus: *Egredere de terra tua, &c. Gen. 12.* 2. Fiduciâ in Deum. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam. Gen. 15.*

6. 3. Voluit jussu Dei filium suum Isaac immolare. 4. Charitatem ostendit Loth, nepotem ex fratre, de captivitate liberando. *Gen. 14.* Hospitalitatem, tres Angelos, peregrinorum specie transeuntes, invitando. Pro Sodomitis intercedendo. *Gen. 18. 5.* Deus sapius ipsi apparens promittit, ex ipsius stirpe nasciturum Christum. *Gen. 22.* 6. Mutato nomine vocatur Abraham, id est *Pater multarum gentium.* *Gen. 17. 5.* Quid simile, necdum majus, in Xaverio? Verum ista, ut magna sint, necdum me à proposito remorent, &c. *Hic ex vita S. Xaverii enumeratis modò 6. partibus virtutes opponantur.* Ut 1. Jussus est ab obedientia non tantum exire è patria, sed ex omni Europa, id est, ab hominibus transire ad Indos barbaros, præter formam hominis vix aliquid de homine habentes: deserere amantissimum sibi S. Ignatium & reliquos socios, &c. Quantæ ibidem ærumnæ ipsum expectabant! NN. Fiat earum enumeratio, &c. 2. Quantâ fuit Fiduciâ in Deum, qui nullo instructus viatico, nullis remediis contra venena Mauritaniae, &c. 3. At ubi par aliquid immolationi Isaaci? *Melior est obedientia, quàm victima. 1. Reg. 15. 22. Per victimas enim aliena caro; per obedientiam voluntas propria mactatur. S. Greg. L. 35. Moral. c. 10.* Quæ pars hominis ut nobilior est, ita sacrificium, per eam factum, pluris faciendum est, quàm quodvis aliud. In Abrahamo voluntas acceptata

ceptata est pro opere, in Xaverio opus ipsum exigebatur & secutum est, & quidem in rebus durissimis NN. enumeratio. 4. Quanta Charitas! Liberavit non tantum unum, sed innumeros è captivitate dæmonis. Non angelos personatos, sed homines excepit in vastissimo suo & charitate plenissimo corde. Et homines illos quales! &c. Abraham pro Pentapolitis intercedendo nihil demum effecit. Contrà quàm efficax intercessio Xaverii & cura pro peccatoribus, ne ardeant! &c. 5. Eidem non tam promissum, sed videre datum, ut Christus nasceretur ex semine Evangelii, quod sparsit, & nasceretur, non semel tantum, sed in tot millenorum hominum cordibus, quos convertit. 6. Itaque si Abraham Pater *multarum gentium*, Xaverius fuit *innumerarum*. Nam in Christo Jesu per Evangelium ego vos genui. 1. Cor. 4. 15. Peccatoribus conversis dicere potuit: *Filioli, quos iterum parcurio, donec formetur Christus in vobis.* Gal. 4. 19. Recenseri hîc potest numerus baptizatorum. Horum omnium tantò melior fuit Pater, quantò præstantius est Patrem esse animarum, quàm corporum, & quantò animabus curam plùs quàm paternam impendit NN. &c.

VIII. *Pars altera Partitionis.* Sed major omnibus Orientalibus, adeoque & Abrahamo, Job prædicatur. *Vir ille magnus præ omnibus Orientalibus.* In quæ verba Glossa Lyrani ait:

Major

Major opibus, samâ propter bonitatem suam, ac virtutem, ac dignitatem. Quod opes concernit, testatur scriptura ipsum habuisse 70000. ovium, 3000. camelorum, 500. juga boum, 500. asinas, & familiam multam nimis. *Iob. 1.* Postquam verò hæc Deo ipsum probante perdidit: *Addidit Deus omnia, quæcunq; fuerant Iob, duplicia. Iobi 42. 10.* Virtus ipsius enituit in adversitatibus, quibus Deus *Tanquam aurum in fornace probavit illum. Sap. 3. 6. Quoniam in igne probatur aurum, & argentum, homines verò receptibiles in camino humiliationis. Eccli. 2. 5.* Spiritus Sanctus tribuit ipsi hoc elogium: *Vir simplex, & rectus, ac timens Deum. Iob. 1.* Vocatur *Sanctus & Beatus. Tob. 2.* Fuit quidem S. Xaver. materialibus divitiis spoliatissimus (dici hîc aliqua possunt de ipsius paupertate voluntaria) nihilominus tamen Jobo longè locupletior. Non habuit tantum 70000. ovium, sed longè ultra millionem, quas vel recens baptizatas in ovile Christi induxit, vel ab illo aberrantes per pœnitentiam reduxit. Nec defuerunt ipsi Cameli, superbi & divites scelerati, aut alia mole peccatorum velut gibbo gravati, quos per angustam cæli portam fecit intrare. Asini rudissimi, Indi, quos erudivit, &c. & peccatores, de quibus Psaltes: *Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Psal. 31. 9.* Job sua perdidit; Xaverius nunquam, qui dicere potuit: *Pater, quos dedisti mihi, non perdidisti ex eis*

eis

es quemquam. Ioan. 18. 9. Et tamen pro tur-
 mis cælo inductis recepit jam in hac vita
 non solum duplicia, sed centuplicia in con-
 solationibus NN. fructu laborum NN. gra-
 tia miraculorū, &c; in altera verò vita insu-
 per gloriam centuplicatam &c. Quanta fuit
 fama bonitatis & virtutis Xaverii! quam
 nec hostes possunt dissimulare. Job suas pos-
 sessiones perdidit; Xaverius ultro rejecit.
 De illo præceptum est diabolo: *Veruntamen a-*
nimam ipsius (vitam scilicet) serva. Job. 1. Hic
 dicere potuit: *Quotidie morior. 1 Cor. 15.* quia,
 &c. Ubi Job in mediis tribulationibus
 plures desideravit, sicut Xaverius? *Amplius*
Domine, amplius. Ubi Job prosperitati mo-
 dum poni petiit, sicut Xaverius? *Satis est Do-*
mine. Ille testâ saniam radebat; iste aliena ul-
 cera exfuxit; sed multò graviora anima-
 rum curavit. An ulla comparatio dolorum
 Jobi cum ærumnis Xaverii in itineribus,
 naufragiis, &c. Denique & ipse fuit *simpli-*
cissimus, sine dolo, fictione, honoris ambi-
 tu, &c. Imò contraria facta ostendantur ex
 vita. *Rectissimus* in operum intentione, in a-
 ctionibus, &c. ad unum Deum tendens &c.
 Similis illis mysteriosis animalibus *Ezech. 1.*
v. 12 &c. Timens Deum, quod solum medium
 erat se servandi semper illæsum, imò in-
 dies crescendi in perfectione inter tot illicita
 peccandi, occupationes, &c. Aut potius, si
 mavultis, Deum non tam timuit, quam in-
 ten-

tenfiffimè amavit. *Timor non est in Charitate, sed perfecta Caritas foras mittit timorem. I. Joan. 4.*

IX. *Epilogus* ex conclusione argumentationis primariæ. Addi potest pro fine, quòd qui in vita tam magnus fuit laboribus, virtutibus, meritis, &c; paræ magnitudinis merita, gloriam, & potentiam habeat nunc apud Deum, &c; Quæ amplificari possunt, ad excitandum Affectum Spei per ipsius intercessionem gratias obtinendi; vel Æmulationis; vel alterius.

CAPUT XII.

Paradigma VI. primariæ Argumentationis per Soritem.

In illa verba Evangelii Feriæ II. post Pascha: *Surgentes eâdem horâ regressi sunt in Jerusalem. Luc. 24. v. 33.*

Argumentum orationis. *Qui non maturè deserit peccatum, quodammodo necessariò perit.*

I. **P**rima designatio hujus orationis. Summam totius complectitur hæc argumentatio principalis: *Qui non maturè deserit peccatum, contrahit consuetudinem peccandi. Qui contraxit consuetudinem peccandi, habet aliquam speciem necessitatis peccandi. Qui habet aliquam speciem necessitatis peccandi, quodammodo necessariò perit. Igitur qui non maturè deserit peccatum, quodammodo necessariò perit. Exordium. Sicut isti duo*

Y disci-

discipuli deprehenso suo errore eadem horâ regressi sunt in Ierusalem ; ita nos quoque , nisi perire velimus , deprehenso ex Paschali Confessione errore nostro regrediamur. *Propositio.* Alioquin quodammodo necessario peribimus. *Partitio* fit ex tribus primis partibus argumentationis primariæ. *Confirmatio.* Argumentatio I. partis factæ Soritis : *Peccatum unum trahit alterum ; & ex frequentatis actibus fit habitus , seu consuetudo.* Ergo qui non mature deserit peccatum , contrahit consuetudinem peccandi. 2. Partis. Qui peccando operatur secundum habitum , operatur quasi secundum naturam ; cum consuetudo sit altera natura. Qui peccando operatur secundum naturam , quasi necessario operatur. Igitur qui peccando secundum habitum operatur , quasi necessario operatur. 3. Partis. Qui secundum habitum quasi necessario operatur , agit sine sensu & remorse. Qui agit sine remorse , agit etiam sine vero dolore , & sine efficaci proposito emendationis. Qui sine vero dolore & efficaci proposito emendationis agit , quasi necessario perit. Igitur qui secundum habitum quasi necessario operatur , quasi necessario perit. Quæ est conclusio communis huic & argumentationi primariæ. Idcirco *Epilogus* fiet aliunde , quàm ex hac conclusione , videlicet *Affectum Fugæ celeris peccatorum excitando.* Amplificatio istorum sic instituitur.

II. *Exordium.* O bene factum ab his duobus Christi discipulis , quod surgentes eadem horâ regressi sint in Ierusalem , h. e. Visionem

pa-

pacis (nam hoc significat *Ierusalem*) cum Deo, à qua recesserunt per peccatum infidelitatis & desperationis &c! *Non demoreris in errore impiorum. Eccli. 17. 26.* Quod si fortè nos quoque in discussione conscientiae pro peragenda Confessione Paschali, aut aliàs, deprehendimus, quòd à caelesti *Ierusalem*, & à numero discipulorum Christi, per quaedam peccata gravia discesserimus, firmiter statuamus, statim hac ipsa adhuc hora redire ad Deum per vitam meliorem. Periculosum omnino est, non statim resilire; tam periculosum, ut ausim affirmare probis nixus rationibus, *Propositio* quòd, qui non maturè peccatum deserit, habeat aliquam speciem necessitatis in eodem pereundi. *Partitio.* Atque ut compendio dicam, cur ita sentiam: Qui non maturè deserit peccatum, contrahit consuetudinem peccandi. Consuetudo hæc continet aliquam speciem necessitatis peccandi; ista verò necessitas rursus post se trahit alteram quandam speciem necessitatis æternùm pereundi. Quæ modò breviter explicatum eo.

III. *Confirmatio.* Argumentationis I. Partis *Antecedens.* Duo in speciem disparatissima de peccato Spiritus Sanctus proponit: *Beatus vir, qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentiae non sedit. Psal. 1. v. 1.* Et: *Impii autem quasi mare fervens, quod quiescere non potest. Isai. 57. 20.*

Quomodo ista duo conveniunt? Potestne idem stare, sedere, & quiescere; & simul agitari, ac quiescere non posse? &c. Qui semel abiit in consilio impiorum, quantumvis putet, velle se stare & quiescere in primo peccato lethali, non stabit, non quiescet, sed ulterius progredietur. Gratiâ Dei per primum peccatum amissâ tollitur robor animæ. Dæmon & corrupta natura ulterius trahunt. Labimur sæpius, & plerumque gravius, ut David, Salomon, Petrus, Judas. Multiplicantur species gustatæ illicitæ delectationis; quæ identidem ad novos lapsus sollicitant, vellicant, pelliciunt. Minuitur horror peccati. Sensim huic malo evadimus familiares, & ipsum nobis. Ex frequentatis actibus generatur habitus peccandi. *Consequens.* In hac vita omni, sed maxime in via peccati, nemo planè stat; sensim descendimus, imò labimur, in quantam jam abyssum, dum in peccandi consuetudinem labimur! Tantum nocementi affert peccati viam semel ingredi, aut post tentatum ingressum non illico per Pœnitentiam reverti, &c. Sed deteriorem adhuc progressum consideremus.

IV. Argumentationis 2. Partis Major. Consuetudo definitur: Qualitas difficulter mobilis, per frequentatos actus acquisita, quæ ad similes alios producendos facilitatem præbet. Sensus est: &c. Sic in arte musica, pictoria,

pictoria, scriptoria, &c. Simile quid contingit in vitiis, &c. Nascitur demum ea facilitas peccandi, ut non majore labore peccemus, quàm sitiens bibat aquam. *Bibunt quasi aquam iniquitatem. Jobi. 15. 16.* Imò: *Quò plus sunt pota, plus sitiuntur aqua.* Bibere est naturale; sic in talibus peccare fit quasi actus naturalis. *Consuetudo quasi secunda, & quasi affabricata natura dicitur. S. Aug. & S. Bern. Minor.* Jamvero quæ naturæ impulsu facimus, necessitates appellamus, ut edere, bibere, dormire. Fit quoque peccatum, quod per consuetudinem transiit in naturam, quasi necessarium, ut propè tam parùm possimus ipso carere, quàm cibo aut potu. *Conclusio.* O pestilens malum consuetudo, quæ summum malum facit necessitatem! Grande malum est posse peccare, sed gravius non posse non delinquere. Quot in se desunt istam necessitatem, qui propter assuetudinem sibi videntur à sceleribus non posse abstinere. *Ossa ejus implebuntur vitiis adolescentiæ ejus, & cum eo in pulvere dormient. Job. 20. 11.* h. e. vitia, quibus adolescens assuevit, sunt ipsi jam ita naturalia, ut medulla ossibus, eaque non deseret, sed sectum feret in sepulchrum.

v. Argumentationis 3. Partis *membrum* 1. Quòdque in hoc malo funestissimum, est, quòd in eo quodammodo necessariò pereamus. Transiit consuetudo in alteram naturam,

ram,

ram, &c. Quæ naturæ ductu agimus fiunt sine horrore, sine animi repugnantia, imò cum delectatione & gustu, absque notabili conscientiaè reluctancia. Verbo; surdi, cæci, insensibiles sumus in gravissimis sceleribus; quâ poenâ gravissimâ Deus punit peccare assuetos, *Spargens penales cecitates super illicitas cupiditates. S. Aug. L. 1. Confess. c. 18. Habet hoc infelix consuetudo peccandi, ut quanto amplius quisque peccaverit, tanto minus se peccasse intelligat. Euseb. Emissen. Membrum 2.* Atverò, qui non amplius intelligit, se peccasse, qui nullum sentit remorsum, nullum stimulum ad Pœnitentiam, quid aget ad peccati remissionem & fugam? &c. *Membrum 3.* Inde procedit lethalis illa quies, pax & lethargus animi in gravissimis flagitiis. Inde tot irritæ Confessiones defectu veri doloris, & ferii propositi, &c. Quomodo de eo dolerent, quod non horrent, quia non agnoscunt; non execrantur, quia non horrent? Quomodo fugerent id, quod cum in naturam abiêrit, jam non amplius tanquam malum repræsentatur? *Conclusio.* Quid jam ex his secuturum exspectetur, nisi ut is, qui media necessaria non adhibet, qui peccare pergit per naturam, &c, necessariò pereat? Est quidem Deus semper paratus recipere peccatorem revertentem ad gratiam: sed hanc dat quærenti, non obtrudit. Peccator talis non

non quærit, non dolet, non proponit fugere &c; unde necesse est, ut pereat.

VI. *Epilogus.* Peccatum habere descriptos hos gradus ad interitum, credamus S. Augustino, illos in se experto. *Suspirabam, inquit, ligatus non ferro alieno, sed mea ferrea voluntate. Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa facta est libido: & dum servitur libidini, facta est consuetudo: & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi annulis quibusdam sibimet innexis (inde catenam appellavi) tenebat me obstrictum dura servitus. L. 8. Conf. c. 5.* Væ in hanc lamentabilem peccati servitutem delapso! Ex ea se demum Augustinus, licet ægrè, extricavit: quot milleni alii hærent, dum non celeriter statum peccati deferentes in consuetudinem, in necessitatem peccandi, & inde consequentem necessitatem pereundi devolvuntur! Quid nobis ominamur ex cognito nostræ conscientiæ statu? Num lapsi sumus in scelus mortiferum? An mox per verum dolorem, firmum propositum, sufficientem Pœnitentiam, regressi sumus in Jerusalem? aut fortè jam contraximus consuetudinem? &c. Quamdiu adhuc hærebimus in errore cognito, vix non certi, si cunctemur reverti, de æterno interitu? Nunquid seriò surgere statuimus? At quando? Cras? Nimis serum. Hæc ipsa adhuc hora regrediamur ad visionem

nem

nem pacis cum conscientia, ut per eam ad visionem pacis cum Deo, & ad visionem æternæ felicitatis redeamus.

C A P U T XIII.

Paradigma VII. orationis dilatata per Dilemma.

In illud ex Evangelio Dominicæ IV. Adventûs : *Prædicans baptismum Pœnitentiæ, Luc. 3. v. 3.*

Argumentum orationis. *Qui differt conversionem, se vel stultum, vel impium probat.*

I. **P**rima designatio hujus orationis. Argumentatio primaria : *Qui differt conversionem, vel putat, se pro ea suscipienda non habiturum aliquando gratiam Dei efficacem, & tempus, & fore, ut pœniteat peccasse, & conversionem distulisse? vel putat, se habiturum aliquando gratiam efficacem, & tempus, nec fore, ut pœniteat peccasse, & conversionem distulisse? Si primum; est stultus, quod differat. Si secundum; est impius. Igitur qui differt conversionem, se vel stultum, vel impium probat. Exordium. Ferè omnes agnoscunt, incumbere sibi necessitatem agenda Pœnitentiæ; plerique tamen illam in aliud tempus reiiciunt. In qua dilatione dubitari potest, majorne dementia peccatoris, an impietas inveniatur. Nam *Propositio & Partitio* si pu-
tat*

tat, differendo conversionem, se pro ea suscipienda non habiturum vel gratiam Dei efficacem, vel tempus, & fore, ut ipsum aliquando pœniteat peccâsse & conversionem distulisse, manifestè se stultum probat. Si verò putat, se habiturum talem gratiam & tempus, nec fore, ut pœniteat aliquando peccâsse, & conversionem distulisse, profectò est impius. *Confirmatio.* Argumentatio 1. partis. *Vel peccator differens pœnitentiam putat, se habiturum gratiam efficacem ad illam seriùs arripendam? vel putat, se illam non habiturum? Si prius; est impius differendo. Si posterius; est insanus.* 2. Partis. *Vel idem putat, se ad illam habiturum satis temporis? vel non habiturum satis? Si primum, est impius; Si secundum, amens.* 3. Partis. *Vel credit, non fore, ut aliquando pœniteat peccâsse, & pœnitentiam distulisse? vel credit, fore, ut pœniteat? Si illud, est impius; Si hoc, est stultus. Igitur, &c.* *Epilogus.* Adhortatio ad non differendam pœnitentiam, allatis quibusdam aliis insuper rationibus. Materiam pro dilatatione hujus orationis suppeditat P. Nepveu Medit. 15. Martii, in hunc modum.

II. *Exordium.* Pauci forsitan erunt, qui vitam suam transactam inspicientes non judicent, sibi opus esse pœnitentiâ, h. e. serio dolore & detestatione commissorum, reditu cum Deo in gratiam per integram Confessionem, & malè factorum in futurum emendationem. Et hic est *Baptismus Pœnitentie in remissio-*

missio-

missionem peccatorum. Plerique tamen non cogitant de illa, quemadmodum oporteret, statim agenda, sed in aliud tempus tam salutare negotium reiiciunt. In qua dilatione dubitari potest, majorne dementia, an impietas peccatoris inveniatur? Quippe ad genuinam conversionem tria requiruntur: Gratia Dei, tempus & dolor syncerus de peccatis. Atqui luculentis rationibus hodie evincam, *Propositio & Partitio* peccatorem, si putet, se differendo, &c. ut num. præced. Quibus consideratis, spero, quemvis, qui nolit inter stultos aut impios numerari, decreturum, illam ne ad unam quidem horam ultrà comperendinare.

III. *Confirmatio. Argumentatio.* I. Pœnitentiam, seu vitæ emendationem differre, est modò de commissis peccatis vel non seriò dolere, illa non super omnia alia mala detestari, vel non firmum & constans propositum de illis vitandis concipere; sed in ea identidem relabi, in iisdem audacter pergere, semper tamen cum aliqua voluntate, ipsa aliquando deserendi, & meliùs vivendi. Quàm multi sic agunt! Sed ex ipsis cum S. Bernardo quæro, an credant, Deum ipsis aliquando sua peccata remissurum, quantumque sint numero & gravitate? &c. An verò, ut non immeritò, de hoc dubitent? quin etiam tacitè metuant, ne irritatus Deus in pœnam gratias efficaces subtrahat, quibus

bus adjuti deberent & possent resurgere atque ad frugem redire? &c. Si posterius istud sibi imaginantur, possétne sub sole major stultitia excogitari, quàm quòd justè dubii de venia obtinendâ pergant peccare, peccando irritare inimicum omnipotentem, provocare in pœnas Deum, futurum in puniendo severissimum, in æternum implacabilem; eundem toties peccatis offendendo mereri, certa sibi facere, in infinitum augere supplicia sempiterna, quæ tantò futura sunt atrociora, quantò pluribus peccatis debita? Si infernus perpetuus, dirissimus, &c. unico peccato destinatur, quantus, quàm immanis, centena aut plura subsequetur? O cæcitas! ô infania! &c. Si verò opinentur, Deum esse tam misericordem, ut quantumcunque sæpe & graviter peccaverint (cùm tales, qui pœnitentiam procrastinant, plerumque gravius & gravius labantur) per excessum bonitatis gratiam ipsis concessurus sit pœnitentiam agendâ, &c, sine qua gratia nemo se potest emendare; quæ potest hac gravior impietas fingi? Quàm atrox malitia, inde sumere occasionem peccandi, & odio habendi Deum, unde deberemus potentissimè incitari ad ipsum tantò magis diligendum & colendum! *Dedit eñ Deus locum pœnitentiæ, & ille abutitur eo in Superbiam per varia crimina ipsum contemnendo, Job 24. 23. An oculus tuus nequam est, quia*

ego

ego bonus sum. Matth. 20. 15. Quàm perversa est hæc ratiocinatio, aut rectius deliratio: Deus bonus est; possum ergo tantò liberiùs esse malus. Habet tantum patientiæ, ut mihi velit gratiam respiscendi concedere, centies etiam promerito, ut illa mihi negetur: igitur possum audaciùs ipsum offendere. Quis crederet, sic christianum, &c. Et tamen, &c.

IV. *Argumentatio. 2.* Ad conversionem requiritur etiam Tempus. Qui peccare pergunt, censentne, se habituros parùm, an multum temporis? Si parùm; quæ fatuitas, non applicare illud modicum ad utiliter gerendum negotium totius æternitatis? Quàm solliciti essemus, si dispendium, aut lucrum majorum bonorum dependeret in rebus, omnes nostras fortunas spectantibus, ab unica hora, &c? Et jactura felicitatis, aut metus damni æterni nos non movet? Reipsa tamen ad negotium tanti momenti quisque parùm temporis habet, quia, &c. Tot Viri sancti 90. aut 100. annis sepulti in speluncis inter rigidissimas pœnitentias, putârunt, se nondum satisfecisse pro modicis quibusdam delictis juventutis, nec paratos esse ad comparandum coram Deo judice, qui tamen istius judicio erant verè sapientes. Nos verò, &c. Si autem sperent, se, licet in peccatis pergant, habituros sufficiens tempus agendi pœnitentiam, certissimò sibi persuasum habeant

beant illud Eccli. 15, 21. *Nemini dedit spatium peccandi.* Sed cum Deus illud unice indulgeat ad suum servitium, quæ malitia illo abuti ad peccandum? Cum aliis, quos damnavit, tempus brevius ad pœnitentiam forsitan concesserit, quàm tibi, quantum es ipsi obstrictus? &c. Quanta ingratitude, si peccare perseveres? &c. Nunquid vel hac mereris, ut tempus, quod alioquin concessurus fuisset, abbreviet? Id fore prædixit docente Spiritu sancto Rex vates: *Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos. Psal. 54. 28.* Dolosi, dicit, qui sceleratè Deum quodammodo fallere conantur, &c. Itaque differre pœnitentiam, & pergere peccare, nunquid est se exponere periculo, & mereri, ut Deus nobis subtrahat tempus, &c?

v. *Argumentatio 3.* Postremò vel iidem credunt, futurum, ut de suis peccatis, quæ nunc, differendo conversionem, committere pergunt, & de hac ipsa dilatione seridò doleant? vel hoc nunquam fore arbitrantur? Si censent fore, ut doleant, & quidem dolore supernaturali, summè cor conterente, &c, qualis ad peccati remissionem est necessarius; quanta vecordia perseverare in ea re committenda, de qua certi sumus, olim necessarium fore, ut summè nos pœniteat illam commisisse, aut æternùm pereundum esse? Quis in aliis rebus non diceret vesanum, qui rem quampiam faciendam susci-

fusci-

fufciperet, in antecessum certissimus, fore, ut ipsam fecisse summè aliquando pœniteat? Pœnitudo est res ejusmodi, ut prævisa nos à quovis negotio possit absterrere, etiam illo, ad quod maximè nos passio aliqua inclinât. Quod dum in hoc solo negotio non experimur, do cuivis prudenti judicandum, quantum tribuendum sit illi pœnitudini, qua multi putant, se in sacro Tribunali sua scelerâ expurgare. Quæ si summa esset, id est, quæ de peccato admisso supra omne aliud malum cor contereret, uti oportet, jam antè prævisa, procul dubio ab illo nos averteret, pro quo postea exigetur. Esto tamen, talem nos postea habituros; quænam hæc amentia, voluptatem brevem emere dolore, qui & summus esse debet, & ad finem usque vitæ durare, aut nos premere in æternum? Quod si verò existiment, nunquam fore, ut ipsos pœniteat peccasse, nec, quòd pœnitentiam distulerint; sunt igitur jam nunc impiè desperabundi, obdurati in malo, reprobî, &c. Atque adeò, ut à capite breviter totum repetam, qui differt pœnitentiam, stultum se vel impium ex omni parte convictum arbitretur.

VI. *Epilogus.* Quid jam hinc concludimus, qui nec stulti, nec impii volumus haberi? An non illud, quod ex dictis necessariò confectaneum est, quòdque cor nostrum ex ore Dei nobis suggerit: *Non tardes converti ad Dominum*

minum, & ne differas de die in diem; subito enim veniet ira illius, & in tempore vindictæ disperdet te. Eccli. 5. 8. Hortatur id ipsum S. Aug. in Psalm. 144. Noli dicere: cras me convertam, cras Deo placebo. Quid dicis? Deus conversioni tuæ indulgentiam promisit, sed dilationi tuæ diem crastinum non promisit. Ad conversionem genuinam requiritur Dei gratia, tempus, & sincera pœnitudo. Tantò minùs mereris talem gratiam & tempus (quod & ipsum est favor Dei non vulgaris) quantò frequentius te illis peccando indignum reddis. Tempus incertum est, & breve: maline summi, certissimi, & æterni periculum rei incertissimæ committes? Incertus quoque, an non peccatis assuetus voluntatem conversionis olim sis non habiturus, etsi tempus tunc haberes, exspectas? Quid de illius pœnitentiæ bonitate censendum, quam non voluntas ultro liberèque arripit, sed mors vicina extorquet propemodum nolenti? Ut nihil dicam, quòd pro illa nullum tempus sit ineptius, quàm postremum, ubi omnia obstant, morbi in corpore, angor in animo, hebetata vis cogitandi, necessitas disponendi de fortunis, amicorum importunus accessus, dolor ob hos deserendos, metus imminentis æternitatis. Ille dolor est & efficacior & securior, qui à corde puriore & Dei magis amante proficiscitur, quæ tamen puritas & dilectio multitudine peccatorum semper magis evertitur. CA-

CAPUT XIV.

Paradigma VIII. Amplificationis primariae per Collectionem.

Pro Festo Paschæ in illud : *Surrexit. Mar. ci. 16. v. 6.*

Argumentum orationis : *Festum Resurrectionis Domini est piis festum Spei & Gaudii.*

I. *PRIMA designatio hujus orationis. Exordium.*

Ecclesia nos hoc festo sæpius ad gaudendum excitat; & quam ob causam? *Propositio.* Hoc Festum piis Festum Spei & Gaudii. *Ratio Propositionis.* Per hoc festum certum sumus de resurrectione mortuorum. *Argumentatio.* Illud festum piis est maxima causa lætitiæ, quod est causa maxima spei. Illud est causa maxima spei, quod fiduciam certissimam præbet resurgendi à mortuis. Illud hanc fiduciam præbet, quo Christus, Caput nostrum, factò ostendit, eam certò futuram. Igitur Resurrectio Christi, quæ de resurrectione nostra certos nos reddit, piis est maxima causa lætitiæ. *Confirmatio rationis, & ejus argumentatio.* Christus surrexit: Igitur nos quoque resurgemus. *Exornatio Confirmationis.* Argumentum. Nemo esset miserabilior christianis, nisi esset resurrectio. *Argumentatio.* Nemo esset miserabilior iis, qui plurima dura faciunt & sustinent propter spem falsam. Nisi esset resurrectio, christiani plurima dura facerent & sustinerent propter

propter spem falsam, Ergo nemo esset miserabilior christianis, nisi esset resurrectio, Epilogus excitat Gaudium per anacephalæosin dictorum. Amplificatio sic instituitur.

II. *Exordium.* Gaudete pii, & exultate! Christus resurrexit à mortuis, unaque fecum vix non sepultam spem & veram gaudii causam iterum exsuscitavit. Gaudete! ita suadet ratio, & vox Ecclesiæ, toties his diebus hortantis identidem repetitis illis verbis: *Hæc dies, quam fecit Dominus; exultemus, & lætemur in ea. Psal. 117. 24.* Quænam verò tam urgens causa lætitiæ, quòd hoc præcipuè Festo toties ad gaudium nos exhortetur? An non major exultationis causa, in Nativitate Domini, quando Deus ac Redemptor noster, &c. Aut in Pentecoste, quando Spiritus divinus gratias suas uberim effudit, & pignus sancitæ inter Deum & humanum genus Pacis datus est? aut in Festo Theophoriæ, quo summum beneficium generi humano concessum, recolitur? Non nego, illis quoque diebus gaudendum; sed illud hodie contendo, *Propositio* Festum Resurrectionis esse piis maximam causam lætitiæ, quia est maxima causa spei, ad quam solidandam, nisi Christus resurrexisset, parum vel ipsius Nativitas, vel Spiritus sancti promissio, vel Mysterii Evcharistiæ institutio conducere potuisset; quemadmodum brevè judicabimus.

Z

III. Con-

III. *Confirmatio. Ratio propositionis, & Soritis, pro ejus argumentatione factæ, 1. Pars.* Summopere lætificat hominem, spes certa proximè obtinendi bonum summi momenti, quod maximè optabat. Sic agricola, captivus, exul, bellis pressi, &c. *2. Pars.* Maximum bonum christianis piè viventibus in altera tantùm vita promissum est, videlicet æterna possessio Dei, &c. Ad hoc ducimur sola fide & spe, quia nondum apparet, per vias spinosas & admodum difficiles. Spes hæc est irrita, si non datur Resurrectio mortuorum. Hæc autem non deberet expectari, nisi Christus resurrexisset, qui totam suam doctrinam in fide & spe resurrectionis ad æternum præmium alterius vitæ fundavit; cujus nisi ex promisso dedisset exemplum, fides & spes ista esset vana. *Quodsi Christus non resurrexit, vana est fides nostra. 1. Cor. 15. 17. 3. Pars.* Quoniam verò Christus, Caput nostrum, resurrexit, nobis quoq; membris suis, certissimam spem resurrectionis contulit. *Nolumus autem vos ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini, sicut & ceteri, qui spem non habent. Si enim credimus, quod Jesus mortuus est, & resurrexit; ita & Deus eos, qui dormierunt per Jesum, adducet cum eo. 1. Thessal. 4. 13. Conclusio.* Itaque pii gaudeant, quia spes hæc impleta est, &c.

IV. *Confirmatio rationis. Argumentationis Antecedens.* Haud dubiè vana esset fides & spes nostra

nostra, nisi Christus resurrexisset. Dixit, se esse Filium Dei, & tanquam talis novam Legem instituit, multaque alia docuit, quæ sunt supra naturam & factu difficilia; putà diligendos esse inimicos, portandam cum ipso quotidie crucem, beatos esse voluntariè pauperes, &c. Si in uno fuisset mendax, etiam in aliis fuisset dubiæ fidei, in iis præsertim, quæ suam Legem observantibus promisit. Promisit autem præmia vitæ alterius, non præsentis, sed in hac plurimas tribulationes, &c. Jamverò si altera vita non esset, frustra speraremus promissa. Totum igitur in eo erat, ut Christus factò doceret, mortuos resurrecturos, sicut ipse resurrexisset. Jam fides & spes nostra confirmata est: Christus surrexit, dubitare de hoc non possumus, cum veritatem suæ Resurrectionis, & quòd ipse sit, qui, mortuus nuper, nunc vivat, dictis & factis probavit prolixius, quàm quasvis alias veritates, cum ab hac reliquarum fides penderet. Apparuit variis occasionibus, &c. Servavit plagas etiam in glorioso corpore, eas ostendit, Thomæ palpandas obtulit, ut cognoscatur corpus esse verum, quod circumtulit, non spectrum; manducavit cum discipulis, &c. *Consequens.* Jam itaque certi sumus, nos resurrecturos, certi veram esse ipsius doctrinam, certi bona æterna nos expectare, &c.

V. *Exornatio Confirmationis.* Argumentationis

356 LIB. VI. DE EXERCITIO
Major. Et verò debemus infinitas gratias Sal-
vatori, quòd suo exemplo nos certos resur-
rectionis nostræ reddiderit. Quod nisi præ-
stitisset, verissimum esset illud Apostoli. l. c.
Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus,
miserabiliores sumus omnibus hominibus. Quis
enim illo miserabilior, qui plurima dura fa-
cit & sustinet ob spem falsam? Si quis (quæ
est Christi comparatio de regno, à se promif-
so, loquentis) si quis, inquam, alteri the-
saurum inæstimabilis pretii, in agro delitef-
centem, promitteret ea lege, ut illum diffi-
cili labore, &c. ipsemet effodiat, prius ta-
men omnes suas facultates, licet grandes,
abiiciat, voluptatibus longo tempore sibi in-
terdicat, corpus durè insuper tractet, pa-
rentes & omnia chara deserat, &c. ad illum
acquirendum; si re ipsa nullus esset in agro
illo ejusmodi thesaurus? *Minor.* Nunquid au-
tem tales christiani essent, qui à Christo
prædicta facere juberentur propter spem fal-
sam resurrectionis, & post illam imensorum
bonorum, in cælis obtinendorum, si resur-
rectio nulla esset? Profectò reliqui, à Lege
Christi alieni, longè feliciores essent, utpo-
te qui in hac saltem vita felices viverent,
opibus, honoribus, deliciis, &c. frueren-
tur, dum contrà christiani in ea miseri essent
ob spem inanem, nec quidquam haberent
expectandum in futurum, si nunquam re-
surgeremus. Imò inter ipsos piissimi, qui
se

se in speluncis abduunt, corpus asperius tractant jejuniis, &c, essent ex hoc ipso capite omnium miserrimi, quia duriora &c. propter nihil agerent & paterentur. *Complexio.* Jam ergo non sunt miserabiles, sed felicissimi, quia certi, quod verissima sint, quæ Christus dixit, docuit, promisit, quippe ipsius Resurrectione comprobata. Rem antea incredibilem & naturæ vires excedentem, à cujus eventu cæterorum fidem suspendit, factò præstitit, à mortuis resurgens. Vera sunt, quæ dixit; quæ pollicitus est, evenient. Resurgemus & nos ad gloriam, eamque tantò ampliorem, quantò duriora pro ipso passi fuerimus, aut majora fecerimus. Fides nostra certa, spes stabilita est.

VI. *Epilogus.* Gaudete itaque virtutis studiosi! &c. Sed quia jam certi estis de parato vobis regno, pugnate, quod ex parte vestra requiritur, ut illud vi consequamini. In agro Ecclesiæ thesaurus infinitorum bonorum defossus est; laborate strenuè, vincendo pravas cupiditates, edomando carnem, fugiendo voluptates, spernendo honores, &c. ut illum pro vobis eruatis. Qui fodere jussit, vires dabit impigrè laborantibus, &c.

CA-

CAPUT XV.

*Paradigma IX. geminae orationis
panegyricae, cum argumen-
tione facta.*

Pro Festo Visitationis B. V. in illud:
*Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in mon-
tana cum festinatione. Luc. 1. v. 39.*

Argumentum orationis. B. Virgo gratiis &
Prima oratio. *meritis super omnes Sanctos exaltata spem nostram
maximè exaltat.*

I. **P**rima designatio hujus orationis, quæ tota
nititur hoc Syllogismo: *Spes inadifica-
ta monti, posito in vertice montium, maximè exal-
tatur. Spes nostra, post Deum inadificata B. Virgi-
ni, est Spes inadificata monti, posito in vertice mon-
tium. Itaq; spes nostra inadificata B. Virgini maxi-
mè exaltatur. Exordium* fit ex Majore hujus
Syllogismi. *Propositio* indicata est suprâ in
Argumento orationis. *Partitio*. 1. Spes no-
stra post Deum innitur B. Virgini, 2. quæ est
Mons in vertice montium. *Confirmatio* duci-
tur ex Minore Syllogismi primarii, quæ in
se continet *Partitionem*. Hujus prima pars
posteriore, posterior pars priore loco tra-
ctatur in dilatatione. *Argumentatio* 1. par-
tis *Quæ sunt ex parte Dei, & quæ ex parte B. Vir-
ginis, probant, nos posse post Deum plurimum confi-
dere in patrocinio B. Virginis. Igitur, &c.* Argu-
men-

mentatio 2. partis. *Montes sunt sancti. Hos montes superavit B. Virgo, 1. Gratiis, à Deo acceptis, 2. meritis. Igitur B. V. superavit montes, seu est mons in vertice montium. Epilogus.* Promovetur ulterius Affectus Fiduciæ erga B. Virginem ex Consequente argumentationis 1. partis, cum ea, ut dixi, dilatetur secundo loco.

II. *Exordium.* Quid hoc? Humilis illa *ancilla Domini*, quam sese non ita pridem coram Angelo appellavit, hucusque abdita, publici fugitans, &c. nunc Verbo divino grvida prodit in publicum, consortium quærit, videri, & audiri appetit. *Exurgens autem Maria in diebus illis abiit in montana cum festinatione.* Abiit, non tam suo, quam inquilini sui impulsu, qui, teste Ruperto, Matrem suam futuram hætenus obscuram reliquit, ut ejus ad infima sacrae propensionis satisfaciatur. Nunc verò Matrem suam effectam ipsemet protrahit in lucem, ostendit orbi, collocat in alto supra montes, Legatam mittit ad suum Præcursores, adhuc utero clausum. Atque ita virgineam Matrem suam primò exaltat corpore super montes corporeos, quam pridem antè spiritu super montes spirituales extulit, *Propositio* ut nobis innueret, quàm sublimis futura, quàm propè ad Dei thronum accessura sit spes nostra, si hæc, quod ipse voluit, secundum Deum huic Virgini innitatur. *Partitio.* Montes hosce sacros esse reliquos Sanctos, postquam

quam

quam in I. parte instituti sermonis audiverimus, & Dei Matrem Virginem omnes istos montes gratiis & meritis superâsse spectaverimus, facile deinceps in altera parte concludemus, quàm securæ sint spes nostræ, huic virgineo monti inædificatæ, quàm altè atollantur, quàm proximè ad divinum gratiarum solium admoveantur.

III. *Confirmatio.* Argumentationis, hîc prioris, *Major.* Regius Vates, cùm in illo mysteriis pleno *Psal. 67. v. 17.* B. Virgini congruum elogium tribuere vellet, verba idonea non invenit, sed descriptione prophetica usus ait, quòd sit: *Mons in quo beneplacitum est Deo habitare in eo.* Quâ allegoriâ ipsius sublimitatem innuit, utpote quæ instar vastissimi montis creata omnia gratiâ, meritis, gloriâ superârit. Vastissimi, inquam, montis: neq; enim qualicunque altitudine ipsam eminuisse sentire nos jubet summus Dei in ipsam amor, summâque dignitas Matris Dei, ad quam electa est. Audiamus interpretem *S. Greg. in 1. Reg. 1. Potest hujus montis nomine Beatissima semper Virgo Maria Dei genitrix designari. Mons quippe fuit, quæ omnem electa creaturæ altitudinem electionis suæ dignitate transcendit. An non mons sublimis Maria, quæ, ut ad conceptionem æterni Verbi pertingeret, meritorum verticem supra omnes Angelorum choros usq; ad solium Deitatis erexit? Hujus enim montis præcellentissimam dignitatem Isaias. c. 2. vaticinans ait: Erit*
in

in novissimis diebus preparatus mons domus Domini
 in vertice montium. Mons quippe in vertice mon-
 tium fuit, quia altitudo Mariae super omnes Sanctos
 resulsit. Montes istos, in quorum vertice
 Deipara statuta est, cæteros Sanctos esse, e-
 tiam aliorum SS. PP. sententia est. *S. Hieron.*
in c. 5. Ezech. per eos intelligit Patriarchas &
 Prophetas, *S. Ambros.* SS. Apostolos, *S. Bern.*
 SS. Angelos. Et certè montes sunt sancti,
 quia gratiis, virtutibus, & meritis reliquos
 homines, ut montes inferiora, excedunt.
Minoris i. pars. Utut verò alti elevatiq; sint
 cæteri Sancti, existimandum tamen, B. Vir-
 ginem omnibus eminere, & singulos ita su-
 perare, ut hic celsissimus mons sit colloca-
 tus & radicans in vertice reliquorum mon-
 tium, h. e. ut ipsius radices, seu infimæ pri-
 mæque gratiæ, excedant verticem, seu sum-
 mas gratias aliis Sanctis in culmine suæ perfe-
 ctionis concessas, indeq; ipsa inceperit, unde
 alii disierunt; ut ad eò in principio perfectio-
 res gratias & merita consecuta sit, quàm a-
 lii Sancti in fine. *Cæteris per partes præstatur:*
*Maria autem se tota simul infundit gratia plenu-
 do,* inquit *Sophron. serm. de Assumpt.* Hoc ipsum,
 nisi fallor, insinuare voluit Regius Psalter,
 dicendo: *Fundamenta eius in montibus sanctis. Ps.*
86. 1. Hanc prærogativam gratiarum in B.
 Virgine agnoscunt Theologi, nominatim
 doctiss. *Suarez Tom. 2. in 3. p. disp. 18. sect. 4.* Et
S. Thom. 1. p. q. 25. a. 6. ad 4. putat, Materni-
 tatem

tatem Dei complecti dignitatem quandam infinitam, ex qua statim necessaria consecutione gratiarum quoque immensitas existat. Etverò si Deus Lucifero atque aliis Angelis specialia dona concessit, ideo, quòd ad sublimius officium fuerint destinati; quantas par erat ipsum B. Virgini contulisse, præ aliis dilectæ, & ad sublimissimam dignitatem Matris Dei, Reginae Angelorum, & Sanctorum omnium, electæ? Majora utique ornamenta confert Rex amantissimæ Reginae & Matri, quàm cuivis servorum? *Ejusdem Minoris l. Pars.* His ita positis, merita, gratias consequentia, si licet, metiamur. Una gratia, à Deo concessa, est semen gratiæ novæ, quam meremur, priori cooperando. Tantò igitur B. Virgo amplius augmentum novarum gratiarum, meritorum, & gloriæ adeptæ est, quantò gratia præcedens fuit aptior ad illustrandum intellectum, & movendam voluntatem, & quantò perfectior idcirco fuit cooperatio. Aut fortè gratiam gratiis perfectissimè cooperandi non accepit, cui copia tam illustrium gratiarum concessa est? Cooperata est primæ; quis ambigat? Huic pro mercede altera, proportionè major ac perfectior collata fuit. Huic denuo, & eodem modo sequentibus, cooperata, & semper cum proportionè ascendendo, præstantiores in præmium consecuta, ad quantum apicem perfectissimarum gratiarum, meritorum,

rum, & gloriæ in fine vitæ pertigerit, quam nihil impedivit, quo minùs singulis momentis operaretur, imò quam ad hoc ipsa gratia abundans juvit, cùm jam prima ipsius gratia ex mente Theologorum apud Suarez l. c. tam eximia fuerit, ut perfectissimas reliquorum Sanctorum, quas in fine vitæ habuerunt, superârit? *Complexio.* Quotocunque sis intellectu, non capies tantum numerum, non assequeris perfectionem. Non habet satùs numerorum Arithmetica, ut gradus istius incrementi exprimat. Nemo satùs acuminis habet in oculis, ut ad culmen hujus altissimi montis, in vertice montium radicati, pertingat. Verè *mons in quo beneplacitum est Deo.* Rectè eidem Ecclesia applicat illud: *Prov. 31. 29. Multa filia congregaverunt divitias, tu supergressa es universas.*

IV. Argumentationis, hîc posterioris, *Antecedens.* Nobis verò non sufficiat montem hunc præcellsum, & culturâ divinorum donorum ornatissimum, pigro tantùm intuitu eminus admirari. Compellat nos otiosos spectatores *Isaias c. 2. v. 3. Venite, ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei.* Errantes in valle lachrimarum, exagitati à variis hostibus, quoties effugium suspiramus! Fugiamus in hunc montem, tanquam certissimum & securissimum asylum. Ita suafum olim à Domino Eliæ, per vallem lachrimarum insidias impiæ Jezabellis fugienti. *Egredere*

364 LIB. VI. DE EXERCITIO
dere, & sta in monte coram Domino. 3. Reg. 19. 11.
Neque dicamus: *Quis ascendet in Montem Domini,*
aut quis stabit in loco sancto eius? Psal. 23. 3.
Subiicitur responsum: *Innocens manibus, &*
mundo corde. Mundam afferamus animam &
conscientiam NN. & facilis erit accessus ex
valle lachrimarum in hunc montem. Fin-
xerunt veteres gentiles, quòd Gigantes Jo-
vem impugnaturi montes montibus impo-
suerint, ut per hos ad ipsum in cœlum pos-
sint eniti. Fabula est, sed ad nostram in-
structionem idonea. In imo constituti im-
pares sumus Deo expugnando, & in vota
nostra flectendo. Deus ipse pro sua infinita
bonitate pronus ad nobis benefaciendum,
volens tamen nostris petitionibus velut ex-
pugnari, facile cessurus, Montem hunc al-
tissimum aliis montibus imposuit, qui gra-
tiarum ac meritorum verticem usque ad so-
lium Deitatis erigeret, ut passibus Fiduciæ
per istud adminiculum evadentes proximè
ad Deum accederemus. Montem hunc virgi-
neum nobis accessum ad Deum præbere. S.
Bern. serm. in Nativ. B. V. docuit: Forsitan, in-
quit, Majestatem vereare divinam, - - - ad Ma-
riam recurre. Exaudit utiq; Matrem Filius, exau-
dit Filium Pater. Filioli, hæc peccatorum scala, hæc
mea magna Fiducia est, hæc tota ratio spei meæ. Per
hanc igitur scalam ad Deum ascendamus ne-
cesse est, si divinæ Clementiæ vim talem
inferre cogitamus, ut ad succurrendum no-
bis

bis eam quodammodo expugnemus. Hoc in Monte post Deum spem nostram fundemus, ut ea proximè ad Thronum Dei pertingat, hortante eodem oratore mellifluo *Serm. de aqua ductu: Totis medullis cordium, totis precordiorum affectibus, & votis omnibus Mariam hanc veneremur, quia sic est voluntas ejus, qui totum nos habere voluit per Mariam.* Quam enim summis aliis donis condecoravit, eidem etiam istud comisit, ut dispensatricem divinarum beneficiorum constituerit, nec voluerit quidquam doni ad nos, nisi per manus ipsius, descendere. Neque verò repulsam timeamus à Virgine, si postulando puras manus ad ipsam erigamus: nam verissimè idem dixit: *Sileat misericordiam tuam, Virgo beata, qui te in suis necessitatibus invocatam sibi meminere defuisse.* *Serm. de Assumpt.* Et verò quis de illius misericordia dubitet? Est *Mater misericordiae*, teste Ecclesia, *Habet viscera misericordiae, in quibus visitavit nos oriens ex alto. Luc. 1. 78.* &c. Consequens hujus Enthymematis in sequentem Epilogum dilatandum transfertur.

v. *Epilogus.* Gratulemur B. Virgini hanc tam sublimem exaltationem, &c. at nobis multò magis, &c. Laudemus divinam benignitatem, quæ nobis læsæ Majestatis suæ reis peccatoribus de tam facili medio prospexit, ut per eam omnia possimus impetrare, quæ nihil non potest apud Deum. Peccator
es?

es? Maria est *Refugium peccatorum* pœnitentium. Sceleribus in profundum es demersus? Eadem est *Peccatorum Scala*, qua denuo ad Deum ascendas. Sed quod caput est, B. Virgo est *Mater misericordie*, à Deo sumè honorata & dilecta. Quod dulcius filio, licet imò-rigero, quàm Matris nomen? Hanc si à summo & liberalissimo Rege honoratissimam intelligeret, quid ab ipsa, & per ipsam à Rege, impetrare non speraret? &c. *Si cui historia placent, addi possunt ante Epilogum: ut illa ex Nadasi Ann. Hebd. cœlest. Sabbatho 9. ex Casario L. 2. Dial. c. 12. Pexensfelder Hort. Marian. Allocut. 22. pag. 226. vel alia.*

VI. Subjungo aliud Paradigma Orat. Panegyri. pro Festo S. Joannis Baptistæ, cujus Major & Minor indigent probatione.

Secunda oratio.

Argumentum orationis: *S. Joannes Bapt. est maximus, quia fuit minimus.*

Prima designatio hujus orationis, cujus Argumentatio primaria est: *Qui minimus est in regno cœlorum, est maximus. S. Joannes Bapt. fuit minimus in Regno cœlorum. Igitur in eo est maximus.* Exordium per Figuram Subjectionis inquirat, cur S. Joannes à Christo dictus sit maximus inter natos mulierum. *Propositio.* Fuit ideo maximus in Regno cœlorum, quia minimus seu humillimus fuit. *Partitio.* I. In regno cœlorum, seu Christi, maximi sunt, qui sunt minimi. 2. S. Joannes in eo fuit minimus. *Confirmatio.* Argumentatio I. partis, quæ

quæ est Major Syllogismi primarii. *Qui in Regno simillimus est Regi, est utiq; maximus. Qui in Regno calorum est minimus, seu humillimus, est Regi Christo simillimus. Igitur qui in Regno calorum est minimus, idem quoq; est maximus.* Argumentatio 2. Partis, quæ est Minor primi Syllogismi. *Qui præ aliis Sanctis maximè fugit honores, insanè de se sensit & locutus est, fuit minimus seu humillimus, adeoq; Christo Regi simillimus. Hoc fecit S. Joannes. Quare fuit minimus, Christo Regi simillimus, ideòque in Regno calorum maximus.* Epilogus fit ex Complexione Syllogismi primarii. Amplificatio sic instituitur.

VII. *Exordium.* Mirari quis posset, quòd Salvator dixerit: *Non surrexit major inter natos mulierum Joanne Baptista. Matth. II. v. II.* Quid enim habuit eximii, ob quod aliis Sanctis præferri mereatur? An jejunia? jejunârunt etiam Moyfes, Elias, David, tres pueri Babylonici. An fervorem in divino servitio? Fuit ferventissimus Abraham. An cultum eremi? In eadem habitârunt Elias & filii Prophetarum. An quòd fuerit Præcursor Salvatoris? Prænuntiârunt eundem venturum alii Prophetæ; imò Daniel proximè adfuturum, &c. Fuit igitur aliquid aliud, ob quòd mereatur à Christo omnibus præhaberi. Quid illud sit, si vultis audire, dicam, sed aliquid in speciem repugnans. *Propositio.* S. Joannes Bapt. ideo fuit in Regno cœlorum, quòd est Regnum Christi, reliquis,
ex-

excepta B. Virgine , major , quia fuit reli-
 quis minor ; maximus , quia fuit minimus ,
 seu humillimus. *Partitio.* Atque hoc , quod
 modò proposui , in altera parte orationis
 ostendam , postquam in priore universim de-
 monstravero , in Regno cœlorum , seu Chri-
 sti , esse usum Mundo contrarium , eósque
 haberi maximos , qui sua opinione sunt mi-
 nimi.

VIII. *Confirmatio.* Argumentationis I.
Partis Major. Si quærat , quis in aliquo
 regno sit maximus , vulgus ditissimum aut
 potentissimum nominabit ; Sapientes con-
 trà , quos nec opum fulgor excæcat , nec ho-
 norum aut potentiæ alterius splendor in
 admirationem rapit , illum maximum con-
 tinuò pronuntiabunt , qui Regi moribus ,
 dotibus , cæterisque ornamentis animi si-
 millimus , atque ita proximus maximo est.
 Idque tantò magis , si Regis supra cæteros
 excellentiam non ex folio , aut opibus , aut
 subditorum numero , sed ex virtutibus , quæ
 veram magnitudinem efficiunt , velint æsti-
 mare , &c. *minor.* Hæc regula magnitudi-
 nem dimetiendi locum in Regno Christi ma-
 ximè fortitur , quæ divinæ Sapientiæ judi-
 cio eâ unicè mensurâ definitur , quòd quis
 Christo veræ magnitudinis ideæ , morum &
 vitæ conformitate sit similior. Plura in re-
 bus creatis magna vocamus , non quod ma-
 gna sint , sed quòd parvi nobis majora ob-
 stu-

stupescamus, aut ea cum minoribus aliis conferamus. Solus Deus in se ita absolute magnus est, ut citra comparisonem magnus appellari mereatur. Ex cæteris verò rebus eæ quoque magnitudinis æstimationem promerentur, quæ plùs de Deo participant, propiùs aliquo modo ad ejus similitudinem accedunt. Effigiem aliquam suæ magnitudinis Deus in Christo nostris oculis subjecit, in quo, Deo & homine simul, nihil non magnum reperitur. Parvus videbatur spontaneâ sui ad infima quæque demissione; sed vel in hac tenuitate fuit maximus. Et si à divino Patre idem nobis pro norma propositus est, quam imitando Deo similes evadamus, si hunc audire & sequi nos desiderat, in quo sequemur, quid audiemus potiùs, quàm ut minimi efficiamur, sicut minimum se exhibuit, id est humillimum? Patravit prodigia, &c, non hæc à se disci cupit, sed humilitatem, *Matt. II. 29.* Hanc totâ vitâ tot exemplis, modis, & factis docuit. *Fiat enumeratio.* Sancti, qui studebant Christo esse maximè conformes, hanc similitudinem animi Demissione conati sunt exprimere. Et certè hæc virtus proprius Christi character est, hæc ejus verissima imago, hæc compendium eorum, quæ dixit & fecit. *Complexio.* Quis jam neget illum Christo esse simillimum, qui humillimus fuerit, atque idcirco eundem quoque in Regno cælorum

Aa

esse

esse maximum, quòd maximo sit ea in re simillimus ac proximus, quæ propriam ipsius formam unicè constituit?

IX. Argumentationis 2. Partis *Major*. Atq; hæc universim ita statuta speciatim ad præsentis sermonis scopum transferamus. Illud igitur modò enucleandum restat, quòd S. Joannes, quem jure maximum à Salvatore dictum contendo, minimus, humillimus, & in hoc Christo simillimus extiterit, h. e. præ aliis Sanctis honores, etiam quos licitè potuisset admittere, Christi exemplo studiosè fugerit, infimèque de se & senserit & locutus fuerit. In quem finem tametsi præ omni alio argumento sufficere posset solum Christi effatum, maximum illum fuisse pronuntiantis; cùm enim is contra Mundi sensum magna judicet, quæ huic parva videntur, si Dei sapientia teste & judice Joannes maximus fuit, apud se minimus, id est, humillimus fuerit necesse est; tamen non desunt argumenta, quibus S. Præcursoris humilitas perspicuè comprobetur. *Minor*. Atq; imprimis quòd altioris dignitatis est, qui se deprimat, eò demissio animi est major & admirabilior. Sic Christus, &c. Quanta igitur sublimitas Joannis fuit? *Fuit homo missus à Deo. Joan. 1.* Quanta dignitas summi æternique Regis Legatum esse! Vocatur à Deo per *Isaiam c. 49. servus Dei*. Quis nescit, Deo servire, esse regnare? Appellatur à *Malach. 3. 1.*

An-

Angelus & Præcurſor Domini: *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* Qualis excellentia! Ejus nativitas ab Angelo prænuntiatur, unaque à cælo jubetur vocari *Joannes*, quod nomen *gratiam* ſignificat; quo quid aliud indicabatur, quàm ipſum ſpecialib⁹ gratiis à Deo exornandum? Non naſcitur peccator, more cæterorum, ſed jam in utero ſanctificatur: quanta prærogativa! Veritas ipſa divina eum vocat *Plus quàm Prophetam. Matth. II. &c.* Si originem & ſtemma conſideremus, fuit è ſacerdotali & regio; quòdque maximum eſt, Regis Regum Chriſti cognatus. Quanta ipſius ſanctimonia in Eremo! &c. quæ vera coram Deo ſublimitas eſt. Quot tituli laudis, honoris, dignitatis! &c. Altum vidimus: jam tantò humiliorem ad imitationem Chriſti videamus, quantò reipſa ſublimior erat. Atque imprimis ut ſtemmatis ſui claritatem tegeret, in teneris annis divino ſpiritu impellente in eremum ſecedit. Hic verò, velut alio cibo humano indignus, ex melle & locuſtis viſtitat. Ibidem carnem innocentiffimam quàm auſterè tractat! ſcilicet peccator videri voluit in gratia jam ſtabilitus, &c. At non potuit diu latere tanta lux ſanctitatis, ne Hieroſolymam & omnem regionē pervaderet. Miſſi ad ipſum Sacerdotes & Levitæ interrogant: *Tu quis eſ? Quid dicis de te ipſo? Joan. I.* Videbatur nempe hæc vita, tam

remota à comodis, commercio cum hominibus, &c; contrà verò traducta in rigidissima pœnitentia, frigore, æstu, fame, &c. non hominis esse, sed Angeli. Aut si hominem crediderunt, putârunt certè, esse illum à tot sæculis promissum Messiam, Redemptorem orbis. Quid Joannes? (*fieri hîc posset Suspensio cum Subjectione*) Sene Prophetam vocat, quod encomium ei Veritas tribuit, imò plus quàm Prophetam? &c. Sed horum nihil sibi sumit. Messiaë saltem Præcursorem se fateretur? Angelum, &c? Audio dicentem: *Non sum ego Christus*: & rectè id quidem, &c. Instant Legati: *Elias es tu?* Negat Joannes. Quid hoc? Negat? Christo affirmante: *Si vultis recipere, ipse est Elias, qui venturus est. Matth. 11. 14.* prædicente Angelo: *Ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Elia. Luc. 1. 17.* O insignem animi modestiam! &c. Quid ergo de se dicet? Id, quo minus & vilius nihil est: *Ego vox clamantis in deserto. Joan. 1.* Quid voce vilius, quæ perit, dum oritur? Neque se vocem tantùm, sed ex vocibus ipsis vilissimam nominat, *clamantis* videlicet, non in luce Mundi, non in aulis, &c, sed *in deserto*, loco tenui, inter bestias, &c. Quin, ut omnem penitus de se sermonem præcidat, eum mox ad Christum transfert. In quo ipso quantopere se rursùm deprimat: *Non sum dignus, ut solvam corrigiam calceamenti ejus. Illum oportet crescere, me autem minui.* Potèstne minor fieri

fieri, quàm se ipsum faciat? Quis satis hanc animi modestiam, & honoris fugam miretur? Verè magna res, ut ait S. Bern. & rara in terris humilitas honorata, & sic honorata, ut in S. Joanne, qui ut honore omnibus hominibus post B. Virginem prælatum est, ita se infra res omnes abjecit. Obstupui aliàs Franciscos NN. &c. Sed quid ipsorum demissio cum hac collata? &c. *Complexio.* Verè post Christum & B. Virginem se fecit omnibus minorem, dum se tantò profundius depressit, quantò fuit altiùs elevatus. Verè Christo simillimus fuit animi demissione &c, atque ob hanc ipsam causam in Regno cælorum maximus.

x. *Consutatio.* Unicum adhuc scrupulum suspicor in animis auditorum residere, quòd Christus laudibus Joannis subdiderit: *Qui autem minor est in Regno calorum, major est illo.* Innuit, alium sanctum ipso minorem esse, ideòque in Regno cælorum majorem. Annuo: nam B. Virgo, magis ipso honorata, contemptis honoribus summè se deprimendo haud dubiè major effecta est, &c. Hac exceptâ, maximum esse inter puros homines S. Joannem, repeto. Sensus ergo verborum Domini esse potest: Qui ipsum humilitate superat, ut mea Mater, major est; major esset etiam alius, si quis superaret. &c. Maximè verò Christus his verbis se ipsum indicavit, ne videretur tacitè sibi quoque

quoque Joannem prætulisse, cùm ipse haud dubiè in suo regno fuerit humillimus, licèt maximus, & vel ideo humilitatis magis stupendæ, quò fuit dignitatis eminentioris.

XI. *Epilogus.* Minimum vidimus S. Joannem, & maximum: maximum idcirco, quia in sua parvitate voluntaria maximo Regi Christo in Regno cælorum simillimum. Nemo jam miretur, quòd Ecclesia hodiernum Festum cum tanta solennitate celebret, festivi ignes passim resplendeant, &c. Debetur honor maximo in regno cælorum, qui, ut loquitur S. Ambros. *Præcellit ceteros, ominet universis, antecellit Prophetas, supergreditur Patriarchas; & quisquis de muliere natus est, inferior est Joanne.* Is honor tantò magis ei debetur, & probante Deo digniùs nunc redditur, quantò studiosiùs eum, cùm viveret, declinavit, & fugiendo se illo digniorem demonstravit. &c. Cur non etiam nos, qui tam avidè magni esse cupimus, veræ tali magnitudini, quæ apud Deum est, inhiamus? sola hæc magnos & unà æternùm felices reddere potest, quam veram & solidam infinita Sapiencia agnoscit, quæque in spontaneo descensu ad infima consistit. In Regno Christo Regi proximi esse cupimus? ibi eum quæramus oportet, ubi S. Joannes aliique Sancti ipsum quæsierunt ac invenerunt. Collocavit autem sese in conditione servi, in stabulo, in officina fabri, ad pedes Judæ,
in

in cruce inter latrones; verbo, in infimo. Hic locus in Regno Christi est dignissimus; huc se demittat, qui cum cæli proceribus aliis proximus Regi optat assidere. Ita judicat Sapientia Dei; aliter verò sapientia hujus Mundi, quæ amplitudinem nominis, honores, &c, consectatur; sed eadem sapientia Mundi *Stultitia est apud Deum.* 1. Cor. 3. 19.

CAPUT XVI.

Paradigma X. orationis, quæ concurrenti geminæ solennitati congruit.

De talibus orationibus mentionem feci in superioribus, ubi duo exempla dedi, quorum alterum hîc dilatarandum resumo, orationis habitæ in Primitiis Sacerdotis, quæ in Dedicatione Templi celebratæ sunt.

In illud ex Evangelio Dedicationis:
Hodie salus domui huic facta est. Luc. 19. v. 9.

Argumentum orationis: *Major causa reverentia & latitia ex consecratione Sacerdotis, quàm ex consecratione Templi existit.*

I. **P**rima designatio hujus orationis, cujus summam continet hic Syllogismus primarius: *Cùm utringq, agatur de consecratione Domûs Dei, viva & lapidea, inde existit major causa reverentia & latitia, unde major salus, h. e. sancti-*
tas

tas & utilitas provenit : Major sanctitas & utilitas provenit ex consecratione Sacerdotis , quàm ex consecratione Templi. Igitur major causa reverentia & latitiae ex consecratione Sacerdotis , quàm ex consecratione Templi existit. Exordium proponit geminam causam habendi hanc orationem. Propositio indicata est supra in Argumento. Partitio ponitur in Minore primariae argumentationis. Argumentatio I. Major sanctitas confertur in consecratione Sacerdoti , quàm Templo : major est ergo causa reverentiae pro illo , quàm pro hoc. 2. Major item habetur utilitas à Sacerdote , quàm à Templo : major igitur causa latitiae. Epilogus fit ex Complexione Syllogismi primarii. Subjungitur dein Gratulatio. Amplificatio sic potest institui.

II. *Exordium.* Duarum domuum Dei consecratio , gemina salus facta , binæ solennitates hodie occurrentes , animum meum in diversa rapiunt. Olim hac die istud Templum consecratum est , atque ita *salus domui huic facta est* , quia ex domo lapidea per consecrationem factum est Templum , domus orationis , & impetrationis , domus convivii caelestis , & gratiarum divinarum ; paucis , domus , habitatio , & sanctuarium Dei. Etiam quilibet Christianus per Baptismum fit Templum Dei , dicente Apostolo ; *Vos estis Templum Dei.* 2. *Corinth. 6. 16.* Tale Templum Dei nuper specialius insuper consecratum per Ordinem sacerdotalem novam sancti-

ti-

tatem per gratiam istius Sacramenti accepit : *Salus domui huic facta est*, & hodie in domo hac altera Dei primò sacram sui Ordinis functionem publicè obit. Ecclesiis , tanquam Dei domibus , maxima reverentia debetur, & earum Dedicacionis festum jam antiquo more maxima cum lætitia celebratur. Sacerdotibus , tanquam Dei Ministris , pari modo reverentiam deberi , etiam gentiles in suis agnoverunt : nostrorum verò Primitiæ pariter magna cum solennitate peraguntur. De ambabus his solennitatibus loqui luberet : at quamnam , relictâ alterâ , præferam? *Hodie salus* utrique domui huic facta est , & lapideæ , ut videtur , major , cùm olim isto die dedicata honorem habeat primum sacrificium recens consecrati sacerdotis hac ipsa die complectendi. Quid moror? Illi deserviat mea oratio, cui ex duobus his Deo consecratis Templis major inest causa reverentiæ , major causa spiritualis gaudii , cui pro se & pro aliis major salus facta est. Utrum duorum hæc concernere judicetis , ignoro: ego quid sentiam paucis aperio. *Propositio & Partitio.* Major , mea quidem opinione *Salus facta est* , h. e. major sanctitas & utilitas pro se & pro aliis collata , ideóq; major debetur reverentia propter sanctitatem , gaudium propter utilitatem, sacerdoti, tanquam Templo Dei , recens specialiter consecrato, quàm Templo materiali, olim dedicato. Utì ex
 ge-

378 LIB. VI. DE EXERCITIO
gemino hoc capite, magis non nihil explica-
to, mox patebit.

III. *Confirmatio.* Argumentationis I. par-
tis *Antecedens.* Catholicorum Templis com-
petit haud dubiè magna reverentia & vene-
ratio, magnum gaudium, quot annis reno-
vandum; cujus plures causas SS. PP. affe-
runt. Sunt enim locus adorationis, in quo
Deus sæpissimè iterata nostra homagia ex-
spectat. Orationis, à qua cùm omne no-
strum bonum proveniat, decet ipsum quoq;
locum, in quo ea peragitur, nobis esse re-
ligiosum. Tempa hæc sunt locus per sacros
ritus ab Episcopo consecratus, & singulari-
ter Deo dicatus. Plurima eorum sunt habi-
tatio Christi, in Eucharistia corporaliter
præsens, &c. Locus Sacrificii ejus tremen-
di, quod &c. Merentur itaque, tanquam
locus sacer, &c. venerationem. Verunta-
men, si quid istæ rationes probant, eodem
modo evincunt, majorem Sacerdotibus re-
verentiam deberi. Vereor, ut multis ingra-
tus sit hic sermo, existimantibus, sacerdo-
tes, dum de reverentia, statui suo debita, lo-
quuntur, id honoris appetitu agere. Sed
falluntur enim verò, qui sic judicant. SS. Pa-
trum humillimi, ab omni aliàs vel umbra
honoris alienissimi, eum sibi, tanquam sa-
cerdotibus, delatum admittebant, gnari, non
tam homini, quàm Deo, cujus sacerdos est
minister, deferri. Videtur sanè hæc reveren-
tia

tia vel ab ipsa natura & ratione humana dictari, cum barbari, nulla ad id lege instituti, sacrificulos suos venerari noscantur. Sacerdotes Vet. Legis, qui figura tantum nostrorum erant, sicut eorundem sacrificia nostri, portabant in fronte laminam auream, inscriptam: *Sanctus Domino*. Quam idcirco venerationem S. Paulus tali sacerdoti exhibuerit, etiam postquam Lex vetus desit, Acta Apost. c. 23. testantur. (*Potest afferri & exponi is locus*) Quid? quod etiam Angeli Sacerdotes Novæ Legis honore speciali prosequantur? Legimus in Vita S. Francisci Salesii P. 4. c. 4. &c. *Recenseatur factum*. Et verò si Templis ideo reverentia convenit, quia sancta sunt ob frequentem in iis SS. Sacrificii celebrationem, ob Christi in iisdem habitationem, ob ritus & sacras preces in Dedicatione adhibitas, ob eam denique causam, quia sunt locus adorationis, precum, & impetrationis; quanto major est sanctificatio, quæ sacerdoti per Ordinationem confertur, atque hinc quanto amplior veneratio debetur? Ordo est Sacramentum à Christo institutum, quod more cæterorum confert gratiam sanctificantem, & per impositionem manuum Episcopi gratiam insuper particularem Spiritûs S. ad munus suum ritè obeundum. Quæ gratia non est solum sanctitas aliqua extrinseca, sicut illa Templorum, sed homini recipienti intrinseca & spiritualiter eidem unita. Quanto

tò

tò jam sanctior est homo, gratiæ capax, Templo, quod illius est incapax? &c. Quantò idem sanctior, ut qui vi suæ Ordinationis specialiter deputatus est, ut sit Dei & Ecclesiæ Minister, qui nomine Christi & Fidelium quotidie offerat illud gratissimum Deo, nobis utilissimum sacrificium, quàm tantum locus, in quo istud peragitur? Quàm uberes gratias sacerdos illud toties celebrando recipit, quas Sacramenta in dignè suscipiente solent operari; cùm contrà à talibus Sacramentis Tempa solùm improprie sanctificentur! Neq; sibi soli sacerdos sanctificationem accipit, sed per Ordinationem fit instrumentum ad illam in aliis quoque operandam, uti paulò post pluribus declarabo. *Consequens.* An non igitur incomparabiliter major inest sanctitas sacerdoti, quàm Templo? &c. Obiicientur hîc mihi sacerdotes illi, qui malè, proh dolor! vivendo adeò nihil sanctitatis ostendunt, nihil venerationis mereri videntur. Sed, si qui tales sunt, sibi sunt mali; cæterùm culpabilis vita nihil debet detrahere ipsorum venerationi. Manet nihilominus ipsis munus Vicariorum Christi, Ministrorum Dei & Ecclesiæ, character, executio frequens divinorum Mysteriorum, occasio augendi gratiam in se & aliis per frequentiam Sacramentorum. *Similitudo* de Ministro Principis hîc congruet. *Sic nos existimet homo ut Ministros Christi*

Christi & dispensatores Myfteriorum Dei. I. Cor. 4. 1.

IV. Argumentationis 2. Partis *Antecedens.*
 Salomon 3. Reg. 8. Dedicationem Templi so-
 lenniffimè celebravit. Etiam hodie Christia-
 ni quotannis &c. Ambo rectè, *Quia hodie sa-
 lus domui huic facta est*, Templo & Fidelibus,
 quos nonnulli Interpretes per *Domum* intel-
 ligunt, ob beneficia & utilitates, quas ex
 domo Dei percipiunt. Verùm enim vero ma-
 jor utilitas ex sacerdotibus hauritur; major
 igitur causa lætitiæ, &c. Non me fugit, op-
 positum aliquos sentire, qui videntes, auge-
 ri sacerdotes, dicunt: *Multiplicâsti gentem, non
 magnificâsti lætitiã. Isai. 9. 3.* At si utilitas est
 causa gaudii, hujus causam planè habemus
 plures fieri sacerdotes videndo. Non lo-
 quor de utilitate, quàm sacerdos ipse per-
 cipit (quamvis, si Charitatem haberemus, de
 hac quoque gauderemus) ex tot Sacramen-
 tis & mediis salutis, &c; sed de nostra, quæ
 ex piis & doctis sacerdotibus nascitur. Ri-
 diculum nonnemini videatur, si dicam, mul-
 titudinem talium esse Dei favorem, pauci-
 tatem verò ipsorum non vulgarem punitio-
 nem; & tamen dicit Deus: *Ecce dies veniunt,
 dicit Dominus, & emittam famem in terram, non
 famem panis, neq; sitim aquæ, sed audiendi ver-
 bum Domini. Amos 8. 11.* Toties igitur gau-
 dendum, quoties novus mittitur, qui possit
 panem animæ, Verbum Domini, fidelibus
 frangere. Unde tempore Lutheri & Calvi-
 ni

ni tanta perversitas, nisi ex hoc defectu? Præterea sacerdotes sæpe imolant Hostiam placationis, quæ eandem vim habet, sive Minister bonus sit sive malus, quia primarius imolans est Christus, per quam Hostiam tot nobis gratiæ accedunt, tot mala removen- tur. Quis scit, quantis premeremur, nisi quo- tidie &c. An non hæc solida causa gaudii? Peccamus sæpe, &c. Sacerdotibus est pote- tas absolvendi nomine Christi; neque enim solis Apostolis dictum est: *Accipite Spiritum S. quorum remisistis peccata, remittuntur eis. Joan. 20. 23.* verum etiam eorum successoribus. An non nova causa gaudendi, quod plures sint, qui &c? Denique omne nostrum bo- num habemus à Deo, sed non nisi per ora- tionem. Atqui unum non ex postremis offi- ciis sacerdotum est, ut per preces Canonicas quotidianas sub gravi obligatione pro fide- libus orando gratias obtineant, &c. Quan- tæ istæ utilitates! *Consequens.* Nunquid id- circo gaudendum, dum novus quispiam or- dinatus est, qui vi sui muneris &c. Anace- phalæosis capitum hujus partis.

v. *Epilogus.* Quare si Templis consecratis reverentia debetur propter sanctitatem, gau- dium propter utilitatem, major reverentia debetur sacerdoti ob sanctitatem majorem, quam ex Ordine & Sacramentis adipiscitur; majorem decet ostendere lætitiã ob utili- tatem, quam fideles ex hoc quàm ex Tem-
plis

plis majorem trahunt. Quæ cum ita sint, primus ego nomine omnium præsentium reverenter accido recens consecrato sacerdoti, & rogo, ut primam benedictionem omnibus impertiatur, &c, nos sacrificii primi participes faciat & precum, &c. Simul eadem novam dignitatem gratulor, quæ tanta est, &c. Primus quoque gaudium ob ejus Ordinem testor, indeque magis, quod per Communionem Sanctorum, quæ in Ecclesia est, confidam, mihi quoque ex ferventibus ejus precibus, quas ex mandato Ecclesiæ peraget, cum omnibus præsentibus fructum uberem concedendum, &c.

Conclusio hujus Opusculi.

Atque hæc de arte oratoria, præsertim sacra, tibi, amice lector, conscribenda videbantur; pauca, si artis istius amplitudinem ex magnis aliorum super eadem editis voluminibus dimetiaris; multa satis, si hæc non legere solum, verum etiam considerare velis, quomodo ipse pro sacris aut aliis orationibus applicare possis. Plurima haud dubiè & præcepta & exempla superessent: sed cur etiam ego librum tibi porrigerem evolvendum, simulque mole

le